Nagyvárad, 1908. XIV. évfolyam 297. szám. Péntek, december 25.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ... 16 kor.
Negyedévre ... 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ... 20 kor.
Negyedévre ... 5 «
Vidékre postán szállitva:
Egész évre ... 24 kor.
Negyedévre ... 6 «

TISZÁNTÚL
POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 3.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

A nemzet karácsonya.

A létérti küzdelmek morajló zajába egyszerre belézendül a nemes lelkek magasztos himnusza: «Dicsőség Istennek, békesség az embereknek!» Az ég programmot ad a földnek, mely imádatos hódolattal áll meg a bethlehemi jászoly előtt, ahol egy emberré lett Isten árasztja szét a felvilágosodás fényét, a szeretet melegét, a haladás kezdetének életteremtő ideálizmusát.

A családok szétszórt tegjai egybegyülnek, a jóbarátok, a kisebb társaságok, az iskolák és intézetek növendékei mind együtt ünneplik a világosság és szeretet ideálizmusával lelkükben azt a hatalmas ujjászületést, amely életet adott az erkölcsi halottaknak, ledobta a rabszolgaság bilincseit és egybeforrasztotta az emberiséget.

Lesz-e valaha és mikor lesz, hogy édes hazánk, a mi rajongásig szeretett Magyarországunk is egy szivvel, egy lélekkel, egy és ugyanazon ideálizmus által áthatottan borul le a bethlehemi jászol előtt, ünnepelve a nemzetalkotó hitnek szerzőjét: Jézust?

Ki tudja? Ha végig tekintünk e vértől áztatott, könnyekkel megszentelt hazán, minden ellene látszik mondani ennek az idealista reménykedésnek.

Pedig a nemzetnek ez az életcélja.

Ami valaha ezt a soknyelvü sok szokásu tömeget a magyarsággal egy politikai szoros egységbe füzte, ami ezt a politikai nagy egységet nagygyá és hatalmassá tette, az a keresztény valláshoz való rajongásig menő ragaszkodás volt, mert tudta minden egyes polgár, hogy mig ehhez ragaszkodik, személyét, vagyonát, jogait, biztonságban láthatja, érvényesülése elé semmi komoly akadály nem állhat, jogtalanság, igazságtalanság nem érheti.

Az ezer éves magyar alkotmány a maga sokféle átalakulásában is mindig következetes maradt a keresztény politikai elvek megvalósitásában.

Nézzük csak, ugy van-e?

A magyar alkotmány esküt követel a királytól, hogy a törvények ellenére nem fog kormányozni. De ez nem más, mint a keresztény principium: »Non regna propter reges, sed reges propter regna.«

A magyar alkotmány tiltakozik az ellen, hogy a király külföldiek tanácsával élve, a nemzet előkelőit tanácsából kizárja. De ez ismét arra a keresztény alapelvre megy vissza, hogy a nemzet és király egy szoros egység. A király a fej, a nemzet a test. Egymástól el nem szakadhathak anélkül, hogy az erkölcs és jog elveinek végrehajtása lehetetlenné ne váljék.

A nemzet a koronával egybeolvadva adják a »szent korona testé«-t. Ki nem tudja, hogy ez a politikai szervezet átültetése a katholikus egyház szervezetének?

A politikai nemzeti egység csaknem ezer éven át oly erős volt, hogy a legtarkább nyelvvegyülék dacára egységes magyar nemzet tudott maradni, mert csak a belső egybeolvadást, a belső szolidaritást kereste és követelte. Ezer évig nem is volt itt nyelvviszály. De mi ez, ha nem átvétele a katholikus egyház életelvének, mely azt követeli, hogy mindnyájan katholikusok legyenek. De nem azt, hogy mind latinokká legyenek.

A magyar alkotmány folyton ujabb és ujabb alkotmánybiztositékokat keresett. Ami más országokban végcélnak tekintetett, pl. a szólási és gyülekezési szabadság, minálunk az csak az alkotmány megtartásának biztositó eszköze, mert a legfőbb dolognak tekintetett, hogy a király és a nemzet között való viszony meg ne zavartassék. És nem ugy van-e a katholikus egyházban, melyben az Istennek és

„TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

Jézus.

Az elhagyott, vén sziklabarlang
Nyirkos, homályos szegletén,
Éjfél körül a földre szállott
Karácsony csendes éjjelén
A mi urunk Jézus Krisztus.

Suhogtak uj eszmék a földön,
A bús szivek melegre gyultak.
Fölemelte nehéz esésből
Az embert — szegény földre hulltat —
A mi urunk Jézus Krisztus.

Századok futnak futnak egyre.
A szent éj ujra, im közelget!
Ez új pogányság éjjelébe
Hozz új fényt, békét, szeretetet
Ó, mi urunk Jézus Krisztus!

Abbázia, 1908. dec. 17.

Harsányi József.

Az asszony szive.

Irta: Kines István.

A borbélyok között kiütött a csöndélet. Péntek délután volt. Zsidó kevés lakozott a városban, a keresztények meg vasárnap reggelre tisztogatták a szakállukat.

A gazda, Lehotay Ferenc ur ujságot olvasott; a segéd erősen fente a kését; az inas meg a haját tépte, hogy a legénynek egy-egy szálat oda nyujthasson; ha elfogja egy kapáson, akkor a bicskának már nem kell több lehuzás.

Nyilott az ajtó. Vadmacska prémes bundagallér bujt be először, azon ült a magas cilinderrel födött sürü fényes körszakállal benőtt fej.

A gazda eldobta az ujságot, illedelmesen meghajolt az idegen előtt, mondván:

— Alázatos szolgája!

— A'szolgája! — dobta félre fenőszijját a legény.

— Á'szolgája — ugrott neki az idegen bundájának az inas és ráncigálni kezdte.

— Mégy innen te, kölyök? — lökte félre a szegény szolgálatra kész gyermeket az idegen.

A legény éppen a szék vánkost forditotta meg.

— Tessék! — biztatta a vendéget udvarias önérzettel.

— Nem tetszik — volt a fesztelen válasz — borotválkozni nem szoktam, a hajamat tegnapelőtt vágattam.

— Téli fejmosást parancsol, — kapott a vendég szavába a segéd.

— Van eszemben.

— Miben lehetek tehát uraságod szolgálatára? — tudakolta végezetül a gazda.

— Információt kérnék — támasztotta levett cilinderét a városi bunda oldalzsebéhez az idegen — én rokonokat keresek a városban s miután tudom, hogy a borbélyok legjobban vannak informálva . . .

— Kérem, kérem, — állott kidüllesztett mellel a segéd az idegen elé — én ismerem az egész várost.

— Ezt már szeretem — volt a bariton hideg válasz — tehát valami Lehotay Ferencet ismer-e?

— Le . . . Lehotay? — kacagta el magát a segéd s a gazdájára feledkezett.

Az inas a sarokba pördült s ott kezdett nevetni.

— Lehotay Ferencet keres: uraságod? — állott a vendég elé félénk kivánciságga a gazda. — Ha azt méltóztatik keresni, akkor . .

— Nos ismerik?

Bumbera Imre
polgári- és papi szabó.
Nagyvárad, uj „Bazár"-épület szinház-oldal

Van szerencsém a n. é. közönség és Főtisztnlendő papság becses tudomására hozni, hogy a legujabb divatu és legjobb minőségü szöveteim raktáron vannak, melyekből a legujabb és legelegánsabb szabás szerinti ruhákat készitem nagybecsü megrendelőimnek.

Különösen felhivom a Főtisztelendő papságot az egyszinü és fekete áruimra, melyeket kizárólagosan a Főtisztelendő papság részére tartok. Állandóan nagy választék reverenda, szimáda és egyházi quadrátusokból. Rivétum viola és fekete szinben, továbbá egyedüli raktára a mai idény legszebb és legcélszerübb hit. remény, szeretet övének (cingulus, mely egyedül csak nálam szerezhető be.

Midőn a Főtisztelendő papság és n nagyérdemü közönség becses pártfogását kérem, föl kell emlitenem, hogy elvem mindig a jó munka és jutányos ár volt, melytől eltérni a lüvében sem fogok.

Nagybecsü megrendeléseiket kérve, maradtam kitünő tisztelettel:

Bumbera Imre utóda.
polgári és papi szabó.

embernek egymáshoz való viszonyát meghatározó tételek, dogmák, örök érvényüek s az egyház jogi intézkedései mindig ennek a viszonynak megbonthatlansága érdekében hozatnak és változtatnak meg.

A magyar parlamentarizmus nem a csőcselék szuverénitásának megtestesitése, hanem a király és a nemzettest elválhatatlanságának őrző szerve. Éppen ugy, mint ahogy a keresztény katholikus egyházban az egyetemes zsinatok nem a »népakarat« szervei, hanem az egyház fejének és tagjainak szétválását örökké meggátló szervezet, hogy az Isten országán erőt ne vegyen semmi hatalom.

Aki tovább akar ez irányban kutatni, nézzen végig a magyar perrendtartás fejlődésén és hasonlitsa ezt össze a katholikus egyházi jog eljárásainak fejlődésével, meglepetten fogja látni, hogy a katholikus egyház elvei igenis átmentek a magyar nemzet gondolkozás és érzés világába, áthatották az egész államszervezetet, az igazságszolgáltatást és legujabb időkig a törvényhozást is.

S az eredmény?

Mig az egyház elvei kellő módon érvényre jutottak, a nemzet erős volt és hatalmas. Mióta a benső harmonia megszünt, az összekötő kapcsokat külsőségekben kellett keresni s eljutottunk a szociáldemokráciáig.

Hogy ma a nemzet a jogállam hangzatos ciméért mindent feláldozva, saját hagyományainak belső értékét semmibe véve, a bethlehemi istállótól eljutott a nemzeti irodalom valóságos istállójáig, az csak annak következménye, hogy a vallás külsőséggé lett, a melynek benső, nemzeti létet alkotó erejét nemcsak elismerni nem akarják, hanem egyszerüen még ismerni is restellik.

A keresztény nemzetnek feladata tehát a vallás belső erejét a nemzet belső összeolvadásának érdekében ujra érvényesiteni. Ha ezt megtettük a török ellen és sikerrel, tessék megtenni most a töröknél sokkal veszélyesebb szociáldemokrácia és szabadkőmüvesség ellen.

Mind a két ellenség a nemzet hagyományain akar keresztül gázolni. Nekünk tehát minden egyes magyar állampolgárt abban a szellemben kell nevelnünk, amelyben Szent Istvánt, Szent Lászlót és Hunyady Jánost nevelték.

Bármely nyelven beszélsz e hazának igaz polgára, védő oszlopa csak addig lehetsz, mig lelkedben ott lobog őseid vallása iránt való szerelmed olthatatlan tüze. Ha ez a szellem járja át közigazgatásunkat, törvényhozásunkat, igazságszolgáltatásunkat és az irodalmat, minden sziv egyhangulag borul le ismét Jézus előtt és felharsan ismét: »Dicsőség Istennek! — Békesség embernek!«

Gedeon.

Darányi a mezőgazdasági munkásokról.

Darányi földmüvelésügyi miniszter a Revue de Hongrie egy közelebbbi számában hosszabb tanulmányt irt az alatt a cim alatt, hogy: *A mezőgazdasági munka Magyarországon.* E cikk az előkelő francia politikai és gazdasági lapokban jelentékeny visszhangot keltett s ránk nézve természetesen igen nagy értékkel bir, mert a leghivatottabb kommentálásaul tekinthetjük Darányi ugynevezett parasztpolitikájának. A cikk eszmemenete és tartalma rövid összefoglalásban a következő:

Az 1848-iki nagy földbirtok-reform hosszu ideig nagyon jó hatással volt a magyar földmüvelő népre. A nyolcvanas években azonban az általános gazdasági válságon kivül speciális csapások is érték Magyarország földmüvelő népét. Mint a ragadós tüdőlob, a filloxera pusztitása, a nyugati államok védvámos elzárkózása, majd a sertésvész, a mely a kisgazdák, munkások és gazdasági cselédek legfőbb jövedelmi forrását tette tönkre. Ekkor már a magyar parasztság nem is volt az előbbi jó módban. A parasztság birtokszerzése nem tudott lépést tartani a szaporodással és az előbbi jómódu birtokosok utódai törpebirtokosokká majd teljesen birtoktalanná váltak.

Összeesett ezzel természetes folyamattal és az általános mezőgazdasági depresszióval a közterhek növekedése és az igények emelkedése is. Azt lehet mondani, hogy Magyarország földmivelő népe a primitivebb állapotból a fejlettebbre való átmenetet a legkedvezőtlenebb gazdasági viszonyok közt tette meg. Ilyen körülmények közt találták Magyarország mezőgazdasági munkásnépét a kilencvenes években ide is eljutott szociális mozgalmak.

A magyar kormány a kilencvenes évek közepén fogott hozzá a mezőgazdasági munkásnép anyagi helyzetének felkarolásához. és rendezéséhez.

A munkásnép oktatása érdekében már előbb is tétettek intézkedések, nagyobb arányu fejlődése csak a kilencvenes évek közepétől számitható. Ma már nagy arányokban folyik a gazdasági ismétlő iskolák, a népies gazdasági tanfolyamok, háziipari tanfolyamok és gazdasági előadások müködése.

A mezőgazdasági munkával foglalkozó néprétegek oktatása azonban nem elégithette ki a mutatkozó szükségeket. Kitünt ugyanis, hogy a mezőgazdasági munka jogviszonyainak szabályozása, a békés és egészséges fejlődés érdekében ujabb intézkedéseket igényel és hogy különösen a vagyontalan munkásnép közvetlen és közvetett anyagi és erkölési támogatást igényel, melynek nyujtására a fenn-

---

— Parancsolatjára Lehotay Ferenc én vagyok — hajolt meg szerény illendőséggel a borbély.

— Ah! — lépett hátra a vendég — csakugyan? És tényleg Acsahidáról származik?

— Szüleim ott laktak.

— Bravó! Szervusz, bátyámuram. No ennek kimondhatlan örülök.

Odatartotta a borbély elé angol keztyüs markát s a gazda, mit tehetett volna egyebet: egyszerüen fölütött.

A következőkből tudta azután csak meg, miféle nagy szerencse jutott ueki az idegen képében osztályrészül. Bálinth Lacinak hivták az atyafit s anyai részről kisöccse volt Lehotay uramnak. Hanem hát a név tökéletesen mellékes, a macskaprémes városi bunda sokkal különb vizitkártya minden nagyságos titulusnál. S kivált mikor a borbély mes er megtudta, hogy az ő drága atyaflát semmi más nem hozta erre a vidékre, minthogy éppen csak becses jelenlétével rokonait megtisztelje, akkor elszalad az utolsó istráng is, mely a barátság ömledezését a tartózkodás cölöpéhez kötötte:

— Szervusz édes, drága öcsém! — borult Bálinth Laci nyakába — no, csakhogy megjöttél! Megölellek, mert tudom, hogy nem szégyenled a szegény rokonokat.

— Szégyenleni? Miért szégyenleném? — Kapta föl fejét méltatlankodva az öcs.

— No azért mondom. Oh! hogy megjöttél, csakhogy benéztél hozzánk!

Az inas abban a pillanatban elnyikkantotta magát. Gazdája utána nyult s éppen a fülénél próbálta megragadni.

— Fuss, szaladj, vesd el magad! — s mondd meg a tekintetes assonynak, hogy ritka nevezetes vendéget hozott. Takaritson, teritsen; bor, sör az asztalon . . .

Nem tudta bevégezni, mert az inas ugy elvetette magát, mintha csak attól függött volna a drága élete.

— Mert hát — fordult Lehotay uram Bálinth Lacihoz — de most már önözni kezdte ismét — remélem, édes öcsém-uram, csak lesz szerencsém odahaza? Nem fosztja meg feleségemet a kiváló örömtől, hogy szinről szinre tisztelhesse? Az asszony kiugrik a bőréből, ha uramöcsémet meglátja. Ugyis azt hánydigálja folyvást, hogy csupa tótból áll az atyafiságom.

— Tót az öregapja — méltatlankodott a vendég.

— Én is azt mondtam neki, — lelkesedett a borbély — szakasztott ugy mondtam. Csakhogy asszonyoknak, tetszik tudni, igen nehéz fejük van: pap legyen, aki abba valami okosat bele tud predikálni. Hanem megállj, Zsófi, most beleverem a fejedet az én kedves öcsémuraméba.

— Tudom! az én fejem igen kényes — ellenkezett Bálinth Laci.

— Nem tesz semmit — folytatta a borbély — én bizonyitani akarok az asszonynak Ha ugy parancsolja meg is indulhatunk már.

Abban a pillanatban hráom szőrös ábrázat bujt be az ajtón.

— A'szolgája! — ugrott elibük a segéd. — Tessék! méltóztassék!

— Csak hamar! — vetette bele magát az első.

— Igenis, kérem alássan — ugrott a szappanozó tál után a legény.

- Mekem sincs veszteni való időm — jelentette a második, miközben kabátját a sarokba dobta.

— En törzsvendég vagyok — hivatkozott sebtében a harmadik.

— Igenis, kérem, azonnal — szaladt ki Lehotay uram szájából a megszokott udvariasság, hanem a helyett, hogy a vendéget kopogálta volna, belekapaszkodott öccse karjába s kihuzta az utcára.

— Lássa, mennyire becsülöm én magát, édes öcsémuram! Az a türelmetlen fráter a járásbiró volt. Igy megyen minálunk: mindenki első akar lenni. Hanem törődöm én ma vele, miért nem várt holnapig a szakállával.

Azzal huzta magával a drága bundájánál

HOLGYEK! A legdivatosabb és legujabb szabásmintáim megérkeztek. Személyzetemet a főváros elsőrangu szalonjaiból hozattam. A munkáért kezességet vállalok. ROTH ADOLF női szabó NAGYVÁRAD, ZÖLDFA-UTCA 11. SZÁM.

álló viszonyok között az államkormány volt hivatva.

Ezután plasztikus összefoglalását olvassuk a cikkben a magyar törvényhozás és kormány szociálpolitikai intézkedéseinek és a munkásnép gondozása fokozatos fejlődésének. Ma egész sora van az intézményeknek, a mely a munkásnép anyagi és társadalmi előhaladását támogatja. A cikk befejező mondatai a következők:

„Mondjanak bármit is azok, a kiknek hivatásszerü foglalkozásuk az, hogy a munkásság anyagi helyzetének legsötétebb szinezésével elveszik a munkások munkakedvét és a tömegeket állandó forrongásban és elégedetlenségben tartják: elvitázhatatlan tény az, hogy a magyar földmüves osztály anyagi megerősödése és fejlődése szerte e hszában észlelhető.

Merész feltevés lenne azt állitani, hogy a magyar állam megoldotta már mindazon feladatait, a melyet reá a szociális kérdés megoldásának feladata ró, egy azonban tény, és ez az, hogy ugy bizton remélhetjük a magyar mezőgazdaság felvirágzását és annak keretében a mezőgazdaság felvirágzását és annak keretében a mezőgazdasági munkásosztály lépésről-lépésre való anyagi megerősödését.“

Ez a cél, a mely felé, minden aktiv kormányférfinak mulhatatlanul haladnia kell és amelynek elérésétől a magyar haza erőssége és jövője függ.

Az elmondottakból világosan kitünik Darányi politikájának szelleme, amely ügyszeretettől és hatalmas aktivitástól sugárzik. Csattanós feletet ez a nemzetközi szocialisták tömegsztrájkkal való fenyegetésére. Manapság, amikor minden előfeltétele meg van már annak, hogy a legszegényebb munkásból is vagyonos birtokos lehessen, amidőn a munkás jogviszonyait erélyes intézkedések szabályozzák, amikor küszöbön áll, hogy a munkásnép aggsága és rokkantsága esetére is megfelelő ellátást biztosithasson magának. Valóban érthetetlen lenne, ha a magyar munkásnép nem idehaza és a fenálló törvényes rend keretében igyekeznék megvalósitani céljait. Az olyan szellemü működés, mint amiet Darányi fejt ki, nemcsak hatalmas munkálása az ország anyagi gyarapodásának, de egyuttal a legerősebb ellensulyozója a nemzetközi szocialista izgatásoknak is.

Gyermekálmok.

Karácsonyra levelet ir Böske a Jézuskának szive legtitkosabb vágyairól. Nem ért ugyan még az irás mesterségéhez, de hiszi erősen, hogy akihez intézi a levelét, az meg fogja érteni, mert olvas a szivekben.

Aztán karácsonyestén eljön a Jézuska maga; elhozza angyalaival a fényes karácsonyfát, a kért ajándékokat az aranyos vesszejét.

Mennyi eszme, mennyi bübájos költészet van ebben a kétezer éves gyermekálomban és mennyi erkölcsi tanuság!

A gyermek legszeretőbb barátja, Jézus személyesen jön teljesiteni a gyermek vágyait, jutalmazni a jóságát és karácsonyi meg jelenésével mint a világ legnagyobb nevelője inti a felnőtteket, hogy örömöt, — nagyon sok örömöt szerezzenek a kicsinyeknek; de ne felejtsék büntetni hibáikat.

A gyermeknek pedig hetekkel előbb már bőséges anyagot ad a karácsonyi gyermekálom a szép és jó után való törekvésre és édes álmodozásokra és a hibáktól való óvakodásra.

Tehát nemcsak eszmét és költészetet, hanem nevelői hatást, erkölcsi erőt is rejt ez a gyermekálom és közös forrásukat: a gyermek tiszta lelki világát tekintve — valamennyi gyermekálom.

Vannak mégis ellenségei. Vannak, kik a gyermekszobába is bekiáltanak: »Ébredjetek, ébredjetek! Az élet int!«

Ezeknek nincs igazuk. A gyermeknek érnie, háborgatás nélkül érnie kell az életre. S az ő hiszékenysége, odaadó bizalma, szines képzelete — a gyermekálmok e főelemei — szükségesek a gyermeklélek természetes fejlődéséhez.

Kristálytisztán kerül ki a gyermek lelke a Teremtő kezéből; a környezet, melyben bölcsője ringott, melyben első tapasztalatait tette, a nevelés irja bele az alapvonásokat, melyek nyomán a gyermeklélekben, mint ahogy puha, meleg talajban a rovarok bábjaiból tarkaszárnyu pillangók, a fantázia pillangói kelnek. De valamint nem szabad zavarni a gyermeket, ha napsugaras réten pillangót kerget, nem szabad zavarnunk képzelete játékait sem, ha örömeit, ha egyéniségét nem akarjuk háborgatni.

A fantázia sok nagyot és nemest alkotott már az emberi szellem birodalmában, az alahja a költészetnek, a müvészeteknek általában, sőt a legrealisabb tudománynak: a természettudománynak is nem egy szárnyat kölcsönözött már: de a gyermek lélek üdesége, vidámsága valóban nem képzelhető nélküle s a belőle szőtt virágos gyermekálmok nemcsak a gyermekkor boldogságát, hanem a férfikor tehetségeit s életrevalóságát is rejtegetik.

És még ha nem lenne is a fantazia a gyermekléleknek ilyen hasznos erőforrása: különös figyelmünket érdemli ma, amikor a küzdelmes élet erős egyéniségek nevelését sürgeti. Minden gyermeknek egyéni a képzeleti birodalma; annak szabad fejlődést kell biztositani; azt nem szabad irtani, csak irányozni. A képzelet és bizalom a gyermeknevelésnek is fő tényezői. Ezek teszik láthatóvá a gyermek lelkét. Másrészt magát a gyermeket is ezek segitik a fejlődés utján. Mert még a mai tökéletes szemléltető eszközök mellett is szükséges támogatói a felfogásnak s az elvont dolgokat csak ezek kapcsolhatják be a gyermeklélekbe. A képzelet valósággal hatodik érzéke a gyermeknek s ha ezt nevelhetjük vele, miért zavarnák idő előtt az ő álmodozását?

Azt mindenki elismeri, hogy a gyermeket nem szabad alvás közben zavarni. Vigyázunk is rá, hogy az öntudatlanság idején erőszakos külső hatásoktól menten pihenjen a gyermek; de ép igy kell vigyáznunk az öntudatos gyermekálmok zavartalan lefolyására is.

Csöndesen lépj, ha alvó gyermeket látsz;

---

fogva Bálinth Lacit. Valóságos élvezet volt nézni.

Az ötödik utca bejáratánál megállott.

— Itthon volnánk. Mit gondol, melyik házban lakom?

Két házra utalt. Emeletes volt az egyik, földszintes a másik.

— Bálinth az emeletesre mutatott:

— Ebben.

— Hát nem ugy van — nevetett jóizüt a borbély — mert igenis, hogy a másikban lakunk. Kisebb mint emez, hanem többet ér kisebb házban háziurnak lenni, mint a nagyobbikban árendet fizetni. No nem igaz?

— Tökéletesen — mosolygott az öcs az egyszerü ember jámbor kérkedése fölött.

— Tessék belépni! — nyitotta meg a kaput a borbély. — Isten hozta minálunk! Hé asszony! — lármázta már a kapu alatt.

Zömök teremtés perdült ki az ajtóból s mikor az idegent meglátta, szinte zavarba jött. Homloka ráncba borult, árnyas szemöldöke magasra huzódott. Egész formája azt mutatta, hogy erély lakozik abban a nőben.

— Gyere csak közelebb kis feleségem! — szólalt meg boldog kompozitással a borbély — nézd e, ritka vendéget hozok; Bálint László, az én uramöcsém, ez meg Zsófi, az én kedves felesegem.

— Szerencsés jónapot kivánok, nagyságos asszonyom — kezdte a vendég.

— Engem ne nagyságoljon — védekezett az asszony határozottsággal.

— Kezét csókolom — folytatta Bernáth Laci, ügyet sem vetve az asszony ellenkezésére.

Hanem Lehotayné elrántotta a kezét s visszafutott a konyhára.

— Ejnye! be paprikás teremtés bátyámuram felesége — jegyezte meg az öcs.

— Ez még csak semmi — vette védelmébe Zsófit a gazda — néha olyan mint a vad csikó: közbe rug is, harap is. Hanem azért a szive nagyon jó,

— Akkor hát én csak a szivéből kérek.

— Erre tessék! — biztatta öccsét Lehotay ur s a konyhát kikerülve a szobába vezette.

— Fiam még az ovodában van — mentegetőzött a gazda — különben bemutatnám azt is.

— Nagyon kiváncsi vagyok a kis öcsémre előre is már — nézett Bernáth Laci körül a szobában, mely elég fürhetően volt butorozva. A diván, szekrények s az antik lábas óra még értéket is képviseltek.

— Foglaljon helyet, öcsémuram — biztatta székkel vendégét a gazda — én majd kinézek pillanatra, mert a gazember inas, ugy látszik, eltátogatott valahol.

Bosszusan ment ki, hogy kérdőre vonja feleségét, miféle udvariatlanság az, mikor ő egyszer megizeni, hogy legyen bor, sör s lám a vendéglátásnak mégis se hire se hamva.

Az asszony a konyhán zsörtölődött a macskával.

— Sicc, te cudar! — kiabált rá.

— Semmi cudar — szólt közbe a gazda — hát lesz, nem lesz?

— Micsoda? — meresztett nagy szemeket az asszony Lehotay Ferencre.

— Furcsa! nem értelek asszony, igazán nem értelek. Vendéget hozok, kedves rokonunk látogat meg s te se teszed, se veszed.

— Rokonunk? — tört ki az asszonyból a boszuság.

— Hát persze, hogy az. Unokatestvérem az öregapám után.

— Ostobaság.

— Mit beszélsz!

— Semmit. Azt szeretném tudni, mit akar?

— Semmit te boldogtalan — gerjedt mindinkább haragra a gazda.

— Pedig elhidd, Ferenc, ez akar valamit — védekezett az asszony — a ki kisztihand nagyságával nyitott még be hozzánk, soha nem volt rokon, az még mind akart valamit.

— Hát a szivedet akarja, te ostoba.

VÉGELADÁST nem hirdetek,
bár kézimunka ujdonságaim **Karácsonyi ajándéknak legolcsóbban** nálam szerezhetők be. — Hozzávalókban s pamutokban nagy választék. — **Szmyrna-nyirás s montirozások**. gyorsan. — A legszolidabb s ezért a legolcsóbb árak.
Telefon 783. **Tátray Gusztáv,** Rákóczi-ut, Orsolya-templom mellet.

de durva zajjal föl ne ébreszd a gyermeket merengéséből!

S a legboldogabb gyermeki merengés időszaka a karácsony. Ekkor lázasan csapong a gyermekvilág fantaziája. Bőséges forrása jónak, szépnek és örömnek, de ha a környezet nem elég óvatos, csalódásnak is. Szerencse, hogy a gyermek hamar felejti a csalódást, könnyen megnyugszik az álmánál kisebb értékü valóságban, amiben ismét a fantaziája segiti őt. Ha jól irányitják, csakhamar kárpótlást talál képzelete birodalmában: a fababát tündérkirálynővé varázsolja, a falovat tüzesparipává.

Ismerek egy okos anyát, akit a Barnum cirkusz ittlétekor ostromolták kis fiai, hogy vigye el őket cirkuszba. »No jó, — mondta nekik, — készüljetek föl; délután megyünk a a cirkuszba.« És vitte őket a cirkuszt körül vevő keritéshez; ott végig vezette őket s élénken elmagyarázta nekik a plakátokon levő jeleneteket, amin a fiuk szörnyen mulattak s s otthon boldogan meséltek róla, hogy mit láttak a »cirkuszban« és pedig olyan közvetlenséggel, mintha igazán látták volna a lovak futását, az elefánt mutatványait, a bohócok bukfenceit.

Ez a hatalmas fantázia támogatja a gyermeket abban is, hogy bánatban is oly hamar megvigasztalódik. De még a felnőtt is szokott ábrándozni. Tudjuk, hogy álnok mindenik reményünk«, még sem akarunk élni remény nélkül s a legszerencsétlenebb életről mondjuk, hogy »reménytelen«· hát hogyne hagynók szabadon röpködni a gyermekálmokat? hogy zavarnók szentségtelen kézzel a gyermek hitét, bizalmát, reményeit?

Csak abban hibázunk, ha minden gyermekálmot teljesitünk, mert akkor a képzelő erő elveszti energiáját.

Ezek a mai tökéletes játékszerek nem is alkalmasak a fantazia fokozására. Ezek a fényüzéssel előállitott berendezések mindent készen adnak a gyermeknek, kevéssé foglalkoztatják s rövid időre kötik le érdeklődését. A verselő és éneklő baba korlátozza a gyermek egyéniségét. A néma baba neki beszédesebb; azt mondja, amit ő akar. S mily kincsesháza az egyéniség tanulmányozásának egy kis lány meghitt beszéde a babájával.

Azok a hajók és vasutak, melyeket kis fiaink roskatag butorokból, darab kötelekből, rudakból épitenek, mennyivel tovább és hasznosabban foglalkoztatják őket, mint azok a benzinnel fülő tökéletes miniatur vasutak, hajók, melyek mindig egyformák ha ugyan el nem romlanak, amikor aztán nem füstölnek, nem zakatolnak: mig a fantazia készitett gőzösök akkor füstölnek, zakatolnak, sipolnak, amikor a készitője akarja.

Hát ne nyujtsunk játékaiban mindent készen a gyermeknek, foglalkoztassuk, erősitsük azokkal is képzelő erejét; hadd szőjje vele gyermekálmait.

Ma ugyis erőszakot követnek el a gyermek elméjén. Nem várják, mig kinő gyermekségéből; kirántják felhös, boldogitó álmaiból; mielőtt megérett volna rá, megismertetik olyas dolgokkal, amelyek még nem neki valók. S a gyermeklélek, mely olyan fogékony az érzéki benyomások iránt nagyon korán nyilik meg. A tudás és érzés harcra kelnek egymással a gyermek lelkében, az idegeiben korai vágyat, aztán korai hervadást okozva.

A mai kor iránya és társadalmi viszonyai is sulyosan nehezednek a gyermekálmokra.

Látni szerencsétlen kis lányokat, kik éjfél után fölcicomázva, álmatlanságtól fölizgatva hallgatják anyjuk udvarlóinak ostromait.

Látni boldogtalan gyermekeket, kiket alkoholista apjuk trágárságokra tanit.

Látni csenevész gyermekeket, akik arcpiritó olvasmányok, mozgófényképek, szindarabok mellett töltik a gyermekkor tovaröppenő óráit.

Látni jó családból való kis gyermekeket, akiket fél éjszakákon át nyilvános szereplésre visznek, ahol szép álomképek helyett a felnőttek tisztelése foglalkoztatja őket.

Hisz voltak bünösebb korok is, mert ez a mienk. Irások, képek, szobrok fentartották őrült tobzódásaiknak emlékét. De sem egyptomi, sem római, sem más emlék nem szól arról, hogy a gyermekek is részt vettek volna a tivornyákon, Bizonyára azok az ősrégi bünösök is »leoldották saruikat«, mikor a gyermekek közelébe értek.

S a mi müvelt korunkban hány intelligens ember nem tartja tiszteletben a gyermek alakuló érzelmi s gondolatvilágát s megmutatja neki, az édes gyermekének az élet szennyét, meg nehéz gondjait.

Igen, van olyan sok szegény gyermek, aki még alig eszmél, 6—7 éves korában már részesévé lesz szülői anyagi gondjainak is. »Tanulj, hogy majd engem is eltarthass« mondja az atya. »Dolgozzál, szenvedj, mint én« mondja az anya s nem tesznek ám diszül fehér liliomot a családi asztalra, sem a hallgatás rózsáját a hálószobába.

Pedig hol van hát akkor a »Sugárzó szépséggel és szeretettel teli, erőteljes és vétek nélkül való gyermekkor. A szép, csöndes, napmelegitett sziget.«

Hisz a gond, a kiábrándulás, a hosszu élet tapasztalásainak keserü gyümölcse, nem a gyermekkoré! És még Puskin is, aki a neveléstől azt kivánja, hogy fegyvert és kalapácsot adjon a gyermekeknek a küzdéshez és a munkára, mégis követeli, hogy ideálokat is adjon a gyermekörömökre.

Nem bánom én, ha udvaroltat is magának a szép mama szinház után; csak gyermekét ne vigye magával.

Az apának is elnézem az alkoholistaságát; de ha részeg: kerülje gyermeke szemét. A gondsujtott szülőtől sem veszem rossz néven, ha nem fürészti tejbe-vajba magzatát s megszoktatja arra, hogy kevéssel beérje: csak ne rakja meg a gyermek lelkét gyötrő életgonddal.

Az Istenért! mentsünk meg a gyermekálmokból annyit, amennyit csak tudunk!

Hadd küldjék a gyermekek üzeneteiket a Jézusnak!

Hadd jöjjön a Jézuska a gyermekekhez mindörökké!

Özv. dr Személy Kálmánné.

Andrássy a választói jogról. Andrássy Gyula gróf belügyminiszter tegnap vezércikket közölt az általános választói jogról. Mindazokat, akik ellene vannak a javaslatnak, helyteleniti, mert azok nem vetnek számot a következményekkel. Kifejti álláspontját a javaslatról és azt mondja, hogy ne hallgassunk külföldi szakértőkre s ne a divatos jelszavakra, mert azok

---

— A szivemet? — tátotta el száját az asszony.

— Bátyámuram — szólalt meg valak odakünn. A gazda megismerte; Bernáth Lac hangja volt. Ugy látszik, megsokalta a borbély kimaradását s keresésére indult.

Lehotay összeseerkent s nem tudta mit csináljon. De hamar föltalálta magát. Azt felelte az asszonynak:

— Nos hát igenis, odaadhatod neki a szivedet is, egyelőre azonban csak a rántott csirkét készitsd el. Bort az ötvenesből hozass. Végtelen örvendek, hogy a vendégünk annyira megtetszett neked. Tedd, a mit mondottam.

Lehotay visszafordult. Az ajtóban a vendéggel találkozott.

— Igazán különös ez az asszony — mondta mentegetőzve — annyira megtetszett neki maga uramöcsém, hogy bor helyett mindenáron a szivével szeretné megtraktálni. Pedig hát a rántottcsirke mindenhogyan különb komedencia. Mondtam neki, azt hozza először.

Karácsony a postán.

Irta: Vértessy Gyula.

Egy kis törékeny, fehér lelkü leánykáról szól ez az irás, egy leánykáról, aki az ünnepek tiszta, szent hangulatában elment erről a fekete világról a többi fehér lélek közé.

Mint a hópehely! Egy darabig lebeg-libeg a szürkeségben s aztán szinte észrevétlen beleolvad a nagy fehérségbe.

Milcsikéről lesz itt szó, a kis postásleányról, aki mint a tavalyi ünneputáni lapok megirták, ünnep estéjén meghalt.

»Bizonyára reménytelen szerelem kergette sirba a testi bájakban nem igen ékeskedő kis vén leányt« irta valamelyik impertinens riporter cinikusan, komiszul.

Pedig nem az! Szegény Milcsike beesett szeméből igéző, forró pillantások helyett csak efféle szomoru, csendes, őszi álmodozásra hajló tekintetek szálltak ki.

Szomoruak, nagyon szomoruak, aminők azokból a szemekből szoktak kiszállni, melyek megszokták a sirást, a szürke borut, az élet vigasztalanságát.

Az öltözetével sem sokat törődött. Nem ugy mint a többi vén leány, aki annál több férfiunak szeretne tetszeni, mennél kevesebben kezdenek érdeklődni iránta.

Milcsike nem akart tetszeni senkinek. S habár a verseket szerette s egy-egy melegebb hangu szerelmes vers nyomán könny is fakadt a szemében és érzések rajzottak át a lelkén, ez még nem jelentette azt, hogy valaki iránt érdeklődik a kicsike, szürke teremtés, hanem mindössze azt, hogy ilyenkor mindig megsiratott valakit, aki az ő élte tavaszában neki napfényt, derüt, meleget jelentett s aki örökre eltünt, mint ahogy eltünik a lehelet, az eső-csepp, a szeretet, a szerelem.

Haját simán hátrafésülte, ugy ahogy a nagyanyáink képein láthatjuk. Ez a hajviselet még idősebbnek mutatta, mint aminő valóban volt. Pedig ő is csinálhatott volna hajkazlakat a fejére, térdig érő selymes szőke hajából, de minek? Nem akart ő senkinek sem tetszeni. Kinek is akart volna? Talán a főnök urnak? A vörös orru, rekedt hangu vén majomnak, aki csak krákogni meg köpködni tudott? Vagy a felekuek, akik a postára jártak? Ezeket jóformán nem is látta. Elvette, amit hoztak, odadta, amit kértek, punktum. Csak egyszer elegyedett beszédbe egygyel.

Ezért a beszédért bünhődött meg. A jóságáért! Mert ezen a világon bün jónak és tisztességesnek lenni.

De erről majd később! Most csak azt akartam mondani, hogy nem adott magára semmit sem. Valaha adott. Ezelőtt jó tiz évvel, amikor még üde és friss volt az arcocskája, a szeme ragyogó a szája piros.

De azóta a hivatalszobában elfonnyadt minden ami szép volt rajta. Az évek jöttek, mentek és minden év vitt valamit; ez a szeme fényét, az az ajka pirosságát, ez a termete délcegséget, az a mosolygását.

Valaha olyan volt, mint valami illatos vi-

Fiuk! Menjünk **Klein Sándor és Vilmoshoz** Fő-utca (Staniszló-utca sarkán)
Leányok! üzeltébe vásárolni, kapunk ott minden felszerelést ami szükséges, hogy az iskolában rendes tanulók lehessünk. Iskolatáskák 23, könyvszijjak 20, tentatartók 10, patent harisnyák 14, kötények 35, gallérok 5, ingek 70, kofferek 1·—, kefék stb
Grammophonok nagy választékban részletfizetésre is. Intézetek részére teljes felszerelések

rendszerint nem vallanak az ügy előnyeire. A miniszter végül kijelenti, hogy szivesen vesz olyan javaslatot, mely az ő javaslatánál jobb csak legyen az a haza jövőjére tekintettel.

Főispánok a plurális választási rendről.

Andrássy Gyula gróf belügyminiszter választási törvényjavaslatának legbecsesebb értéke abban rejlik, hogy a nemzetiségi vármegyékben, ahol kevés a magyar ember, mégis fenntartja a magyar faj vezető szerepét, vagy legalább is erősen visszaszoritja a müveletlen nemzetiségi tömegeket, egészben véve pedig az országban biztositja a magyar faj hegemoniáját. Messzi jövőre kihatő nagy jelentőségü karaktere a javaslatnak a plurálitás, mely hivatva van a választójog kiterjesztése mellett sakkban tartani a nyers és müveletlen tömegeket s a nemzetiségeket, amig a kultura Apponyinak a népiskolákban kifejtett magyarositó törekvései meg nem hozzák a maguk eredményét.

Hogy a plurális szavazati jog alkalmas arra, hogy a namzetiségi vidékeken a magyar faj vezető szerepét fenntartsa, azt Andrássy és a koalició ellenségei kétségbevonják, sőt merészen tagadják. Fővárosi munkatársunknak módjában volt kérdést intézni e tekintetben több nemzetiségi vármegye főispánjához, s a megokolt válaszok, melyeket az illető főispán urak adtak, a legnagyobb mértékben megerősitik azt a felfogást, hogy a plurális választójog csakugyan nagy hasznára van a magyar fajnak, sőt némelyik főispán az egyetlen módnak tartja arra nézve, hogy vármegyéjében magyar faj le ne szorittassék a nemzetiségek által.

A főispáni válaszok közül nagyon érdekes és statisztikai adatokkal támogatott gróf *Lázár* Árpád Besztercenaszód vármegye főispánjának felelete:

Vármegyémben — irja a főispán ur — a magyarság számbeli elősulya a lehető legkisebb. 119,014 lakosból 81,310 román, 25,825 szász és csak 8,309 magyar, vagyis százalékban 692 százalék román, 22 százalék szász és 7 százalék magyar. Ennek a maroknyi magyarságnak politikai erősulyáról beszélni alig lehet.

Erős meggyőződésem szerint kizárólag a plurális választói jogosultság árán juthatnánk olyan erőhöz, mely számottevő politikai tényezővé tehetné vármegyémben a magyarságot. A magyarság két-három község magyar lakóin kivül a fontosabb közigazgatási pontokon és a vármegye egyetlen részében sem tisztviselőkből rekontálodik. Ezeknek a tisztviselőknek számát a törvénynyé váló javaslat — a politikai jogokban részesedést illetően — megkétszerezné, sőt megháromszorozná anélkül, hogy a nemzetiségi elemek — a szászokat kivéve — jelentősebb politikai erőgyarapodásban részesülnének. Ha ehhez vesszük még azt, hogy választókerületi kikerekitéssel a városban lakó magyar elemek politikai ereje intenzivebbé tehető s helyes beosztással a politikai érettséggel biró szászok erősulya továbbra is fenntartható; a plurális választói rendszerrel rendkivül mélyreható s a magyarság hegemoniájának lehető megközelitése céljából valóban ideális jelentőségét elvitatni nem lehet.

Arra a kérdésére, hogy milyen veszedelmeket hozna Beszterce-Naszód vármegyére, ha a kormány az általános és egyenlő választói jogot léptetné életbe, csupán a fent megjelölt statisztikai adatokra utalok. Konszolidálná a magyarság kisebbségét, mely értéktelen, minuszokkal szerepelne a románság dominálo erősulya s az esetleg ebbe felolvadó szászság ereje mellett. Itt a magyarság létérdekeiért lépésről lépésre való megerősödéséért küzdünk. Küzdünk a magyar szóért, a magyar kultura e lösmertetéséért, s azért, hogy itt, ezen a nemzetiségi végvidéken is a nemzeti eszme ne zavaros fogalom, hanem lelkekbe költözött élő valóság legyen.

Botka Béla Torontálmegye főispánja szintén részletesen és nagy lelkesedéssel nyilatkozik a plurális választói jogról. Levelének igen fontos passzusa az, hogy a plurális választói jog ártalmára, vagy hasznára lesz-e a függetlenségi pártnak.

A plurális választói jog — ugymond — az én szerény véleményem szerint nagyon is alkalmas, hogy megyémben a magyarság hegemóniáját biztositsa mert Torontálmegyében jelenleg összesen 35,494 választó van. Ezekből magyar 5000, német 10000, szerb 17000, román 8000. Tehát összesen 15000 magyar-némettel szemben 20004 szerb-román nemzetiségi.

A pluralis választási törvény életbeléptetése esetén tekintetbe veszi, hogy a plurális választási törvénnyel a legtöbb uj választó az iparosok közül lesz felvéve, akiknek pedig tulnyomó része magyar-német, a magyar-német elem legalább is 90 százalékkal, a szert-román nemzetiségi pedig legfeljebb 20 százalékkal fog szaporodni. S igy a mostani számarányt véve alapul, 28.500 magyar-német választó állana szemben 24.000 szerb-román nemzetiségü választóval.

A jelenlegi 13 választó kerületben az általános és egyenlő választói jog életbeléptetése esetén legfeljebb 3 kerületben lenne nem nemzetiségi, — esetleg szociálista — a többi 10-ben azonban minden valószinüség szerint nemzetiségi képviselő megválasztva.

A plurális választói rendszer vármegyémben hasznára lesz a függetlenségi pártnak. Most a vármegyémben a szerb nemzetiségüek vannak többségben, s ezek ugyszólván mindannyian a szerb radikális párt hivei, akik, ha az egyes választókerületekben nem lenne meg, — amint hogy a plurálitással nem is lesz meg — a nemzetiségi többségük választás esetén a függetlenségi párt jelöltjeit fogják támogatni, amiért ezt eddigi tapasztalatok is igazolják.

Glacz Antal, Biharmegye főispánja a következőket irja:

Ösmerem erősen nemzetiségi és szociális vármegyémet, a plurálitással alkotandó választási reformot — ha már az általános választási törvényt meg kell csinálnunk — a legnagyobb öröm és megnyugvással üdvözlöm, mert azt tartom egyedüli módnak arra, hogy a hatalom ne dobassék azzal bárnni nemtudó, illetéktelen kezekbe és korlátozva

---

rág, most már egész dohány szagu lett. Mint valami tajtékszipkát, ugy kiszivták őt a kollegák büzös, csipős szivarjai s a főnök ur öblös csibukjai.

Kiszivták barnára, dohányszagura, mint valami helyes kis tajtékszipkát.

Rideg, szomoru hivatal volt, ahol dolgozott. De azért mégis inkább szeretett a hivatalban lenni, mint odahaza, mert itt legalább lekötötte a lelkét a munka, de odahaza iszonyu volt lenni. Az egyedüllét ridegsége ott ölte a lelkét, itt legalább nem volt egyedül.

Igy ünnepek táján különösen nem! Hanem azért ezeket az ünnepeket mégsem szerette. Ő teljesen nélkülözte a szeretetet, ilyenkor pedig minden a szeretet nevében kél utra. Mindenki küldöz a szeretteinek s ő nem küldhet senkinek, neki nem küld senki! Senki semmi!

Eszébe jut a rég elmult évek emléke! Mikor még ő is ünnepelt, mikor még őt is szerették. A Jézuska róla sem feledkezett meg s a karácsonyfa gyertyácskái neki is lobogtak!

Régen volt, talán igaz sem volt, csak olyan álom, ragyogó, fényes álom volt!

Nézi a csomagokat, melyeket az emberek ott szorongatnak a hónuk alatt; a leveleket, melyek bizonyára tele vannak forró jó kivánságokkal; az ajándékokat, melyek szivből jönnek s szivhez szállnak s mig mindezeket végig nézi, végig gondolja, belepi lelkét s szeretet után való forró vágyakozás hangulata.

Eszébe jutnak az ő egykori otthoni pakolásai. Odahaza, a tornácos, fehérre meszelt vén házban, a zagyvaparti kis faluban! Mikor még az édesanyjával együtt pakkoltak Lacikának, a kis katonának, az öccsének, aki fent tanult Pesten a Ludoviceumban. Milyen óriási ládákat küldtek neki! Oriási diós meg mákos patkókkal, rengeteg sonkákkal . . .

Hogy szerették azt a fiut, ő is meg az anyja is. S meghalt, legszebb férfikorában, boldogsága küszöbén, a házassága első évében.

Ha élne! Most együtt laknának, családja lenne, karácsonyfát készitene a Laci gyermekeinek!

De vége, mindennek vége! Az édes anyja is, a testvére is, itt hagyták örökre!

Leteszi a tollat, nem tud tovább dolgozni. A mellét mintha vaskapocscal szoritaná össze az elkeseredés. Szeme teleszalad könnyel s lehajtja fejét, ott ül elkeseredve, munkára képtelenül, a fájdalmas bangulatoknak és szomoru visszaemlékezéseknek szinte öntudatlan állapotában.

A várakozó tömeg pedig azalatt türelmetlenkedik. Egy-egy hang ki is hallatszik, durván, kiméletlenül:

— A vén skatyula álmos!

— Hej ne aludjék néni!

— Nem azért fizetik, hogy horkoljon. Vegye el már a pakkomat, nem állhatok itt éjfélig!

Zugnak, dohognak és őt szidják, de ő nem hall a szidalmakból semmit, csak néz a tömegben egy alakra, egy öreg asszonyra, aki egyszerü fekete kendőjében burkoltan szerényen, csendesen álldogál ott, hóna alatt csomagot szorongatva.

Nézi, nézi, azután kilép a rekeszéből, utat csinál az öreg asszonynak s maga veszi el a csomagját;

— Ugy-e patkók vannak benne, mákosak és diósak? És egy nagy sonka, meg apró sütemények? Ugy-e Lacinak küldi?

Az öreg asszony nem érti az egészet. Miféle Lacinak? S miért olyan szives hozzá a postáskisasszony? Hanem azért csak megköszöni:

Áldja meg az Isten, kisasszony vagy asszonyság; nem tudom minek tisztelhetem?

Többet nem mondhatott. Elsodorta a tömeg, mely most már szitkozódni kezdett:

— Ki volt az a vén banya, aki miatt minket elmellőzött? Ez nem igazság! Itt mindenki egyforma! Szemtelenség kivételeket csinálni.

A főnök urhoz, a vörös orru, egyre köpködő főnök urhoz is elhat a lárma. És kérdőre vonja:

— Hogy mer maga külömbséget tenni

Sirolin
Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.
Tüdőbetegségek, hurutok, szamárköhögés, skrofulozis, influenza
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.
Minthogy értéktelen utánzatokat is kinálnak, kérjen mindenkor „Roche" eredeti csomagolást.
„Roche"
Kapható orvosi rendeletre a gyógyszertárban. — Ára üvegenkint 4.— korona.
F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

legyen az, hogy a magyar állameszme felett meghuzhassák a keleti harangot magyar hazánk — tévtanok és önérdekek szolgálatában álló — ellenségei.

Ha népünk már-már a müveltség magasabb fokán fog állani és a lelketlen izgatóknak nem eshetik oly könnyen áldozatul, Biharvármegye nemzetiségi népétől is a teljes hazafiságot várom és remélem.

Apáthy Péter, Nagyküküllővármegye főispánja: Nagyküküllővármegyében a plurális választói jog alkalmas, arra, hogy az igen csekély számu magyarság hegemóniáját biztositsa, amennyiben a vármegye lakosságának nagy része szász ajku, akik a magyarokkal együtt az alkotmánypárthoz tartoznak jelenleg. Az általános és egyenlő választói jog behozatala a számra többségben levő román elem tulsulyát eredményezné a magyarok és szászokkal szemben.

A plurális választói rendszer behozatala a megyében a függetlenségi pártra nézve teljesen közönyös, minthogy a pártnak itt sem talaja, sem számbavehető mennyiségü hivei nincsenek.

Dr ifj. *Ugron* Gábor Ugocsa Maros-Torda vármegyék főispánja:

Feltett kérdéseire képezze válaszomat az a tény, hogy főispáni állásomat a választói reform ismerete óta és továbbra is betöltöm függetlenségi voltam dacára.

Perényi báró mármarosmegyei főispán: A plurális választói jog e megyében a magyar faj hegemoniáját biztositja, mert itt az intelligencia hazafias, magyar érzelmü.

Az általános egyenlő választói jog behozatala beláthatlan sulyos következményekkel járna, mert népünk nagy része elmaradt, müveletlen, politikailag éretlen s ugy könnyen lelketlen izgatás hatalmába kerülne.

A plurális választói rendszer e megyében függetlenségi pátra nem ártalmas.

Karácsonyfa ünnepélyek.

A kis Jézus születésének előestéjén, tegnap kigyultak a karácsonyfák örökzöld levelei között az örömtüzek s a gyermekek csillogó szemekkel nézték, mit hozott a kis Jézus.

Az iskolákban, árvaházakban, kórházakban szintén voltak karácsonyfa ünnepélyek. A jótékony meleg szivü emberek azokról sem feledkeztek meg, akiknek nincs meleg otthonuk, hanem árvák, vagy betegek.

Elhalmozták az árvákat is jó meleg téli ruhákkal, ragyogó karácsonyfákkal. S akik elmentek az intézetek, árvaházak ünnepélyére, gyönyörködhettek s bő kárpótlást nyertek jótékonyságukért abban a mélységes hálában, abban a tuláradó örömben, amivel az ártatlan gyermeklelkek a kis Jézus ajándékait fogadták.

Az ünnepélyekről a következő tudósitást adjuk:

Az Erzsébet árvakásban, mint minden évben, ezuttal is szép lélekemelő karácsonyfaünnepély volt. Jelen voltak: özv. báró *Gerliczy* Félixné elnöknő, az árvaház igazi védőangyala, *Grünvald* Henrikné és dr Molnár Imréné alelnöknők, Mezey Vilma, Lausch Károlyné és leánya Adél, Schwarcz Gézáné, Stark Róza, Vértessy Arnoldné, Butyka Lajosné, Sztachó Jenőné, Böszörményi Géza, stb.

Az intézet nagy termében volt elhelyezve a gazdagon diszitett karácsonyfa s alatta volt felhalmozva a sok ruhanemü, sütemény és más ajándék.

Az ünnepélyt özv. báró Gerliczy Félixné elnöknő nyitotta meg.

Ezután a kis árvák üdvözölték a jótevőjüket, a nemes lelkü elnöknőt, majd szavaltak, énekeltek. Ezután kiosztották az ajándékokat.

Özv. báró Gerliczy Félixné elnöknő szép beszédben válaszolt az árvák üdvözlésére.

Az árvaházból átmentek a *Lujza otthonba*, ahol a menház agg nőinek üdvözletét fogadta az özvegy báróné.

A városi árvaházban szintén remek karácsonyfát állitottak az árvák részére.

Az ünnepélyen jelenvoltak: özvegy Des *Echerolles-Kruspér* Sándorné, elnöknő, Glacz Antal főispán, Bordé Ferenc főjegyző s még igen sokan.

Bordé Ferenc főjegyző csinos beszédet intézett az árvákhoz, majd a kis apróságok szavaltak, énekeltek.

Domokos árva köszönetet mondott a vendégeknek, — hogy szép ünnepélyükön részt vettek.

Egy Moldvay nevü árva fiucska pedig kiemelte beszédében azt a fáradhatatlan buzgalmat és elévülhetlen érdemeket, amelyekkel özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné urnő mint elnöknő az árvaház ügyét vezeti. Hálás köszönetet mondott társai nevében az elnöknőnek.

Ezután rengeteg ruhát és más ajándékokat osztottak ki.

A *Sztarovecsky-alapitványi gyermekkórház* ezuttal is megkapóan szép karácsonyfa-ünnepély szinhelye volt. A többi között jelen voltak: özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné, dr Schiff Ernő és a többi orvosok. Az egyik nagy kórteremben volt felállitva a gazdagon diszitett karácsonyfa s egy egész asztalt megtöltöttek a különféle ajándékok.

A kis szenvedő gyermekek közül egy szavalt, többen pedig énekeltek.

Midőn a gazdag ajándékokat kiosztották, a szegény kis betegek rövid időre feledték a szenvedéseket, melyekben már oly korán van részük.

A *közkórházban* is nagy örömet okozott a karácsonyfa ünnepély. Az ének után az igazgató-főorvos és a gondnok jelenlétében az ápolók főnöknője osztotta ki az ajándékokat; meleg ruhanemüeket, tésztát és gyümölcsöt. Minden egyes beteg kapott valami ajándékot. A betegek hálatelten tértek vissza betegágyaikhoz, a szép ünnepély után.

Az *elmekórházban* mélyen megható volt a karácsonyfa-ünnepély. A nagy diszteremben voltak elhelyezve az ajándékokkal dusan megrakott asztalok mellett a könnyebb betegek. Többen szavaltak s énekeltek. Az igazgató osztotta ki az ajándékokat.

A nagyvárad-ujvárosi káptalani iskolában a karácsonyi ünnep alkalmából tegnap délelőtt osztották ki a szegény tanulók között a téli ruhákat. E célra adakoztak; Fetser Antal, dr Lányi József, dr Bognár István, dr Karácsonyi János, Spett Gyula, Gábriely Lajos, Grócz Béla 20—20 kor., dr Karsch Lollion, Andrásy János, Bundala Mihály, Széchenyi Jenő, dr Vucskics Gyula, Stettner István, Mertz János 10—10 kor., Germán Károly, özv. Óvári Sándorné 5—5 kor. P. A., Echeroll 4—4 kor., özv. Grünwald Henrikné, K. A., A, K. 3—3 kor., Kolozsváry Sándor, Olasz Péter, Mertz Károly, Sztankovits József, Mokos Sándor, Tátray Sándor, Jelinek Ferenc, Lukáts István, Koszta István, Markovits E., Kádár János 2—2 kor. A. K., Demek Győzőné 1—1 kor., H. P. 20 fillér. Összesen 261 kor. 20 fill. Az e célra tett alapitványok kamatainak felhasználásával és a Szent-Antal persely segitségével kiosztatott 40 kabátot, 48 nadrágot és 39 lábbelit mintegy 900 korona értékben.

A *várad-velencei* irgalmas nővérek karácsonyfáján kiosztatott 27 pár lábbeli, 75 ruha leányok részére; 22 pár lábbeli és 22 kabát fiuk részére. Ehhez hozzájárult *Ströhmayer* Pál cég 22 méter szövettel. A többi névtelen adakozók adománya. Isten áldja a jószivü jótevőket.

Ezenkivül a tél folyamán 120 iskolás és óvodás kap tanitási napon ingyen ebédet, olyan családok gyermekei, kik vagy messziről járnak iskolába, vagy otthon nem kaphatnak meleg ebédet.

Megkezdődött a kivándorlás.

A hamburgi ügynökök.

Az a sok ezer emberrel megrakott hajóraj, mely folyton szállitotta vissza Magyarországba a kivándorolt munkásokat, megnyugtatólag hatott az országra. Azt hitte mindenki, hogy ezek a visszajött emberek megannyi rémei lesnek a kivándorlásnak, hogy hirdetni fogják mindenütt azt az óriási nyomort, mely odakünn vár az emberekre és ez a hiedelem nagyon is csaló volt. Az emberek nem ijjedtek meg a koldusbot társaságában visszaszállitott társaiktól, nem vették figyelembe társaik elcsigázott s ragályos nyavalyákkal fertőzött testét a kapzsiság, a meggazdagodási vágy, az elérhetetlen amerikai aranyok csengése megint hatalmukba keritette a munkásokat.

Amilyen hatalmas emberáradat hömpöly, gött az amerikai gazdasági válság után Európa felé, most kétszer olyan erővel indult meg ismét ugyanaz az áram visszafelé. És ez a visszavándorlás sokkal veszedelmesebb, mint sem első tekintetre látszik, mert minden visszavándorló másod- és harmadmagával megy vissza.

Biharmegye területén az amerikai hajótársaságok ügynökei utján a beéli, tenkei, margittai és érmihályfalvai járások lakossága tudomást szerzett róla, hogy az amerikai gazdasági válság megszünt és a gyárak, bányák, üzletek ismét alkalmazottakat keresnek. Ezeknek az értesitéseknek mindössze egy hónapja kelt hire megyeszerte és ma már ugyanabban a stádiumban áll a kivándorlás, mint akkor volt, mikor a legmagasabb fokát érte el.

A hatóságok kiadják az utleveleket, mert törvények értelmében azt nem tagadhatják meg. A belügyminiszter ugyan a gazdasági válság beálltakor körrendeletileg értesitett minden hatóságot, hogy figyelmeztessék a kivándorolni szándékozókat, miszerint Amerikában nincs munka és hogy ha e figyelmeztetés dacára is kimegy valaki a visszajutást az állam nem fogja elősegiteni.

A kivándorolt emberekre pedig bizony még most sem vár jobb sors és elköltvén össze nyomorgott pénzeiket idegenben fognak elpusztulni, mert azok a hajós társaságok nem

---

pasas és pasas között? Mi? Hé? Ki volt az a vén szipirtyó? Rokona? Mi?

— Nem ismerem.

— Hát akkor hogy merte meg nem engedett előnyben részesiteni? Mi? Hé? Majd számolunk! Ki volt? Mér tette?

— Nagyon hasonlitott az édes anyámhoz!

— Oh vén csacsi! — tör ki a főnök urból! — az anyjához? Oh vén csacsi!

A kezelőtiszt is vérszemet kap:

— Akárcsak a »Falurosszában« a vén gonosz bakter! Az is panaszkodik, hogy árva, se apja, se anyja! Komikus a kisasszony!

— Majd számolunk — fejezi be erélyes hangon a főnök ur!

Milcsi kisasszony nem szól semmit. Lehajtja a fejét és dolgozik tovább. Este távozás előtt a főnök ur még egyszer leszidja. Arra sem szól semmit. Valami megnyugtató és vigasztaló gondolat előre veti fényét a lelkében. Valami ugy sugja neki, hogy többé nem kell végig hallgatnia a főnök ur durva kifakadásait és hogy nem sokáig kell irigyelnie azokat, akiknek van valakijük.

Ugy érzi, hogy minden rendbe fog jönni! És otthon lefeküdt s föl sem kelt többé.

S az örök álomra készülő ván leány ajakára, a jó szelid halál előhirnökeképen odaszállt a megvigasztaló, boldog mosolygás . . .

S azután elment karácsony estére azok közé, akik szerették. Másnap pedig dühösen krákogta a főnök ur:

— Ilyenkor mászik el, mikor más ember ünnepel,

És ünneplés jogcimén nagyot huzott a szilvóriumos üvegből . . .

ismernek irgalmat, pénz nélkül senkit sem hoznak vissza.

A kivándorlás az utóbbi két hét alatt vette tulajdonkép kezdetét. Különösen nagy arányokban lépett fel az emlitett járásokban. A beéli járásból a *kunagyesdi* körjegyzőség tegnap 70 drb kivándorlási utlevelet kért a főszolgabirótól. Itt igen erős a gyanu, hogy hajóstársaságok megbizottai játszanak közre, mert a kivándorlók Hamburgon keresztül való utazásra kérik az utlevelet. Itt az emberek eladják jószágaikat és minden más ingóságaikat s ennek árából vásárolják meg a jegyeket. A hatóság azt hiszi, hogy a tenkei járásban van a hamburgi hajós társaságnak megbizottjuk és az árasztja el felhivásokkal a lakosokat.

Feltünő és ez a jövőben okvetlenül megakadályozandó, hogy az amerikai *osztrák-magyar konzulok láttamozásával*, illetve igazolványaival ellátott leveleket kapnak a kivándoroltak hozzátartozói. E levélben a már kintlevő családtag azt igazoltatja, hogy van munka és hogy a családtagok menjenek ki, mert kint jobb dolguk lesz.

Különösen sok olyan ember is kér utlevelet, aki még *kadköteles* és most az annexióból keletkezett balkán állapotoktól való félelmében akar menekülni az országból. Az ilyenek természetesen nem kapnak utlevelet. A margitai járásban szintén fokozottabb mérvben lépett fel a kivándorlás. A járásnak csaknem minden községéből megkezdődött a kivándorlás. A főszolgabiróság igen nagy ambicióval nyomozza a kivándorlás okát.

Az érmihályfalvai járásból különösen *Bagamérből* sok a kivándorló, pedig épen Bagamér volt az, mely legtöbbet szenvedett az Amerikából behurcolt trachoma miatt.

A megye többi járásaiban még nem mutatkozik a kivándorlási kedv.

Az eddigi jelek után következtetve már most meglehet állapitani, hogy ha igy tart a kivándorlás egy hó leforgása alatt minden visszavándorolt munkás ismét utban lesz Amerika felé.

*

Amig a megyéből ilyen riasztó hireket kapunk a kivándorlásról, addig *Nagyváradról* ugyszólván nincs is kivándorlás. A gazdasági válság és a visszavándorlás óta alig adott ki a rendőrség egy-két utlevelet.

UJDONSÁGOK.

—

Szent Karácsony napján.

A kereszténységnek egyik legnagyobb és legkedveltebb ünnepét üljük ma: Szent Karácsony napját, a Megváltó születésének emlékét

Mikor megtörtént a nagy esemény, mikor a betlehemi istállóban a világra jött az Isten egyszülött Fia, három emberen kivül senki sem tudott róla és ma örvendezve üli emlékét a fél világ. A betlehemi kisded születése megváltoztatta a világot. Megváltotta az emberiséget a büntől s annak következményeitől; eloszlatta a pogány bálványimádás sötét éjjelét, meggyujtotta az igazság fáklyáját és szeretet tüzét s egyenlőkké, szabadokká tette az embereket.

Annak az emlékére, hogy Isten e napon a legnagyobb ajándékot: egyszülött Fiát adta az emberiségnek, mi is ajándékokat adunk egymásnak.

Az isteni kisded békét és szeretetet hozott a földre, ezt a nagy ajándékot kell legjobban becsülnünk, legféltékenyebben őriznünk. Azért kivánunk egymásnak boldog ünnepeket, vagy ősi szokás szerint az angyali ének szavaival köszöntjük egymást: »Dicsőség a magasságban Istennek és békesség a földön a jóakaratu embereknek!«

Mi is boldog ünnepeket kivánnak olvasóinknak, előfizetőinknek és munkatársainknak.

*

A templomokkan nagy egyházi fénnyel ülik meg Szent Karácsony ünnepét.

Az éjféli miséken az elmult éjjel minden templomban nagy közönség volt jelen.

A székesegyházban *Széchenyi* Jenő apátkanonok végezte a szertartást; a Szt László-templomban a Legény-egylet 60 tagu vegyes énekkara *Huszár* László vezetésével régi magyar karácsonyi énekeket adott elő

Ma, Karácsony első napján a székesegyházban az ünnepélyes szent misét *Fetser* Antal felsz. püspök tartja s ugyancsak a püspök szent beszédet mond.

A várad-olaszi-i plébánia templomben Karácsony másodnapján lesz az ünnepélyes szent mise és predikáció. Ugy a szent misét, mint a szent beszédet *Imrik* S. Zoltán plébános tartja.

A Szent László templomban Karácsony első napján dr *Vucskics* Gyula esperes-plébános tartja a szent beszédet és szent misét, ünnep másodnapján pedig dr *Vucskics* Gyula esperes-plébános szent misét tart s *Gálfy* Sándor segédlelkész predikál.

A várad-velencei plébániai templomban első nap *Halász* Gyula plébános tartja az ünnepélyes szent misét és szent beszédet, mig az ünnep második napján ugy a szent misét, mint a szent beszédet dr *Lestyán* Endre papnöveldei lelkiigazgató tartja.

—

* **Karácsonyi számunk**. Karácsony ünnepén a régi szokáshoz hiven, ünnepi köntösben, bőséges tartalommal jelenik meg a Tiszántul is. A rendesnél jóval nagyobb főlaphoz gazdag melléklet is járul, ugy hogy lapunk a fővárosi ujságokkal kiállja a versenyt. Az önálló cikkek a következők:

A főlapon:

Gedeon: A nemzet karácsonya (vezércikk.)

Kincs István: Az asszony szive (tárca).

Harsányi Lajos: Jézus (költemény).

Özv. dr *Személy* Kálmánné: Gyermekálmok.

Darányi Ignác: A mezőgazdasági munkásokról.

Ulfrecht József: Szerelem.

A mellékleten:

Dr *Krüger* Aladár: Nemes Szücs Gábor (költemény).

Rádl Ödön: Genf.

Vessey Kálmán: Karácsony éj van (költemény).

Kacsvinszky Andor: Halvérü társaság a békafészekben.

Mányiné-Prigl Olga: Levél Józsikához.

Bölcskey Lajos: Vergiliusnak a Messiásra magyarázható jóslása (költemény).

Dr *Székely* István: Az evangéliumok kritikája.

Endrődi Sándor: Ha leszáll az éjjel. Két szív között.

Lukách Géza: Harcászati feladat hajdanában.

Molnár Károly! Oh, azok a gyerekek!

Zempléni Arpád: Tulterhelés (költemény).

Piutó: Józika.

Vértesy Gyula: Máskor (költemény).

* **Hymen**. Dr *Gerlán* Gábor vármegyei aljegyző eljegyezte néh. *Kövér* Sándor kedves és szép leányát Elluskát.

* **A pápai jubiláris ünnepek befejezése**. Rómából jelentik: A Lateranban e hó 27-én ünnepélyes Te Deum lesz befejezéseül a pápai jubileumi évnek. A Szentatya jubileumának megülésében, mint most konstatálható, az egész világ katholikus országai kivétel nélkül résztvettek.

* **Jézus élete képekben**. A karácsonyi ünnepek hangulatának pompásan megfelel az a vetitő-estély, melyet szombaton, ünnep másodnapján, este 5 órakor fog rendezni a nagyváradi Katholikus Kör Szilágyi Dezső-utcai helyiségében. A vetitő-estély tárgya ezuttal is *Jézus élete* lesz s igy alkalmuk lesz most azoknak is megnézni, akik multkor az ünnepi előkészületek miatt nem vehettek részt az estélyen. Az érdekes és tanulságos előadásra, melyen mozgóképek is lesznek bemutatva, nagyocska gyermekeket is lehet vinni. Az előadás egy óra hosszat tart, belépti-dij a kath. kör tagjainak és ezek családtagjainak 20 fillér, másoknak 40 fillér.

* **Bethlen Aladár gróf a B. M. K. E.-nek**. A Biharmegyei Magyar Közmüvelődési Egyesület részére tegnap gróf *Bethlen* Aladár élesdi nagybirtokos 500 koronát adományozott. Az alapitványt tevők névsorát legközelebb fogja közölni az egyesület.

* **Személyi hir**. Dr *Székely* István, a budapesti egyetem ez idei Rector Magnifikusa tegnap este a gyorsvonattal Nagyváradra érkezett, hol a karácsonyi ünnepeket tölteni fogja.

* **Az árvaszéki ügyvitel reformja**. Biharmegye árvaszékénél folyton tapasztalható, hogy a csak 1903-ban életbe lépett ügyviteli szabály oly nagy hátrányára van az ügymenetnek, hogy előbb-utóbb megkétszerezett szorgalom és munkaerő mellett sem lesz képes a hivatal megfelelni. *Verner* Kálmán árvaszéki elnök belátva a jelenlegi állapotok tarthatatlanságát elhatározta, hogy az ügyviteli szabályt reformálni fogja. E végből tegnapelőtt teljes ülést tartottak a megyeháza kistermében, ahol jelen volt az árvaszéki tisztikar teljes számban, továbbá az összes tiszti ügyészek. Az ülésen az ügyviteli szabálynak igen sok pontját változtatták meg s jóváhagyás végett fel fogják terjeszteni a belügyminiszterhez.

* **A költségvetés közszemlén**. Nagyvárad város házi pénztára a házi pénztárban kezelt alapok és alapitványok 1909. évi költségelőirányzatai a tanács és pénzügyi szakbizottság együttes ülésében megállapittatván a költségelőirányzat az 1886. évi XXI. t. c. 17. §-a rendelkezéséhez képest a városi számvevői hivatal helyiségében 1908. december hó 23-tól 1909. január hó 6-ik napjáig terjedő 15 napi közszemlére kitétetnek. Erről a város közönségét azon felhivás mellett értesitem, hogy a költségelőirányzatot s arra vonatkozó iratokat a közszemlére kitett időben a hivatalos órák alatt bármely adófizető polgárnak megtekinteni joga van s az ellene netaláni észrevételeit az 1909. évi január havi közgyülés határidejét megelőzőleg 5 nappal irásban a tanács mint állandó választmányhoz beadni jogositott. Nagyvárad, 1908. december 22-én. *Rimler Károly*, polgármester.

* **Felebbezés az utadó ellen**. Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága nem régen állapitotta meg a következő két évre a közuti alap költségvetését s ebben az utadót 10 százalékra szavazta meg. *Balogh* Döme ez ellen tegnap felebbezést adott be, amelyben kifogásolja, hogy most is 10 százalékban, tehát a megengedett legmagasabb összegben állapitották meg az utadót, holott a maradvány most is 19582 korona, azonkivül a Körös-partfal utolsó 10,000 koronás részlete is ki van már fizetve,

a vashidak annuitását, 25651 boronát átvitték a kövezetvám-alapra. A 10 százalékot akkor szavazta meg Nagyvárad városa, mikor csak 70,000 korona volt a közuti alap bevétele, mig most már 12.000 korona. Kéri a minisztert, hogy az utadót 10 százalék helyett 8 százalékban állapitsa meg.

* **A cigányok tüntetése Ausztria-Magyarország ellen.** Igen, ez megtörtént tény a törökökkel és montenegróiakkal egyetértőleg a magyar cigányok is tüntettek Ausztria-Magyarország ellen, még pedig *Szalárdon*, nem azért mintha ők külön helyet és autonómiát akartak volna, nem, ők sokkal aktuálisabbak és az annexió miatt tüntettek. A tüntetésnek csendőrségi beavatkozás vetett véget. Szalárdon ugyanis *Magyari* Sándor cigányvajda tegnap levelet kapott még pedig idegenből Hercegovinából. A levelet a vajda fia irja és nagy elkeseredéssel tudatja, hogy kint vannak Hercegovinában és nincs kizárva, hogy mint szerb vagy montenegrói paprikás fog hazakerülni, azonban az sem lehetetlenség, hogy ő fogja György herceget rabszijra füzve hazahozni s itthon üstöt fog vele foltoztatni. A levél bár mily sokat is igér a vajdánál nem érte el a kivánt hatást, mert vajda őfensége sehogy sem tudott belenyugodni abba, hogy az ő ép-kézláb fiából esetleg a montenegróiak szerb rostélyost készitsenek. Természetes, hogy a cigány tábor nyomban gyülést tartott és ezen a vajda inditványára kimondották, hogy Aehrenthal annyit sem ért a külpolitikához, mint Farkasházy és hogy javasolni fogják a lemondatását. Ez mind nagy csendben folyt le, azonban, mikor a vajda festeni kezdte az ő sötétkék szemü derék fiát, aki ugy ért a libalopáshoz, hogy büszke rá, a cigány tábort elfogta az elkeseredés és a korcsmába vonult, ahol kimondották az osztrák-magyar áruk bojkottját. A korcsmában alaposan leszopta magát a cigány tábor és azután az utcára vonult, ahol kiabálni kezdték, hogy le az Osztrák-Magyar Monarchiával. És amikor az egész tábor kiabált, olyan lárma keletkezett, hogy a csendőrök vonultak ki, szét akarták oszlatni őket. A cigányok azonban továbbra is együtt maradtak és bizonyára a tengerpartra vonultak volna megakadályozni az osztrák-magyar áruk lerakását, ha Jenne Szalárdon tenger, mivel azonban nincsen tenger, beérték azzal is, hogy a csendőrség behajtotta őket a községházára, ahol a főbb vezéreknek megmagyarázták az annexiót.

* **Pénzhamisitás Szalontán.** A Szabó és Tapaszi-féle pénzhamisitási módszernek ugylátszik szivesen akad követője. Legujabban Nagyszalontán próbált a szokásos módszerrel *Illés* Sándor szerencsét. Illés Sándor, ahol csak alkalma kinálkozott, mindenütt hirdette magáról, hogy ő Amerikában járt és ott 300 koronáért pénzcsinálógépet vásárolt. A gépen pedig olyan hü utánzatot lehet készitení, hogy senki sem tudja megkülönböztetni a valódiaktól. — Ezekből a gyártmányokból ő háromszorannyit ad, mint amennyi jó pénzt kap. A hiresztelőseknek *Nagy* Imre nagyszalontai gazdálkodó hitelt adott és előbb 1100 koronát, később 1000 koronát adott Illésnek. Majd mikor megjelent Nagy Imre Illésnél s kérte a pénze háromszorosát, Illés revolvert rántott és hallani sem akart a hamis pénzről. Nagy erre feljelentést tett a nagyszalontai csendőrségnél, mely tegnap letartóztvtta Illést és bekisérte a nagyváradi ügyészségre.

* **Nem sikerül az asztalos-sztrájk.** Az asztalos-segédek sztrájkja — ugy látszik — nem sikerül s a munkaadók összetartásán megtörik. A munkaközvetitő által kiadott munkarendet tegnapig már 8 segéd aláirta, akik dolgoznak is.

* **Téves miniszteri kinevezés.** Mint értesülünk, *Szabados* Pált, a nagyvárad-ujvárosi róm. kath. elemi iskola tanitóját a közoktatásügyi miniszter (illetőleg nevében az államtitkár) a Nagyváradon megnyitott iparostanonc-otthonhoz családfőnek nevezte ki. Szabados már november közepe óta ott is működik uj állomásán, hol az iparos tanulók képzésére szentelj működését. Eddig rendben van a dolog. Érdekes azonban, hogy egyuttal *Szabados helyére* t. i. az ujvárosi rkath. iskolához is kinevezett a miniszter valami *hunyadmegyei* tanitót. Persze ez csak tévedésből történhetett. Miután az ujvárosi r. kath. iskolát a káptalan tartja fenn mindenféle államsegély nélkül, oda csak a káptalan vál szthat tanitót, tehát a miniszteri kinevezés érvénytelen. Nem is lesz ebből semmi baj, legfeljebb az a törtető nagyreményü hunyadmegyei tanitó, aki ime pályázat mellőzésével vélt ide juthatni, várhat még egy kicsit, mig Nagyváradra kerül. Az államtitkár kétségkivül abban a tudatban nevezte ki őt, hogy az állami iskola, ismét tévedés. De a tévedésben is jellemző, hogy már megint idegenből akartak hozni tanitót Nagyváradra. Jó lesz résen lenniök az illetékes köröknek, hogy alkalomadtán ne szenvedjen megint kárt a város érdeke.

* **Eltogott kasszafurók.** A nagyváradi ker. munkásbiztositó pénztár kárára még szeptember 26-án éjszaka kasszafurást követtek el s ennek során körülbelül 1700 koronát vittek el. A rendőrség országszerte megkereste a társhatóságokat, közölvén a büntény helyszini nyomait is. Nemsokára Ujvidéken tettek látogatást a kasszafurók, kik itt október 10-én Strasser és Kőnig-cég pénztárhelyiségében jártak, de nem tudták megfurni a pénzszekrényt. Több eredménnyel jártak Zimonyban, hol október 17-ére virradó éjszaka Weisz Hermann kereskedő pénzszekrényéből 15.000 koronát vittek el. A nagyváradi rendőrség kezdettől fogva élt ama gyanuval, hogy a tettesek mindhárom esetben ugyanazok voltak. Az ujpesti bankrablás után Lembergben elfogták Csinalovszky Gyula notórius kasszafurót, ki a nagyváradi betörést megelőzőleg Kolozsvárról a törvényszék fogházából Schneider József rovott multu társával megszökött. A kézrekerült Csihalovszkyról már megállapitotta a budapesti rendőrség, hogy az ujvidéki és zimonyi betörést ő és társa követték el. Sőt már arra nézve is van adat, hogy a jómadarak Nagyváradon is megfordultak. A nagyváradi rendőrség most abban az irányban nyomoz, hogy mikor érkeztek Váradra s mikor távoztak ismét Csihalovszki és Schneider. Mert hogy ők voltak a nagyváradi kasszafurók is, az már bizonyos.

* **Járványok a megyében.** Biharvármegye egészségügyi viszonyait erősen megtámadták az utóbbi időben fellépett járványok. A hatóságok mindent megtettek hogy a járványokat megszüntessék, azonban nem sikerült mert kiderült, hogy az emberek eltitkolják a megbetegedéseket. Az alispán végre is radikális intézkedésekhez folyamodott. Elrendelte ugyanis az alispán, hogy az illető orvosok minden megbetegedés alkalmával a legszigorubban foganatositsák az előirt szabályokat. Ezenkivül, hogy a megbetegedéseket ne titkolhassák el az orvosok *járjanak házról-házra* és ha eltitkolt eseteket találnának, ugy azonnal tegyék meg jelentésüket, hogy az illetők ellen meginditsák a kihágási eljárást. Ennek a rendeletnek van ugyan valamilyen eredménye, mert most már nem titkolhatják el a betegeket. Ez azonban még korántsem bizonyitja azt, hogy a járvány nem terjed, mert a megfertőzött házakhoz a tilalom dacára is csak járhatnak emberek, mert nem ellenőrzi őket senki. A magyarcsékei járás *Szombatság* községében fellépett a kanyaró s rövid pár nap alatt 17 megbetegedés fordult elő. A főszolgabiró erre elrendelte, hogy a szokásos intézkedések foganatositásán kivül minden utcára egy utcabiztost állitsanak, aki a megfertőzött házakat figyelje. Ezenkivül a községből minden élelmi cikket csakis hatósági engedélylyel szabad kivinni. A megfertőzött házaktól meg egyáltalán nem szabad semmiféle élelmiszert szállitani. A tilalom ellen vétőket legszigorubban bünteti a hatóság. A magyarcsékei főszolgabiró rendelete fog a legszebb eredményt elérni, mert teljesen kizárja a betegség széthurcolását.

* **Bosnyák estély.** Karácsony másodnapján december hó 26-án este nagy katonai hangverseny és tombola lesz a »Pannonia« éttermekben megtartva. — A szebbnél-szebb tombola nyeremények Büchler Márton ur fő-uteai butorgyári kirakatában vannak kiállitva. — *Pénteken és varárnap nagy délelőtti katonai hangverseny lesz.*

* **Erdős és Grünfeld cégnél** Bémer-tér, Poynár-palota. Megérkeztek a téli kosztüm-, kelme és blouz selyem ujdonságok, valamint a téli felöltők. Kosztümök és felöltők jutányos árban készülnek. Rendelt fehérnemü kelengyék mindenkor megtekinthetők.

* **A »Fekete Sas« fényirdája.** Alkalmunk volt meggyőződést szerezni arról, hogy a »Fekete Sas«-palota, pazar berendezésü, müvészeti fényirdája egyik legérdekesebb része az impozáns épületnek. Kár, hogy a mi közönségünk még nem elég fogékony a valóban müvészi fényképek iránt, mert e téren a Daykovits speciálista hatalmas előrehaladást igér. A hires németországi mesterek nyomán jár ő s méglepően szépek a fővárosból hozott villanyfelvételei. Már is óriási az érdeklődés a közönség rendelkezésére bocsátott mütermében s hiszszük, hogy müvészi tehetsége folytán csakhamar meleg rokonszenvre fog találni városunkban is.

A »Pannonia« kávéházban pénteken, karácsony este, a 37-ik gy.-ezred zenekara nagy hangversenyt tart.

Névjegyek

a legizlésesebb kivitelben megrendelhetők SEBŐ IMRE könyvkereskedőnél

Nagyváradon, Rákóczi-ut.

Ötven év! Ennyi idő telt el az »ANKER« élet- és járadékbiztositó társaság alapitása óta. A félszázad alatt elért kiváló eredményeken kivül bizonyára a közönség legszélesebb rétegeit érdekli a társaság lapunk mai számáaan megjelent hirdetésének azon publikációja, hogy uj biztositási módozatot alkotott, melynek hivatása az **élet és nyugdijbiztositás** előnyeit egyesiteni, Ezzel a társaság régóta érzett hiányt pótol.

* **Hangverseny és tombolaestély.** Általános az érdeklődés a karácsony másodnapján, szombaton este a bosnyák bakák javára a »Pannonia« vendéglő összes helyiségeiben megtartandó nagy hangverseny és tombolaestély iránt. — Háziezredünk kitünő zenekara különben ma és vasárnap délelőtt is megtartja a szekásos és közkedvelt délelőtti hangversenyeket.

A Korona kávéházban esténkint egy kitünő magyar daltársulat tart sikeres előadásokat. A müsor főbb számai: Sárai Sz. Károly szalon humorista a budapesti Magyar Müszinkör rendezője, S. Tubai Aranka kitünő kuplé énekesnő. A drótnstót 1 felvonásos operett, az itt közkedvelt Dévai-pár lengyelzsidó bocher imitátorok uj duetjukkal és naponta meg két kis szindarabot adnak elő az egyik cime a »Vén hegedüs« tragikomikum, a másik az »Acél király« kacagtató bohózat. Kezdete este 9 órakor. Becses pártfogást kérve: *Dévay Sándor*, igazgató.

IRODALOM.

Rákosi és a Holnap. Mult vasárnap a »Budapesti Hirlap«-ban *Rákosi* Jenő mondott kemény, de minden szavában igazságos kritikát a »Holnap« cimü verskötet elkövetőiről. Az az álláspontja, amit mi is hangoztattunk: hogy t. i. a »Holnap« verselői sokkal nagyobb reklámot csapnak, mint amit a portékájuk megér. A Holnapba kapaszkodni: képtelenség. Az iró a Ma embere s a Tegnap gyermeke. Ha elszakad a multtól és a jelentől, akkor elveszti lába alól a talajt. Különben is nem a ma, a holnap, vagy a tegnap a mérvadó az iró értékére nézve, hanem a tehetség. Ennek pedig a Holnaposoknál csak nyomai érezhetők s ki tudja, lesz-e valami a nyomokból? Rákosi egyébként a hét bus holnapos közül legkiválóbbnak tartja — a nyolcadikat, *Oláh* Gábort. Van is benne valami; Oláh Gábor azonban nyilatkozatot adott ki, hogy őt hivták a Holnapba, de jobbnak találta be nem lépni, most pedig még komolyabban igyekszik a nemzeti irányt munkálni. Rákosi kritikája általában mély hatást tett mindenütt s elérte, hogy a közönség minden részében tisztán látják a »Holnap« egyetlen kiválóságát: a jó reklámot.

EGYESÜLETEK.

Előadás az iparos ifjak önképző egyletében. A Nagyváradi Ipartestület Ifjuságának Önképző Egylete karácsony másodnapján, azaz 26-án délután fél 4 órakor Körös-u. 1 sz. alatt lévő helyiségében szinielőadással egybekötött kedélyes ünnepélyt rendez. Az ünnepélyen pásztorjátékot is fog bemutatni az ifjuság. Az ünnepély 10 számból fog állani és annak minden száma érdekesnek igérkezik. Belépti dij személyenkint 30 filér.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Aknamunka a páholyból. Nem azt irtuk, hogy a „páholy kezdett akciót" a B. M. K. E. ellen, hanem azt, hogy a B. M. K. E. tisztikarának katholikus tagjai ellen a páholy hangosai akartak hangulatat kelteni üres rágalmakkal, közönséges gyanusitgatásokkal. Ugyanazok ezek, akik pár év óta következetes munkával igyekeznek nyakát szegni Nagyváradon mindenkinek, legyen az előkelő főtisztviselő vagy szerény tanitónő, mihelyt becsületesen ragaszkodik katholikus hitéhez. Ennek a terrornak, ennek a fékevesztett, fanatikus tűrelmetlenségnek a B. M. K. E.-ben nincs helye, ezt elismerik azok a zsidók és szabadkőmüvesek is, akik azért léptek be a B. M. K. E.-be, hogy ott önzetlenül munkálkodjanak a minden jó magyarral együtt a magyar közmüvelődés érdekében. Ez ott mindenkinek a célja s valóban különös tempó, mikor egyesek a magyarságnak ezt az épülő várát azonnal mérgezett nyilakkal támadják. Szerencsére a közönség ismeri már a »türelem« komédiásait s *felekezeti különbség* nélkül tömegesen sorakozik a B. M. K. E. lobogója alá, jól tudván, hogy oda mindenki csak hazaszeretetét vitte be. *Szk.* nak egyébiránt csak az a mondanivalónk, hogy a dinamit nem a mi fegyverünk, hanem a sötétben lappangóké.

REGÉNYCSARNOK.

Szerelem.

Irta: **Ulferth József.**

Körülbelül esti 10 óra lehetett. A kávéházban egy mulató társaságon kivül, alig volt néhány vendég, midőn Bérczi főhadnagy egy barátja kiséretében betért a helyiségbe, hogy szinház után néhány pohár punchot fogyasszon el. Éppen a vig compánia melletti asztalt választották ki, jóformán ügyet sem vetve azokra. Alig ültek azonban le, Bérczi kisérője szemügyre vevén a társaság központján ülő fiatal embert, nyomban figyelmeztette rá a főhadnagyot.

— Ez az a Dobó Endre, a kit tegnap emlitettem, a . . .

Itt elhallgatott észrevevén a kellemetlen hatást, mit szavai előidéztek.

Most már Bérczi is odafigyelt. Hosszu nyulánk mintegy 28 év közüli, halvány arcu fiatal ember volt az ünnepelt, ki, amint a tréfás felköszöntőkből csakhamar kivették, legénybucsuját jött ünnepelni barátaival. Alig 3 nap választotta el az esküvőtől, amelyet azonban nem igen vett komolyan számitásba, mert kijelentései mindég a mielőbbi találkozás lehetőségére szoritkoztak.

Bérczi hosszasan szinte feltünően nézte Dobót, azután oda fordult társához.

— Nem nézne ki belőle az bizonyos, de hát megtörtént s azon nem lehet változtatni.

Ugyanekkor szólt oda Dobó a primásnak.

— Te Sanyi huzzod el a legvigabb . . .

A többit nem lehetett hallani, mert Bérczi nyers parancsoló hangon szólt rá a cigányra.

— Primás! Hozd ide a hegedüdet.

A cigány nem sokat habozott. Dobó törzsvendége volt s most is sietett neki engedelmeskedni. A főhadnagy pedig oda ment s minden szóváltás nélkül ugy ütötte ki a vonót a primás kezéből, hogy az egyenesen Dobó orrának szaladt.

A zene elhallgatott, a néhány vendég ijedve nézett föl. Mindenki tettlegességre gondolt. A botrányt azonban Dobó elháritotta azzal, hogy néhány percnyi várakozás után — alkalmat adva a főhadnagynak viselkedése kimagyarázására, — kifizette a cechet s eltávozott.

Bérczi se időzött sokáig a kávéházban az affaire után. A kritikát néhányan elég hangosan gyakorolták, különösen a társaság ott maradt tagjai, — s ezekkel nem volt célja kikezdeni.

Hazament, s el kezdett leveleket irogatni. Jóformán reggel volt, mire elkészült. Már hét órakor ott voltak Dobó megbizottai, akik minden áron szerették volna a dolgot békésen elintézni. A főhadnagy azonban semmiféle magyarázatra nem volt hajlandó. Kimért udvariassággal fogadta őket, s rögtön megnevezte segédeit.

Délután 6 órakor már szembenálltak egymással. Dobó kitünő lövő hirében állott, s most fölbőszülve ellenfelének kimért hideg modora miatt, fölhasználta minden előnyét. Hosszasan célzott s a golyó alig pár miliméternyire a főhadnagy feje fölöti süvitett el.

A főhadnagy célzott ugyan, de a figyelmes szemlélő észrevehette, hogy az utolsó pillanatban — közvetlen a ravasz elrántása előtt, — engedett a biztos irányból s a golyó a földbe furódott. Ugy látszott mintha szerepet cseréltek volna s most már Dobó volt az aki válságossá akarja tenni a főhadnagy részére ezt az affaire-t.

A második golyóváltás is eredménytelen maradt. Sőt Dobó részére a harmadik is azzá vált. Aki most ránézett a főhadnagyra az remeghetett a következő pillanattól. Eltünt arcáról az a hideg merevség s tekintetében vad gyülölet lobogott. Most már bizonyosnak látszott, hogy az egész affaire szándékosan lett előidézve. Egy pillanat és Dobó — szivén találva — végig vágódott.

Az orvosnak nem sok dolga maradt. Megvizsgálta a halottat s azután gondoskodott az elszállitásáról. A főhadnagy viselkedését még ellenszenvesebbé tette, hogy egy lépést sem tett volt ellenfele felé, sőt arra sem méltatta, hogy megnézze. Komor hangulatban mentek a jegyzőkönyv felvételére, s ennek elvégeztével mindenki iparkodott egyedül maradni gondolataival. Az ilyen halálos végü párbaj ügyeknek ritkán akad védője, sőt aki egyáltalán szerepelt benne, az is legjobban szeretné letagadni az egészet. A főhadnagy figyelmét nem kerülte el, hogy távozáskor, midenki huzódott attól, hogy kezet nyujtson neki, még saját segédei is közül csak az egyik, aki azon a végzetes estén is vele volt, érzett elég erkölcsi bátorságot, hogy kezet szoritson vele. A többiek csak meghajtották magukat előtte.

Másnap hangos volt a közvélemény. A lapok jobb ügyhöz méltó érdekkülönbség nélkül elitélték a főhadnagyot s bojkottra szólitották fel a közönséget. A felháborodás odáig fejlődött, hogy a felettes katonai hatóság is beleavatkozott a dologba s rövidesen áthelyeztette egy unalmas kis garnizonba, ahol a civilisatio szorosan a garnizon keretén belül maradt. Ott már müvészet lett volna kávéházi affaire okot provokálni, lévén azok olyan helyiségek, ahová jóizlésü ember be nem teszi a lábát.

Valami bolond ötlete támadt Bérczinek, hogy mielőtt örökre bucsut mond ennek a városkának, ellátogasson ahhoz, aki ellen az áldozaton kivül legjobban vétkezett, Dobó menyasszonyához. Bérczi maga is belátta, hogy terve őrültség, de első akaratával szemben tehetetlennek bizonyult. Követlen elutazása előtt néhány órával tette meg ezt a látogatást.

A leány a körülményekhez képest elég nyugodtan fogadta. Éppen az hozta ki Bárczit sodrából; ő szsnvedélyes kitörésekre volt elkészülve s nem talált egyebet, mint mély bánatot, amit külsőleg nem igen tudnak kifejezésre. juttatni. A leány tekintetében benne vot az az iszonyu vád, amely néha-néha felébredt Bérciben is s ilyenkor visszariadt önmagától.

Helén kisasszony! — kezdte el Bérczi beszédét, — az én helyemben mindenki futva menekült volna el erről a helyről, talán jobb is lett volna nékem ezt tenni, de nem birtam megállani, hogy ne lássam meg még egyszer kegyedet, akinek ártatlanul a legnagyobb bánat jutott osztályrészül.

— Hagyja el uram ezeket a frázisokat, amelyek a jelen pillanatban éppen nem alkalmasak arra, hogy velük kisértletezen. Ön alig ismert engem, mert az hogy néhány estélyen találkoztunk az nem jogcim az ismeretségre. Ön provokált egy férfit, kki nékem legkedvesebb volt s megölte. Ezen a réven jutottunk most önnel ismeretségbe, de azt hiszem mindkettőnkre jobb lesz, ha személyileg továbbra is ismeretlenek leszünk egymáshoz. Gondolom, bocsánatért jött most ide. Sajnálom, de én ellenem ön nem vétkezett s igy nincs mit megbocsátani. Ön megölte volna azt a férfit, akárki vőlegénye is lett volna s én viszont gyülölném azt az illetőt akárki lett volna is. Érdemül hozza fel, hogy eljött ide. Én kiméletlenségnek nevezem. Bebocsátottam, mit más nem tett volna; kíméletlen voltam szavaimmal. A mérték teljesen egyenlő s most már végezzünk, de kérem ne hozzon fel uj tárgyat, mert az végzetessé lehetne önre nézve.

— Téved kisasszony, — felelte a főhadnagy szomoruan. Nem bocsánatért jöttem ide. Tulajdonképpen magam sem voltam tisztában jövetelem céljával. Azt azonban elismerem, hogy önnek nagy oka van gyülölni engem. Nem is akarom soká türelmét igénybe venni, mert azt, a mi talán képes lenne kegyedet megváltoztatni, nem fedhetem fel, mert félek, hogy másik sebet ütnék ártatlan lelkületén. Nem tudok azonban elmenni anélkül, hogy meg ne kérjem, ne vegye oly nagyon szivére a dolgot. Tekintse ugy, mintha vőlegényét Isten különös rendelése folytán, valamely betegségben vesztette volna el. Igy könnyebben bele fog nyugodni a változhatatlanba.

— Elég volt, főhadnagy ur! Ne kisérelje meg elhunyt vőlegényem emlékét bántani, mert ez még kevésbbé volna férfias cselekedet, mint az előbbi tette volt. Ön nem lesz más előttem soha, mint vőlegényem . . . Itt elnyelte szavait a fuldoklás-zokogás. Elvesztette minden önuralmát. Csak midőn később jobban eszmélni kezdett, bánta meg felhevülését.

Pedig a főhadnagy nem is várta szavai befejezését. Attól az egy szótól jobban irtózott, mint bármitől a világon. Magános óráiban sokszor hallani vélte, de mindig meggyőződhetett róla. hogy csak képzelődés volt De most kitalálta a leány gondolatát s elsietett, mielőtt hallotta volna a végzetes szót.

Öt év előtt történt ez az eset, de Bérczi előtt oly hiven lejátszódott minden mozzanata, mintha most történt volna. Álmodozva ült a vasuti kocsiban. Öt év előtt tette mcg ezt az utat, csak hogy ellenkező irányban, fényes egyenruhában, de már veszedelmesen közel a meredek szeléhez, ahonnan már nincs visszatérés. Mégis megtette az utat. A többi már

csak következménye volt. Megunta azt az unalmas kis fészket s át akarta helyeztetni magát. Előbb könyörgésre fogta a dolgot. Majd midőn ez nem sikerült, botrányokkal hivta föl a figyelmet. Fegyelemsértés, mindennapos vád volt vele szemben s lassan elérkezett a végponthoz. Le kellett mondani rangjáról, de igy is örült, habár a jövője nagyon bizonytalan volt, hogy ujra viszontláthatja azt a várost, ahol nem is oly régen még elég előkelő pozíciót töltött be. Az elvesztett karriére nem izgatta. Elvégre lesz egy szürke hivatalnok, annyit csak adnak, hogy megélhessen belőle. Azután . . . s itt ujra kiszinezte azt a tervet, amely öt év előtt is oly merésznek tünt fel előtte, hogy maga magának sem merte bevallani. El fogja venni azt a leányt s ha nem akarna hozzá menni, hát . . . itt megakadt kissé a gondolata. Nem valami férfias cselekedet lesz, de hát mégis megteszi. Elèg önáldozat volt tőle, hogy beleavatkozott az egész dologba.

Ilyen kedélyállapotban érkezett meg a városkába s alig hogy rendbe hozta magát, felkereste a leányt. Körülbelül tisztában volt vele, hogy ő is enyhébben itéli meg most már a helyzetet, meg aztán ellenkező esetben el volt készülve a legvégsőre. A sok küzdelem megváltoztatta modorát is s valósággal cinikussá tette.

— Bérczi Jenő.

— főhadnagy — vágott közbe a leány, amint a polgári öltözetben is azonnal fölismerte. Nem igen gondoltam legutolsó találkozásunkor, hogy még találkozni fogunk egymással.

— Amint tetszik látni, már csak volt főhadnagy — viszonzá nyugodtan Bérczi ruhájára mutatva. S éppen ez jogositott fel arra, hogy megismételjem a látogatást. Kegyed amint látom nem felejtett el s nem igen változott meg s különösen a mi az irántam való érzést illeti, de én tökéletesen más lettem. Kérem tehát hallgasson meg nyugodtan, én is megigérem, hogy lehetőleg megröviditem jelen találkozásunkat. Ha most is elutasit ugy nem fogok többet alkalmatlankodni.

— Nem leszek többé kiméletes, mert az én irányomban sem volt senki az. Legkevésbbé kegyed, akitől legjobban érdemeltem voltom. Nem fog csodálkozni szavaimon, — amelyek bizonyára nagyon furcsán hangzanak kegyed előtt, ha megtudja annak a kinos ügynek előzményeit, amelyet nagyon kevesen tudnak s amelyről az aki a legjobban beszélhetne, — már nem tud beszélni.

— Egy este a Casinóból jövet találkoztam egy jó barátommal, aki nagyon izgatottan kért meg, hogy legyek segitségére egy nagyon kényes ügyben. A jó barát — Dernfeld őrnagy volt. aki az eljegyzésükig veszedelmes ellenfele volt Dobónak, elhunyt vagy ha jobban tetszik megölt vőlegényének. Soha egy percre sem sajnálom tettemet, mert aki oly nagyot vétett, nem a női becsület, mert az általános fogalom, hanem jegyese becsülete ellen, az nem érdemelt jobb bánásmódot. Tehát Dernfeld becsületszóra elmesélte Dobónak egy vig társaságban tett s kegyedet sulyosan kompromittáló kijelentését s egyben arra kért, hogy vállaljam magamra az ügyet. Ő legjobban szeretett volna maga végezni Dobóval, de neu akart győzelmes vetélytársával mint ellenfél állani szembe. Ezzel kompromittálta volna kegyedet is védelmezés helyett. Én magamra vállaltam ezt az ügyet. Kegyedet alig ismertem néhány találkozásunkból, tehát én csak az általános női becsület szempontjából állottam ki a sikra. Igy ki volt zárva, hogy a párbaj okául egyebet is kitaláljanak, mint az én kötekedő természetemet. Mint teljesen semleges személy mentettem az ön nevét, hogy az ezzel az ügygyel forgalomba ne kerüljön, mert azoknak, akik hallották Dobó kijelentését, sem juthatott eszükbe, hogy én tulajdonképpen azért verekedtem meg vele. A számitás bevált. Mindenki csak én velem foglalkozott, hogy milyen módon azt magáról tudhatja legjobban. Letőrtem. S mondom, nem kántam meg tettemet, de most már jogot formáltam hozzá, hogy mindezt elmondjam kegyednek s igy megsemmisülve kérem felejtse el azt az embert, a ki nem volt érdemes egy percig sem arra, hogy kegyedet magáénak nevezze. S ha ez a feledés megtörténik, tekintsen én rám, aki meghajlásra kényszeriti büszke természetét kegyed előtt s könyörög hogy segitsen megküzdeni vele egy uj életre. Juttasson egy századrészt abból a szerelemből, amivel eddig érdemetlent ajándékozott meg.

— Valóban megható történet, — felelte szomoruan a leány s én nem hogy neheztelnék, hanem köszönettel tartozom, emiért közölte azt velem. Ha azonban már ennyit mondott, ugy kérem sőt én is könyörgök Önnek, mondja meg, hogy mit mondott völegényem rólam. Hogy kompromittáló lehetett, azt sejtem, mert csekélységért bizonyára nem kellett volna oly szomoruan végződnie.

— Erre nem vállalkozom, — felelte határozottan Bérczi. Elégedjék meg kérrem azzal, hogy tényleg négyon sulyos kijelentések voltak.

— Ha kérem akkor sem? ha azzal vádolnám, hogy ezt az egész mesét azért találta ki, hogy előnyösebb szinben tüntesse fel magát.

— Nem. Engedje ezt az én titkomnak. S most én kérem a válaszát beszédem másik részére.

— Nem tudok addig dönteni, mig be nem bizonyitja: hogy igazat beszélt.

— Utolsó szava ez Helén nagysám. Gondolja meg jól.

— Beláthatja, hogy nem tehetek másként.

— Jól van. Elvesztettem a becsületemet mindenki előtt, magáért elveszthetem önmagam előtt is.

— Tudja meg tehát, hogy Dobozi elmesélte, hogy neki . . . itt kissé elhallgatott . . . nagyon bizalmas összeköttetése volt kegyeddel már az esküvő előtt is . . . De Helén térjen magához . . . — kiáltotta megijedve Bérczi s még idejében odarohant, hogy megkapja a leány, különben végigvágódott volna a padozaton.

Jó ideig tartott, mig eszméletre tért. Előtte állott lecsüggesztett fővel.

— Bocsásson meg hogy ily nagy bánatot okoztam, de vegye mentségül, hogy már azt sem tudom, mit csinálok. Kegyed még meg menthet. Ön nélkül azonban meg sem kisérlem az uj életet.

— Én nekem kell bocsánatot kérni, hogy dacára annak, hogy ilyen előzmények után is sikra szállt értem — s én mégis oly kegyetlen voltam Önhöz, Kérjen bármit, mert egy élet kevés ahhoz a vezekléshez, amelyet 2 ember életéért kell megtenni, én voltam az oka az ön szerencsétlenségének. is.

— Ne vádolja magát Helén. Az ilyen esetek sürün fordulnak elő az életben csakhogy nem szokták hiresztelni, bár sokszor szereplőjük nagyon közönséges lény. Feledjen mindent s álljon mellém bizva, hogy még most jobban megvédelmezem az ellen, aki talán szemrehányással illetné. Elég nagy árt kérek én is a szenvedésemért. A férfiui kötelesség hajtott bele ebbe a dologba. Hogy válthassa fel ezt egy sokkal eszményibb — a férji. Mennyivel szebb a magáét megvédelmezni az embernek.

— A szivemet hiába adnám oda — viszonzá szomoru mosolylyal a leány. Örök hálánál egyebet nem tudnék érezni ön iránt soha s éppen ez késztet arra, hogy ne sodorjam boldogtalanságba. Küzdeni, dolgozni önért, bár erre erős férfi létére nem szorul, ezt mind meg tudnám tenni, de . . .

— Hogyan, hát még mindig szereti azt az embert? — kérdi kissé indulatosan Bérczi, — hát még az emlékétől sem tud megválni annak az emkernek?

— Szeretem, — felelte egyszerü természetes hangon a leány, miközben a szégyen pirja ismét elönté teljesen arcát.

A szerkesztésért felelős
Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Kossuth Ferencz levele!

Tek. Balázsovich Sándor gyógyszerész urnak Sepsiszentgyörgy.

»Csuzos bántalmaknál az »INDASZESZ« bedörzsölése jó hatásunak mutatkozott. Kérem legyen szives nekem három üveggel küldeni.«

KOSSUTH FERENCZ.

Számos előkelőségek és orvosok igazolják, hogy a törvényesen védett székelyhavasi

INDASZESZ

gyógyfü sósborszesz

legjobb szernek bizonyult a testés izmok edzésére. Üdités frissit. Megóvja a testet a hideg káros befolyásától. Massagehoz (Gyuró- kenő-kura) feletteajánlatos. Leghatásosabb szer csuz, köszvény, rheuma, fejfájás, nátha, influenza, tagszaggatás és mindennemü meghülésből eredő bajok ellen. A székelyhavasi »INDASZESZ« össze nem téveszthető más sósborszesz készitményekkel, melyek egyszerü szeszkeverékek, holott az »INDASZESZ« székelyhavasi gyógyfüvekből előállitott és hatásában felülmulhatatlan gyógyszerkülönlegesség

Késziti Balázsovich Sándor gyógyszerész Sepsiszentgyörgy. A törvényesen védett székelyhavasi »INDASZESZ« kapható 2 és 1 koronás üvegekben az országban mindenütt. Főraktár Nagyváradon Nyiry György örökösei gyógytárában.

Zálogház.

Alulirott intézet néhai **Amigó Mór**

Zàlogkölcsön intézetét

átvette és a mai naptól fogva saját cége alatt folytatja. A zálogkölcsön intézet helyisége **Kapuczinus-utca 6. szám.** (Justh-házban.)

Leszámitoló és Jelzálogbank R.-T.

Tüzifát

legolcsóbb napi árakon házakhoz :: szállitanak ::

Weiszberger és Társa

tüzifa kereskedők.

Megrendelő iroda: **Stein Lajos** Nagyvárad, Fő-utca Nyiri ház.

Fatelep: Várad-Velence. — Telefon: 688.

DENT GLOVES ÉS FOWNES GLOVES
A VILÁG LEGJOBB KEZTYÜI KAHATÓK.
PFAFF CZÉGNÉL

PFAFF CZÉG
VADÁSZ
KÜLÖNLEGESSÉGEI
MEGÉRKEZTEK

PFAFF CZÉC
LONDON
PARIS
ÉS
BERLINI
NYAKKENDÖ
ÚJDONSÁGAI
PAZAR VÁLASZTÉKBAN
MEGÉRKEZTEK

Nagy karácsonyi vàsàr.

Legcélszerűbb ajàndéktàrgyak

hölgyek és urak részére.

Külön gyermekjáték osztály.

Szép kivitelű gyermekjáték-ujdonságok.

Francia babák óriási választékban és rendkivüli nagy választék játék kölönlegességekben, melyek legolcsóbban kaphatók

Waldmann Ernő

Diszmüáruk, sport és utazó cikkek üzletében,
Rákóczi-ut, az Orsolya-zárdával szemben.

Interurban Telefon 371.

Gépiró tanfolyam

Bémer-tér 1.

!! Ingyenes állásközvetités. !!

Vendéglő áthelyezés!!

Értesitem a n. é. közönséget, hogy a Kurlender házban **14 évig fennálló kóser** vendéglőmet Zöldfa-utca 10 sz. (Dr. Várnai-ház ifj. Weisz Bernát mellé) : : : : :

HELYEZTEM ÁT.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve

tisztelettel

GRÓSZ A.
vendéglős.

Az adventi szent idővel kezdődik

Dr. Prohászka Ottokár

székesfehérvári püspök úrnak legutóbb megjelent nagyszabásu műve:

Elmélkedések az evangéliumról.

E kiváló mű finom bibliapapirra van nyomva s kis 8-adrét alakban 736 oldalra terjed.

Ára vászonkötésben **8 kor.**, börkötésben **10 kor.** **Kapható Buzárovits Gusztáv könyvkiadóhivatalában Esztergomban.**

Ugyanott kapható az illusztris szerzőnek eddig megjelent többi nagybecsű műve is, ugyanitt:

Isten és a Világ. *Különös tekintettel a természettudományokra.* Második kiadás. Nagy 8-adrét, 250 oldal. Ára fűzve 2 kor. 40 fill., kötve 3 kor. 40 fill.

A keresztény bűnbánat és bűnbocsánat. A budapesti m. kir tudományegyetem hittani kara által a Horváth-féle jutalommal kitüntetett pályamunka. Második kiadás. Nagy 8-adrét, 325 oldal. Ára fűzve 4 kor., kötve 5 kor.

Föld és Eg. *Kutatások a geologia és theologia érintkező pontjai körül.* Harmadik kiadás. Nagy 8-adrét, 462 oldal. Ara fűzve 6 kor., kötve 7 kor. 50 fillér.

Dominus Jesus. *Nyolc konferencia,* melyet a budapesti egyetemi templomban tartott *dr. Prohászka Ottokár.* Második kiadás. 8-adrét, 112 oldal. Ára fűzve 1 kor. 20 fill., kötve 1 korona 80 fillér.

A diadalmas világnézet. Második kiadás. Nagy 8-adrét, XII. és 292. oldal. Ara fűzve 4 kor., kötve 5 kor. 20 fill.

Egyben ajánlom a ftdő urak becses figyelmébe dúsan berendezett és nagy választéku **szent kép, rózsafűzér és imaáönyv raktáramat a legjutányosabb árak mellett.**

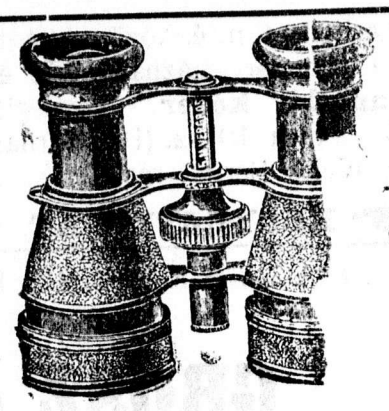
Mutatvány küldeményeket választás végett, valamint minta-képeket kivánatra szivesen küld

Buzárovits Gusztáv,
könyvkiadóhivatala, könyv- és műkereskedése Esztergomban.

A NAGYVÁRADI TAKARÉKPÉNZTÁR Szent László-téri sarokházánál egy Teleky-utcára nyiló

BOLTHELYISÉG

azonnal kiadó.

Megfelelő szemüvegek orcsiptetők, francia szinházi látcsövek, kipróbált hőmérők, mérnöki műszerek nagy választékban kaphatók

Klein Húgó

látszerésznél Nagyvárad, Rákóczi-út (Orsolya zárda.)

Javitások rögtön eszközölte tnek!
!! Saját műhely!

Belépési felhivás a
Polgári takarék és segélyszövetkezet 14-ik évtársulatába.

A **»Polgári Takarék- és Segélyszövetkezet«** 1909. január 1-én uj évtársulatot nyit, mely 156 héten át vagyis 1911 év végéig tart. Mindenki tetszésszámb n szeritian jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenkint 20 fillér (10 kr.) fizetendö. A három év eltelte után az évtársulat feloszlik s az összes jövedelem a résztvevők között felosztatik s mindenki megkapja a befizetett tőkét a felmerülthaszonnal együtt.

A szövetkezet célja a takarékosságot előmozditani és önsegélyt nyujtani, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyüjt, mely a heti részletekben való befizetések daczára is a takarékpénztári kamatozásnál magasabb nyeremény osztalékot hoz és mert minden tag az általa befizetett összeg $^4/_5$ részét 6%-os kamatláb mellett minden előleges bejelentés nélkül kölcsönkép felveheti.

Vidéki tagok a heti fizetéseket postai chequelapok utján teljesithetik.

A szövetkezetbe való belépés alkalmával üzletrészenkint 10 fillér (5 kr.) beiratási dij fizetendő s egy heti részlet lefizetése után már mindenki megkapja saját nevére irt könyvecskéjét.

Szövetkezetünk jelenlegi tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik az 1909, január 1-től kezdődő 14-ik ciklusnak tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

A Polgári Takarék és Segélyszövetkezet igazgatósága.

Az évtársulatok befizetései vasárnap kivételével a hét bármelyik napján eszközölhetők.

Közgazdasági Korona Takarék és Hitelszövetkezet.

Belépési felhívás

a Közgazdasági Korona Takarék- és Hitelszövetkezet

II. évtársulatába.

A második évtársulat **1909. január hó 1-én** kezdődik és tagjait három éven át **üzletrészenként 1 korona** befizetésére kötelezi.

Három hónapon át történt befizetés után amennyiben a részletek pontosan be lettek tartva az összeg $^4/_5$ részét a betevők kölcsön vehetik.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási dij lefizetése mellett a Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleki-u. 10.) üzlethelyiségében s a körözött aláirási iveken történik.

A heti egy koronás üzletrészeket minden helybeli szövetkezeti tag lakására küldött, óvadékkal biró pénzbeszedő szolga szedi be.

A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseiket a postatakarékpénztár utján portómentesen teljesithetik.

Közgazdasági Korona Takarék és Hitelszövetkezet.

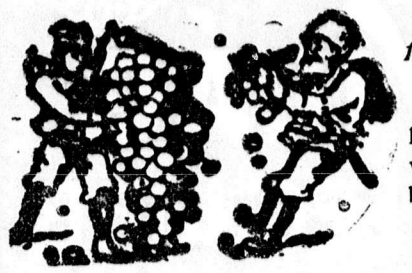
Beődy Balogh Gábor
-- festőművész --
képtárlata

megnyilt a vármegyeház nagytermében. - - - -

A müvek előnyös havi vagy negyedévi **részletfizetésre** is kaphatók. — A részletek: a **Magyar Általános Hitelbank** nagyváradi fiókjának pénztárába lesznek befizetendők. Felvilágositásokat a helyszinen szivesen ad **a RENDEZŐSÉG.**

Nyitva: D. e. 10—1-ig, d. u. 3—½6-ig.

Szőlő-oltványokat

szállit, *fajtiszta sáyáért jótállva* legdusabb választékban a már évek óta elsőnek

és legmegbizhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti első szőllőoltvány-telep.

Tulajdonos: **Caspari Frigyes,**

Medgyes 39. sz. (Nagyküküllő-megye)

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben találhatók az ország minden részéből érkezett elismerő levelek, ennélfogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől v. szó- mint irásbelileg bizonyságot szerezhet magának fenti szőlőtelep feltétlen megbizhatóságáról.

Az téli ujdonságok már megérkeztek!!

Férfi kalapok, ingek, nyakkendők, és zsebkendők különlegességek, női berliner, gyapju és selyem kendők, és escharpok. — Schroll féle sifonok és vásznak paplanok mesés olcsó árakban! Szabó kellékek, bélés áruk!

Kézimunkák és minden hozzávalók.

!! FELTÜNŐ OLCSÓ ARAK !!

KLEPFER ALBERT

— FÉRFI ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZÁBAN. —

Nagyvárad, Teleky-utcza 28 szám.

:: TELEFON 703. ::

Megnyiltak a Fekete Sas nagyszálloda éttermei.

Nagyvárad valóságos látványosságát képezi a Fekete Sas éttermei és földalatti (souterrain) vendéglőhelyiségei. Pazar fény közepette a legmodernebb berendezkedés biztositja a kitünő kényelmet ezen helyiségekben.

Kitünő magyar és francia konyha, kiváló bel és külföldi borok, Dréher féle dupla márciusi sör.

Társas étkezések céljára a legalkalmasabb helyiségek állanak rendelkezésre. Valóban méltán rászolgál ezen helyiség és annak fáradságot nem kimélő bérlője BENRÁD ALBERT arra, hogy a nagyközönség őt pártfogásban részesitse.

MOSKOVITS FARKAS és Társa

cipő és csizmagyár. Császári és királyi közös hadsereg szerződéses szállitók.

Nagyvárad.

Fióküzletek:

Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazár épület. Kizárólag finom különlegességek.

Nagyvárad, Kossuth-utcza Gyár épület. Finom és közönséges lábbeliek.

Budapest, Rákóczy-ut 64. Budapest, Andrássy-ut 17. Pécs, Király-utcza 7. Petrozsény, Főtér. Sarajevo Rudolf-u. 10.

Eredeti Gyári szabott árak!!!

Belépési felhivás.

A nagyváradi hitelbank takarék es segély szövetkezet **7-ik évtársulatába.**

A nagyváradi hitelbank takarék és segély szövetkezet 1909 január 1-én

uj 7-ik évtársulatát kezdi meg.

Ezen szövetkezet célja, hogy tagjait apróbb betétek által a tőke takaritásra buzditsa, amennyiben minden tag heti betétei által önmagának tőkét gyüjt.

Tagja lehet a szövetkezetnek bárki ki magát három éven keresztül hetenkint legalább 20 fillér befizetésre kötelezi.

Minden tagnak joga van befizetésének 4—5 részét minden kezes nélkül kölcsön képen felvenni, mely kölcsönnél a legméltányosabb kamat lesz felszámitva.

Beiratás dij cimén minden üzletrész után 10 fillér fizetendő. A könyvecskét már az első heti betét és beiratási dij befizetése után kiadjuk. Vidéki tagok a heti befizetéseket postán, (cheque) lapok utján teljesithetik.

Befizetések bármely hétköznap d. e. 9—12-ig d. u. 3—5-ig teljesithetők.

A nagyváradi hitelbank takarék és segély szövetkezet igazgatósága.

Átköltözés miatt leszállitott árak.

SOMLYÓ V. IGNÁCZ
előbb Weinstock Fülöp

óra, optikai és fényképészeti cikkek raktára

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 3.

Átköltözés miatt állandóan leszállitott árakban árusitja kifogástalan áruit.

Szép és becses karácsonyi és ujévi ajándéktárgyak.

Tőtős Mihály

Épület és diszmü bádogos mester
:: Bethlen-utcza 36. szám. ::

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget hogy épület és diszmü bádogos munkáim mellett elfogadok teljes fürdő berendezéseket, szökőkútakat és vizvezetékeket saját rezervával, ugyszintén házaknak egész éven át jókarban tartását.

Nagyobb vállalatnál költségvetéssel dijtalanul szolgálok.

Helybeli és vidéki telefon száma 386.
Ugyanott két tanuló felvétetik.

Eladó alma.

Kitünő zamatos almák
Törökbálint, Bátul, Aranyranét, Málna, Tafata, Leányka

Schenker Mihály

háztulajdonosnál

Nagyvárad, Szarvas-sor 80.

KRIEGNER-féle **REPARATOR** **Törv. védve.**

évtizedek óta nagy sikerrel használtatik **csuz és köszvény ellen.**

Kis üveg 1 korona. **Kapható:** **Nagy üveg 2 korona.**

„Korona“ gyógyszertárban, Budapest, VIII., Kalvin-tér (Baross-u. sarok).

Postai szétküldés naponta.

Kapható minden elsőrangu vendéglőben és kávéházban.

Rosenzweig Róza (férj. Goldstein)

volt cs. és kir. szabadalom tulajdonos. Első orvosilag elismert **›Párisi Mellfüző Müterme.‹** — Alapittatott 1890-ben.

Nagyvárad, Rákóczi-ut (Fő-utca.) Telefon 632. sz.

6 óra alatt mérték szerint pontosan és lelkiismeretesen készit **párisi és brüsszeli füzőket, csipőszoritókat, reform KÉSMÁRSZKY-féle nadrágok, testegyenesitők.** Raktáron tart 10.000 darab PÁRISI és ZWIKLIS füzőket, MODELLEKET és mind e szakba vágó kellékeket óriási választékban. **Karácsony és ujév alkalmával 25% engedmény.**

Gőzmosóda vegytisztitógyár

Nagyvárad, Gilányi-utca.

Mos, vasal s vegyileg tisztit

Mindennemü fehérnemüek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — **A vegyi tisztitónkban női és férfi-ruhák. blousok, függönyök, szőnyegek a legszakszerübben lesznek elkészitve.**

A ruhák el- és hazaszállitását saját kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398

Pénz.

Olcsó töketörlesztéses kölcsönt

10—75 évre folyósit, ugyszintén régi drágább kamatu kölcsönöket kicserél, convertál a lehető legrövidebb idő alatt.

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való ***adás-vételét*** vagy ***bérletét*** a legsikeresebb eredménynyel közvetit.

Földbirtokok parcellázását

saját költségére elvállalja és financiroza.

Faludi Ignác,
volt takarékpénztári titkár,
bankbizományi és hitelforgalmi iroda
27 Nagyvárad, Mészáros-utca.
Telefon szám 424.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszitő műhelye Nagyvárad, Fő-utcza 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő uri szoba és szalon berendezések, mindennemü modern sty szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendkivül nagy választékban. **220**

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak
Kivánatra rajzok és költségvetések ingyen

ALAPITTATOTT 1858. ÉVBEN

AZ ANKER

Élet- és Járadékbiztositó Társaság

Magyarországi igazgatóság: BUDAPEST. Az Anker-palota épitésének befejeztéig V., ERZSÉBET-TÉR 13. SZ.

Vagyon 174 millió korona — Kifizetések 338 millió korona. — Biztositási állomány 538 millió korona. — Magyarországon vmgyonából 30 millió korona van elhelyezve.

Az összes szokásos tőkebiztositásokat halál és elérés esetére eszközli a társaság jutányos dijak mellett. Legujabban pedig uj biztositási módozatot alkotott, melynek hivatása

az élet- és nyugdijbiztositás

előnyeit egyesiteni. Betegség vagy baloset folytáni rokkantság esetén a dijfizetés megszünik, azonkivül a ciztositott tőke 5 vagy 10%zát járadékkép élvezi a rokkant a biztositási tartam leteltéig, lejáratkor (halál- vagy elérés esetén a teljes biztositott tőke fizettetik ki.

Felvilágositást nyujt az »Anker« magyarországi igazgatósága vagy Schönfeld Lajos ur N.-Váradoi képviselője.

Uj üzlet megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönségnek szives tudomására hozni, hogy a Sas-szálloda passageában fővárosi mintára, a mai kor igényeinek minden tekintetben megfelelő, páratlan fényes berendezésü

hentesáru különlegesség és csemege-üzletet

nyitottam, hol saját gyártmányu mindennemü ezen szakmába vágó cikkeim naponta friss állapotban s csemege áruk is kaphatók lesznek.

Becses pártfogást kérve vagyok teljes tisztelettel

Fröhlich János.

BELÉPÉSI FELHIVÁS.

A „Biharmegyei Korona Takarék- és Hitelszövetkezet“

1909. ÉVI JANUÁR HÓ 1-ÉN UJ ÉVTÁRSULATOT KEZD, MELY 1911. DECEMBER VÉGÉIG TART.

A szövetkezetbe tagul bárki beléphet, ha legalább **egy üzletrészt** jegyez, vagyis legalább **1 koronának heti befizetésére kötelezi magát.** A befizetett összeg három év leteltével, **kamat és nyereséggel együtt a résztvevőknek készpénzben fizettetik vissza.** Minden tag több üzletrészt jegyezhet.

A befizetési könyvecskék mindjárt a belépés alkalmával szolgáltatnak ki.

Vidéki tagok a befizetéseket posta cheque által teljesithetik (portómentesen). A szövetkezet célja a takarékosságot előmozditani és tagjainak lehetővé tenni, hogy szükség esetén gyorsan olcsó kölcsönhöz juthassanak, nemcsak a befizetett összeg erejéig, hanem azon felül is. Most végződő évtársulatunk is igen szép eredménnyel müködik; tagjai a rendes takarékpénztári kamatlábnál jóval magasabb osztalékban részesülnek.

A szövetkezet helyisége a „Biharmegyei Takarékpénztár“ I. emeleti üzlethelyiségében van, Nagyváradon, Kossuth Lajos-utca 3. szám alatt.

Jegyzések itt, valamint a földszinten lévő váltóüzletben **már a mai naptól kezdve elfogadtatnak,** melyek mielőbbi eszközlésére felkérjük a szövetkezet t. tagjait, valamint az ujonnan belépni szándékozókat.

Nagyvárad, 1908. november hó. 534 1—16

A „BIHARMEGYEI KORONA TAKARÉK- ÉS HITELSZÖVETKEZET“ IGAZGATÓSÁGA:

Dr. Wallner Ödön **Fleischhackker Gyula** **Pekanovits Imre**
Schwartz Ferenc **Weinberger Jakab**

ÚJÉVI ajándékul alkalmas imakönyvek, ifjusági iratok, képeskönyvek, képeslap albumok, festék-dobozok s irókészletek a legnagyobb választékban kaphatók SEBŐ IMRE könyv- és papirkereskedésében Nagyváradon, Rákóczi-ut.

Megérkeztek az összes őszi és téli ujdonságok

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót kostüm-szövetek, blouse-selymek, szőrme-collior blouseok és szoknyák igen nagy választékban és rendkivül jutányos árban árusittatnak.

A legelegánsabb és legjobb kivitelű

angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szőrme felöltők, ez évben ismét megnagyobbitott saját mütermeimben szintén rendkivül jutányos árban vállaltatnak el. Müvezető főszabász: BÖHM. J. ur, az ARVAY JÁNOS és TSA budapesti cs. és kir. udvari szállitó cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.

Cipők! Kalapok!

A legtartósabb : kivitelben! :

Leitner Lázár cégnél Zöldfa-utca.

NEUMANN M. cégnél

cs. és kir. udvari szállító **Nagyvárad (Kishidfő.)**

Kizárólag saját készitményü **férfi- és fiu ruhák készen és mérték után** óriási választékban kaphatók. —— Városi és vidéki telefon 88.

Megérkeztek LEITNER MÁRTON céghez

a téli idényre óriási választékban a legujabb divatu batisztokt, (Mideira) fehér és szines ruhavásznak, piquet, zefir, csipkekelmék hozzávaló diszekkel. Szép és divatos ruha, blouz-selymek, pouplin, grenadin és nyári kelmék.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye Kitünő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely Telefon. Naponta pompás **cigányzene.** A vendéglős **saját termésü, kitünő boraival, finom Dréher sörrel szolgál a** közönségnek. Elsőrendü konyha. A szoba árak igen mérsékeltek. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörü éttermet ajánljuk a közönség figyelmébe.

Szép kép keretet készitenek olcsón és gyorsan

SZICHTA TIVADAR üveg kereskedésében

Kossuth utca 2.

Ugyanott szép porcellán és üveg szervizek, nagy választék alpaca és China ezüst evőeszközökben.

Aki a szép fehérnemüt szereti, adja azt mosás és vasalásra a Gőzmosóda és vegytisztitó gyárba,

NAGYVARAD, Gilányi-utca 5—7. (Saját gyártelep.) Vegyileg tisztittatnak férfi- és női felső ruhák, egyenruhák, kelmék, kézimunkák, szőnyegek. Kivánatra a mosni való ruhanemüek a gőzmosóda kihordói által bárhonnan elvitetnek és pontosan hazaszállittatnak.

Városi és vidéki telefon 398.

PREIS R., ágynemü raktára NAGYVÁRAD, Kossuth-u. 12.

Intézeti ágyhúzatok, paplan, madrácz, szalmazsák mértékre és készen kaphato az ágynemü raktárban Kossuth-utcza 12. sz. Fosztott toll állandoan raktáron.

PREIS R.

Üdülőknek! Az összes keresettebb kül- és belföldi ásványvizek állandóan friss töltésben.

Kirándulóknak! Naponta friss **tea-vaj, liptói-turó, sajtok, szalámi** és főtt prágai sonka, legelőnyösebb árakon beszerezhető.

Friedl és Jőrösnél

Szent László-tér és Kert-utca sarkán.

BARTOS H. és TÁRSA

NAGYVARAD, Rákóczi-ut 2., Bazár-épület.

Kizárólagos **harisnya** és **ernyőkülönlegességek.** Állandó nagy raktár férfi-, női- és gyermekharisnyákban a legegyszerübbtől a legfinomabbig, továbbá eső- és napernyők!

Folytonos ujdonságok!

!!! Javitások gyorsan eszközöltetnek !!!

Ujlaky István divat és ortopéd czipész

NAGYVARAD, Szent János-utca 4.

Készit mérték után a legfinomabb anyagból a legszebb divatszabásu uri és női cipőket. Alapittatott 1894. évben.

Klepfer Albert Teleky-u. 28.

Óriási választékban nyakkendők, ingek, harisnyák, keztyük és napernyők meglepő olcsó árakban.

Czipóth Ferenc

Pannonia vendéglős kellemes téli kertjében és éttermeiben kitünő italok és ételekről gondoskodva van. **Mindennap zene.**

SEBŐ IMRE

könyv és papir- :: kereskedése. ::

Nagyvárad, - Rákóczi-út

!! Modern szabás !!

GELBERG A

uri divat szabó

Deöthy Ödön-utca 21. sz.

állandó raktár a divatosabb kelmékből.

Pontos kiszolgálás

KOVACS JÁNOS

elsőangu cukrászati speciálista

Nagyvárad, Rákóci-ut 9.

Városi telefon 806. Megyei telefon 120.

Füszer és csemege üzlet

Adorján palota. Szinház-u. 4. szám.

Friss tea-vaj. 1 liter Vacum petróleum 11 kr. Kivánatra házhoz szállittatik.

Wohl Albert.

Hölgyek figyelmébe!! Vajda és Róna

Csinos blousok 98 kr.-tól kezdve
Kitünő szabásu aljak 3·50 „
Izléses pongyolák . 2·98 „
Rendkivüli árleszállitás dec. 31-ig.

—— cégné l ——

Nagy-Várad,

: Szent László-tér. :

A nagy-piac téri 60 sz. házban egy

üzlethelyiség

minden órán **KIADÓ.** Értekezhetni: a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth-utcza 4. szám.

Legjobb varrógépek, kerékpárok, beszélőgépek kaphatók

Kalenda Jànos cégnél

NAGYVÁRAD, Szent László-tér

(a Holdas-templom mellett.)

Ugyanott szakszerü javitó mühely. — Telefon 245.

A Kis-piac téren KEPES DEZSÖ

óra, ékszer és látszerüzletében a legolcsóbban lehet órát, ékszert és látszert javittatni jotállás mellett. Ugyszintén elismert legolcsóbb bevásárlási forrás mindenféle zseb-, fali- inga- álló és ébresztő órákból, optikai cikkekből és chinaezüst tárgyakból.

Ives pártfogást kér **Kepes Dezső,** NAGYVARAD, Kispiac-tér.

Ujváry Vilmos bádogos

Szent János-utca 12.

Fennáll 42 év óta.

Pál Sándor épület, portál- és mübutorasztalos.

Készitek bárminemü dolgokat pontos és szakszerü kivitelben a legszolidabb árak mellett.

Rákóczi-ut 10. szám. (Stern-palota.)

Szaniszló-utcai oldalon.

KORCSOLYA különlegességek

kizárólag TARSOLY és RISZTÓ-nál kaphatók Rákóczi-ut 9. szám Ováry-palota.

Értesitem a n. é. közönséget valamint igen tisztelt megrendelőimet, hogy a téli idényre **angol, skót és belföldi különlegességeim megérkeztek.**

Kiss István uri-divat szabó

Szinház-utca Adorján-ház.

Pontos kiszolgálás. Modern szabás.

Fodrász-üzlet átvétel.

A n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy Szent János-utca 37. szám. alatti **Boczonyi Ferenc** fodrász üzletét átvettem s azt az eddigi szolid alapon pontosabb kiszolgálással tovább vezetem. Az eddigi tisztelt vendégek és jó ismerőseim szives pártfogását kérem.

Tisztelettel

VERES JÁNOS fodrász.

Harmos János

:: pékmester ::
NAGY-VÁRAD,
:: Uri-utca. ::

Naponta 3-szor friss sütemény.

Sütések elfogadtatnak.

Nyomatott a Szent László-nyomdában, Nagyváradon

Melléklet a „Tiszántúl“ december 25-iki 297. számához.

KARÁCSONY.

Nemes Szücs Gábor.

Tagadómedgyesen, senki sem tagadta,
Szucsu Gavrila volt a legelső gazda.
Kora tavaszi nap ébredő sugára
Gavrila gazdát már a mezőn találta.
Háza tája rendbe, adója fizetve,
Biró lesz belőle esztendőre kelve.
És ha ő a biró: karcsu felesége,
Flóra lesz a falu legfőbb büszkesége.
Mint sudár nyárfára a szeder indája,
Mikor ráfonódik karcsu derekára
Picike fiának kövér két kacsója,
Nálánál boldogabb ugyan ki is volna?
Az öreg pópa is elmondta nem egyszer:
„Igaz keresztények, kiket az Ur kedvel.“
S a dászkál nagy büszkén ekként gondolt rájok:
„Magyarul sem tudnak, igazi oláhok!“

Pedig hajdanában ezen a vidéken
Magyar urak éltek jókedvben, bőségben.
Kurta kis nemesek, hét-hét szilvafával
Küzdöttek vitézül századokon által.
A török, a német, a krími tatárok
Beszakìtott fejjel emlékeztek rájok.
Felséges Rákóczi, Kossuth apánk lelke
Sasfészküket mindig csatára ihlette.
Vérük öntözte a haza földjét százszor . . .
S mind kevesebb tért meg a gyilkos csatákból.
És az elfolyt vérnek jött új a helyébe:
Hegyi pásztoroknak más beszédü népe.
Mint árviz, ugy jött a kis magyar szigetre;
Partját alámosta, köveit szétszedte.
A sziget csak fogyott — nőttek a hullámok —
Szomoru dolog csak gondolni is rájok.
S ma a magyarságnak egyetlen emléke:
Rossz vályogfalakon Kossuth Lajos képe.

Egyszer alkonyatkor, csöndes nyári este
Hazajött Gavrila a kicsi fészekbe.
Az asszony is akkor tért haza nem régen,
A szomszéd faluból fiát hozva kézen.
Szomszédoknál jártak, a kis fiu pedig
Magyar pajtásokkal eljátszott estvelig.
Kaszáját a gazda teszi a sarokba,
Válláról a szumánt melléje ledobja
S párolgó vacsora, halavány mécs mellett
Szó sem esik köztük, a mig eszegetnek.
Csak a kicsi fiu feszeng mosolyogva,
Mintha az előbbi játékra gondolna,
Az uj pajtásokra, furcsa beszédjökre —
Alig egy-két szócskát jegyzett meg belőle —
S egyszerre megszólal a hallgató csendben
Félénken — magyarul — „Édes anyám lelkem!“

„Mit mond ez a gyerek?“ Kérdezi az asszony.
Nem felel a férfi. Hogy válaszolhasson,
Mikor a lelkében, mint születő felleg,
Rég elhalt emlékek uj életre kelnek!
„Édes anyám lelkem!“ — Valamikor régen
Ő is igy szólalt meg egy nő közelében.
Egy nő — nem! sokkal több; egy szent volt:
az anyja.
A kinek csak ő volt minden gondolatja.
„Édes anyám lelkem“ . . . három kicsi szóban
Mennyi édes emlék, mennyi fájdalom van!
Emlékszik még — igen — az a szelid asszony,
Mikoron leszállott nyári enyhe alkony,
Megölelte szépen, mondott szép meséket,
Hogy kigyult az arca, szeme tüzben égett.

„Egyszer volt, hol nem volt — a hősök csatája.
Hire futamodott hetedhét országra.
Rátört a magyarra mindenféle nemzet.
A te nagyapád is fölvette a fegyvert.
Egyszer volt, hol nem volt — csodaszép történet.
Szétvert a magyarság kilenc ellenséget.
Regékben regélik, dalos száj dalolja —
Oh, csak a vége oly szomoru ne volna!
Egyszer volt, hol nem volt — vér, vér hull Aradra —
Magyarok Istene bosszutlan ne hagyja!“
Azután elővett egy darabka selymet;
Pirosfehérzöldje megkopott, megvedlett.
Mégis megcsókolta. „Apám lobogtatta,
A sallói síkon, váci viadalba!“
Egyszer volt — hol nem volt — mind csak álom
régen.
Szucsu Gavrilának könny ül a szemében
És ő is elmondja önkéntelen, csendben,
Mintha álmodozna: — „Édes anyám lelkem . . .“

Künn robaj, zsibongás. „Le a magyar zászlót!“
„Mit keres az nálunk? Előre oláhok!“
Szent István ünnepén a községházára
Háromszinü zászlót tüztek valahára.
Maga a pópa megy részeg tömeg élén.
„Ki tépi le?“ Száz ajk reázugja: „Én! Én!“
Már mennének, ámde gorombán egyszerre
Két kemény ököl csap a nyüzsgő tömegbe.
„Félre az utamból! Részegek, hitványok!
Ha a testemmel is: megvédem e zászlót!“
„Ki ez a vakmerő?“ „Minek kérded? Üsd le!“
Száz fütykös sujt, száz kés megvillan egy füttyre.
Rohamlépésben jön a csendőrőrjárat —
A földön már csak egy haldoklót találnak.

Háromszinü zászlót borítják a testre.
A haldokló szeme megvillan egyszerre.
„Meghalok, érzem, az anyám zászlajáért.“
Szól az egyik csendőr: „Kár a családjáért,
Ha volt. De ki vagy te?“ Ránéz a haldokló,
Tekintete zavart, — a hangja fuldokló, —
De szilaj büszkeség csendül a szavából:
„Magyar nemes vagyok. A nevem: Szücs Gábor!“

Dr. Krüger Aladár.

Genf.

— Uti emlék. —

Irta: **Rádl Ödön.**

Szakadó eső . . . valóságos zuhatagok csapkodják a copé ablakait. — Künn sötétség, köd, alantjáró terhes felegek . . . minden alaktalan; a tárgyak körvonalai elmosódottak, összefolynak; az ember nem tudja: mi belőlük hegy, mi tó, mi szárazföld? A Berner-Oberland felhőket verő havas csucsai helyén piszkos, áthatlan, ólomszürke levegő-ég.

Hasztalan keresem a láthatár fölött utolsó szerelmemet: a Jungfrau szüztiszta, fehér gólaalakját, csillogó hómezőt, fénylő kék gletschereit morogva két udvarlójával: a Mönch-chel és az Eiger-rel, annyi sikerült és nem sikerült ansixéltárgyát! . . .

Interlaken-ben heteken át neki szólt hotelszobám erkélyéről reggeli üdvözletem és esténként a bucsu-tekintetem . . . ismertem a csucsától a derekáig lenyuló kráterét tejfehér oldalfalaival, az üregeiből kiemelkedő és mindennapi alakot változtató hókupjaival, a borzadályos szakadékait átkapcsoló jéghidakat, szédületes, egyenesre csiszolt meredélyeit, a lauterbrunneni völgyben a lábain egymásra tornyosuló óriási sziklatömböket és a kelő meg a nyugvó nap sugaraiban vérvörösen és rózsaszinben égő éles, hegyes csucsát.

Bucsuzni akarnék tőle; nem lehet! . . . nincs! . . . eltünt a ködben, a szürkeségben, a sötétben, mintha soha sem létezett volna!

A thun-i tó sem létezik többé; közvetlenül fölötte haladunk ugyan a magas parton, de az, a mi alattunk elterül, mozdulatlan, áthatlan, szürke ködlepel. — Fölöttünk ugyanaz a vigasztalan látkép . . . A Niesen-csoport gigászi tömege, a parti városkák, a fallal kerített várkastélyok, maga a város sasfészkével, tóparti hotelsorával, a tóból eszeveszetten kirohanó Aare smaragdzöld hullámai, a vidám turistákkal megrakott, fehér, himbálózó gőzhajók, az egész, máskor oly megkapó, szines, változatos kép — sehol!

Az állomásokon bőrig ázott, kedvetlen, szitkozódó utasok térdig sárosan, gőzölgő loden-köpenyegekben, zöld, elázott peluche-kalapokkal a fejükön, melyek gyürött karimájáról szomoru-piszkosan csüngnek le az egykori büszke diadaljelvények: a fehér havasi gyopár, a kék enzian és a rózsaszinü alpesi rózsák.

Hát még a turistahölgyek! . . . A zöld vászonrucksack egész tartalmával: a fogkefével, a calodont-tal, a chignonnal és itt-ott — tisztelet a kivételeknek — az arc és szemöldök szinét korrigálni hivatott cosmétique-kel felismerhetetlen, száz szinben játszó gyurmává lucskosodott össze, a barna, vagy zöld lódenszoknyák pedig, amelyek máskor kiszámitott kacérsággal legfölebb a szegelt cipők s szára fölött egy vonalnyit engedtek látni a Jäger-harisnyából, a többit a sejtelem, — fájdalom igen gyakran csalékony — birodalmába utalva, ma térdig és néhol még ezen felül is (honny soit qui mal y pense) fel vannak kapcsolva a teljes és bizony kissé csatkos realitás kiábránditó hatásától sem riadva vissza.

Egyes csoportok — ugy látszik — még dacolni szándékoznak az időjárással. Nagyobbára a büszke Albion rokonszenves fiai és

leányai . . . A fölényes, kimért, flegmatikus alakok megvetően nézik a tohu-bohut körülettök; — mert mi az a fényes elszigeteltségben élő náció gyermekeinek: egy kis eső?! Előveszik barométerjeiket, igenlő fejbólintással fogadják a körülettök csoportosuló vezetők biztatásait, a mig egyszerre, mint az özönviz, ujra neki erednek az ég csatornái . . . erre aztán már a büszke Albion is a sauve qui peut elvének gyakorlati foganatbavételét találja célszerűbbnek és rohan a vonatokra; azaz csak rohanna, de hely nincs.

És ez igy megy állomásról állomásra; az érkező vonatok csak ugy öntik a hegyekből menekülő turista-tengert, a fülig sáros, elázott bergfexeket; a kik már alig birják cipelni a hegymászó botot, a vállakon átfont köteleket, a jégpickliket, kézzelfogható tanubizonyságait hochturist voltuknak, melyeket majd csöndes áhitattal fognak szemlélni otthon a poétikus Pomerámiában vagy Brandenburgban, csodadolgokat beszélve el a büróban a hivatalszolgának meg a boltosinasnak az idei alpesi kalandjaikról . . .

Valami nagy városhoz közeledünk a sötétben; nagy magasságban rohanunk vashidon át; lent hatalmas zugással morajlik fel egy folyó s balra, közvetlen közelben, fekete cikkcakkos kötömb körvonalai villannak ki a ködből egy pillanatra; az Aare, a dóm . . . Bernben vagyunk, a szövetség virágokkal diszitett száz kútas fővárosában.

Az óriási indóházban rettenetes tömeg; vagy tizezer ember taszigálja egymást; verekedik, tülekedik előre pokoli lármában. Valóságos élet-halál-harcot vivok én is, a mig eljutok a fribourgi vonathoz.

Aztán ujra indulunk sötétben, ködben, szakadó esőben, ugy amint jöttünk. — Ez volt az idei augusztus signaturája a „Helvetien, grüne Schweiz"-ban —

Hegygerincen kell, hogy haladjunk, mert jobbról, balról kóválygó, gomolygó ködök szállnak fel szakadatlanul valami láthatatlan mélységből, a honnan sziklákon áttörő rejtelmes vizek bugása harsogja tul a gyorsvonat dübörgését . . . Majd nagy állomásba érünk — a kalauz elkiáltja magát — Fribourg! . . . change de voiture, pour Romont, Bulle, Montreux!

* * *

Francia világ kezdődik . . . Elegáns, udvarias utasok szállnak fel rettenetes bocsánat kérések között pour être contraint de deranger. A németet felváltja a francia szó; csodásan tiszta kiejtésü, akcentruált, mérsékelten gyors francia beszéd; minden szavát, minden árnyalatát meglehet érteni . . . Semmi abból a ropogós, egész mondatot egy szóba összerántó, szélgyorsaságu hadarásból, mely a párizsiak sajátsága s melyhez a nyelvet teljesen biró idegen fülnek is előbb napokon át hozzá kell szoknia, mig megérteni s követni tudja! . . .

Az indóház előtt, a perronon, nagyobb csoportban hosszu fekete-kabátos magas, szikár alak; fején francia abbé kalap; mellén nagy arany kereszt. A coupé ablakán át találkozik a tekintetünk; egy pillanatnyi kölcsönös álmélkodás; aztán barátságosan köszönt s felém közeledik; felrántom a coupé ablakát.

— Ah, c'est donc bien vous! . . . j'espére que vous allez visiter Fribourg? . . .

A vonat megindul, csak annyi időm van, hogy odakiálthassam: sajnálom, most nem lehet, Genfbe megyek; visszatérőben talán? . . Kölcsönös köszöntés s a vonat elvágtat.

Valóban, a világ nem eléggé nagy már többé! . . . bármely zugában is egymásra bukkanunk.

A mult évben Heidelberg és Würzburg közt a vonaton ismerkedtem meg monseigneur Dominique Jaquet salamisi érsekkel, kinek egyházmegyéje aligha jövedelmez annyit, mint az esztergomi; mert monseigneur l'archevêque de Salamine polgári foglalkozására nézve tanár a fribourgi katholikus egyetemen.

Ismeri Magyarországot (Nagyváradon is járt Radu püspök urnál) s egy kissé a magyar irodalmat is egy magyar származásu fribourgi tanártársa előadásaiból, ki az egyetemen a magyar irodalomból is tart felolvasásokat.

Sokat vitatkoztunk akkor a nemzetiségi és nyelv-kérdés megoldásáról. — Svájczot ajánlta mintául, ahol a hivatalos nyelv a szövetségtanácsban ugyan a francia, de a canton-okban a lakosság nemzetisége szerint német, francia, olasz s a hol senki sem akar német, francia vagy olasz lenni, hanem csak — svájczi!

Erre a tájékozatlan bölcseségre csak egy válaszom volt: mit csinálna, monseigneur, a szövetség, ha mint nálunk a nemzetiségek magyarok, a cantonok német, francia és olasz lakossága nem akarna svájczi lenni?

Erre már aztán monseigneur sem tudott felelni.

És ezzel a neckar és majnamenti ismerőssel egy év mulva ujra találkozom a Sarine partján! . . . Valóban, a világ nem eléggé nagy már többé!

* * *

A Sarine völgyében, helyesebben: fensikján! . . . Az eső szünni kezd; a láthatár szélén tisztul az égbolt; a köd felszáll, a felhők oszlanak, a sötétség helyén világosság dereng; valami estszürkületi derengés még csupán, de már látszanak a széles völgyfensik körvonalai, üde-zöld, virágos mezői és sötét fenyves-ligetei. — A grandfey-i viaduktnál elém tárul az egész panoráma!

Balról eltüntek a berni alpesek, helyt engedve a simmenthal-i hegyeknek, melyek fölött a Moléson kerek feje magaslik ki; jobbról a távolban, a francia határon, a Jura erdőboritott sötét vonala; a dombormokon nevető városkák, komor várkastélyok; majd a Glane völgyének meredek partvidéke; előttünk egy emelkedésen érintetlen középkori kép: Romont körfalai, sáncai, őrtornyai, a fellegvár szikladarabokból épült polygon donjonja és a dóm csucsives ablakainak szines üveg táblái . . .

Még egy hegységen kell áthaladnunk, mely keresztbe fekszik a Broye völgyön s elzárja a látképet — de fölötte mintha napfény ragyogna már; mintha ott az égbolt feltünedező kéksége mélyebb, erőteljesebb, a mienktől elütőbb lenne; mintha a tuloldalon, a hegyvidék lábainál, valami óriási fényszórónak a mélyből feltörő reflex-sugarai rezgenének a levegőben . . Az embert valami enyhébbnek, melegebbnek, fénylőbbnek, nevetőbbnek, délibbnek a sejtelme fogja el; önkénytelenül pálmákra, szines virágágyakra, ragyogó napsugárra gondolunk . . .

Nyugtalan, ideges kezdek lenni; unom már ezt a sok fölösleges sziklát, az örökös alagutakat . . . szemeimmel szeretném már látni azt a képet, a mely a lelkemem már régesrégen és annyiszor átvonult és most, hogy közeledem feléje, megkapó erővel ujul fel:

a tengernagyságu, sajátosan kék tavat; a belőle kisiető Rhóne széles acélkék sávját; a savoyai alpesek felhőket verő láncolatát; a mögöttük, hihetlen magasságban a mennyboltba meredő, mértföldekre terjedő fehérséget: a Montblanc-ot és a francia szellemi életnek Párizs után második gócpontját, Jean Jaques szülő városát, ifjukori bolyongásainak, őrültségeinek, tévelygéseinek, szenvedéseinek tanuját és azok között, kik a trónok magaslatán ültek valaha, a legideálisabb a legpoétikusabb nőalak mélységesen megdöbbentő, bus tragediájának a szinhelyét.

* * *

Még egy alagut, a cornallaz-i; kifutunk ebből is szőlőkertek, gyümölcsösök, nyárilakok, parkok, kastélyok közzé . . . Végre! . . .

Előttünk a félhold alaku sötétkék, óriási tükör; felülete sima, szeliden ringó; itt-ott ahol széláram éri, fodros kissé; a part mentén hullámos; szelid habok nyomulnak apró öblökbe, melyek fölött sirályok repdesnek sikongva és nagy, fehér szárnycsapással kisérik a kifelé tartó gőzhajók hullámbarázdáit.

Lent, alattunk, partmenti városkák, nagy, lombos parkokba rejtőzött palotaszerü nyárilakok, kastélyok és mindenütt virág, sok virág és ujra csak virág: majd kövér, sötétzöld rétek, pirosló gyümölcscsel megrakott fák, kertek . . . szemben a tulparton Thonon a kisebb és Évian les-Bains a világfürdő palotasorai, a legraffináltabb párizsi izléssel egymás fölé sorakoztatott pázsit- és virágterasszai és ezek közepén a messzecsillogó „Kürsaal" (ugy hivja a francia) fehér-márvány épülettömbje.

Balra, lent, a sötétkék tükör délkeleti csücskében, körvonalakot elenyésztető ködös, párás távolban, ott, ahol a sziklák összébb szorulnak, fekete árnyban, rejtelmes sötétben, mintha a levegőben függne, komor, szürke vártorony emelkedik ki a tóból . . . Chillon! . . . Előtte, közvetlen közelben, abban a köd-, pára-, felhő takart kanyarulatban, mely elé a káprázтató napfény épen most varázsol egy nagy mozgó aranytáblát — ott terül el egy darab klasszikus és egy másik darab fájdalomtól megszentelt föld: Clarens és a territeti temető.

Eltakarja ugyan előlem a távol köde és elnyeli a tó peremével összefolyó látóhatár; de Jean Jaques hőbörtös, nagy, világot átölelő szivének melege és szellemének a távolba, a századokba bevilágitó fénysugarai áthatolnak ködön, párán, ragyogó ringó aranytáblák szemkáprázтató sikja fölött és ennyi fény és világosság mellett én innen is látom a clarens-i kis sziget fehér házikóját, a Bosquet de Julie-t és amott, Montreux-n tul, a territeti indóház fölött a temetőt, abban egy fehér márvány szobrot, Chiattone remekét: egy öreg, megtört, szivszaggatóan s zomorunó alakot, amint sziklán ülve, kezében könyvvel, fájdalmas tekintetét Dents du Midi jeges ormaira szegezi és még mindig klasszikusan szép arcán végig folyik a magányos könyü . . . Was willst du, einsame Thräne? . . . a mi boldogtalan királynénkat

* * *

Rohanunk tovább; jobbról fölöttünk a Mont Jorat szakadékos lejtőin Lausanne, a város fülött kimagasló — s amint a jó Baedecker állitja — „erőteljesen szigoru" gótstilü dómjával; lent Ouchy a kikötőváros és a Hotel d'Angleterre zöldredőnyös ablaksorai, melyben egykor régen, — a mai irodalmi izlésnek már bizonyára: réges-régen, — lord Byron irta a „chilloni fogolyt" . . .

Álmodozásomból csak most kezdek felesz-mélni — csak most emelem fel tekintetemet a partokról, a tó tükréről az égbolt felé melyen fantasztikus felhők usznak tova lassan, méltóság teljesen és ezek fölött is széditő magasságban egy hosszu, hosszu, mozdulatlan hol sötétlő, hol vakitó fehéren csillogó vonal; mögötte egy másik, majd egy harmadik; a savoyai alpesek sziklaóriásainak vonala, amint egymás fölé tornyosulnak . . . Szaggatott, rovátkás, kerek kupok, hegyes csucsok, bizarr alaku ormok, gerincek, egyik tulemelkedve a másikon; egymás válla fölött bukkanva ki hihetetlen számban és elképzelhetetlen tömegben. Majd mért-földekre terjedő hómezők következnek; a csucsok mind magasabbra hágnak, mélyedéseikben zöldeskék jégmezők és ez igy tart 80 kilométernyi hosszuságban, mig egyszerre megszakad.

Az ember fellélegzik, de csak egy pillanatra; érzi, tudja, hogy most kell következnie valami felemelően nagynak, fenségesen szépnek . . . és csakugyan: a láthatárból előtérbe lép egy külön csoport; gigászok csoportja, hófehér lepelben, fokozatosan emelkedve . . . A trón lépcsőin térdelő vazallusok . . .

Egy fordulás . . . és előttünk a királynő, a hófehér királynő majdnem a zenithet érintő trónján — a Mont Blanc.

Most látom életemben harmadszor; egyszer a milánói dóm tetejéről egy csodásan szép, tiszta kora-reggelen; egyszer a Turin melletti Superga-ról a lenyugvó nap vérvörös tüzfényében égve és mostan . . . de mindig csak egy pillanatra . . . most is csak egy pillanatra . . . Irigy, sötét felhő száll feléje, a vonat egy másik fordulása és — vége! . . .

Száguldunk tovább, lefelé, Genfnek . . .

* * *

Szép, hangulatos őszi délután fénylő, meleg szinei körülöttem, mikor a hotelt elhagyom és a nagy város ismert zaja; de ez a zaj nem észbontó, kábító, mint a világvárosoké,

inkább vidékiesen tompitott; a tömeg az utcákon fegyelmezett; semmi rohanás, inkább csak flanerie az, amit a járókelők végeznek . . .

Fényes boulevar-ok; a Rhóne mindkét partján s a tó mentén hosszu palotasorok, majd gyönyörü lapos hidak, nagy, szoborékitett árnyas parkok következnek egymásután . . . Feltünően sok a rendőr! . . .

A folyóban két sziget. A nagyobbik a város szivében. Ugyanott visz át rajta a hid ma is, ahol 1850 év előtt az a másik állott, a melyen Caesar Genevam ad pontem venit s a melyet romboltatott, hogy a jó helveták át ne szökhessenek a jobb partra s ki ne vándorolhassanak Róma atyai uralma elől, amint ezt de bello gallieo ő maga őszintén elbeszéli. — A hidfő egyik tornyát meghagyta; ma a Tour de l'ile. — A falába illesztett emléktábla feliratának köszönöm ezt a rengeteg történet-tudományt.

Feljebb a kisebbik sziget: ott hol a Rhóne a tóból kirohan, a Poni du Montblanc és a Pont des Bertnes között. Az Ile dë Rousse.

Fehér és fekete hattyuk uszkálják körül komolyan, méltóságteljesen. — Közepén százados fák árnyában, egymásra halmozott müvei fölött, egy alacsony széken trónol a ciltoyen de Genéve. — Tekintete a hidon át a tó sima tükrén siklik végig, mely fölött a távolban épen most bukkan föl egy felhőkárpit mögül a Montblanc fehér jégcsucsa — ismét csak egy pillanatra . . . mig előhegyeiből a Tacule és az Aiguille Argentiére két koloszális gulája állandóan ide fehérlik, ide csillog.

Jobbra a sziklán, az óváros szük utcái kanyarognak fel-le; a hol a dóm körül és a Treille-n a 6 éves gyermek papájával együtt falta a rém- és szerelmes regényeket . . . Balra a Quai du Mont Blanc hotel-palotái, hosszu fasora, az aranyozott tetejü „Kürsaal", a tópart villái, nevető, virágos kertjei és két embarcadére-je hajóhidjalvai és himbálózó gőzhajóival.

Szóval, a citoyen jó és szép környezetben ül és merenghet továbba Contrat social, az Emile igazain és hóbortjain s a Confessions szomoru emlékein a még eljövendő századokon át!

* * *

A Quai du Montblanc hotel-palotái, hosszu hársfasora! . . .

A szivem megremeg; valami végtelen szomoruság borul a lelkemre; érzés, hol lázító, hol szeliden melankólikus, vonul át rajta.

Átmegyek a hidon, ki a queire a Place des Alpes-ig. — Felhaladok a braunschweigi herceg mauzoleumához vezető márvány lépcsőkön, Cain két fenyegetően komor, impónálóan méltóságteljes oroszlánja között, a siremlékig.

Minő látkép! . . . Az emlék alatt a széles quain nyüzsgő, elegáns embertömeg; vágtató hintókban hanyagul hátradölt nőalakok köszöntik egymást; malomkő nagyságu és méternyi hosszaságu tollakkal diszitett kalapok alól finom női arcok mosolyognak ki; amott pompás paripákon egy egész cavalcade; majd őrülten futkosó automobilok, a megfelelő benzin füst oszloppal és illattal; lármás camelotok, a Gazette de Genéve legujabb számát kinálva éktelen rikácsolással . . .

Aztán jő az a bizonyos fasor; tul rajta a tó kék tükre, a kikötő, — szemben, a tulparton, a Jardin Anglais és az Eaux-Vives parkjának sötétzöld rengetege és mindezek fölött a távolban, a mennyboltot ostromolva a vazállusok: a Grandes Jorasses, az Aiguille Verte, a Mont Mandit és még ezeken is tul emelkedve — a királynő, a fehér királynő . . . Az egyik: — a büszke, a csillogó, a felhők közt trónoló, a zivatarokkal, villámokkal dacaló, a megtörhetlen, az örök! . . . Az a másik: a szenvedéstől megtört, a feketeruhás, a mindig szomoru, szeliden szép, a törékeny, a piszkos ember tömegben halkan, árnyként elsuhanó, az a ki a fasoron innen, a Hotel Beaurivage magas földszintjének a kis előkertbe nyiló terraszán szokott volt ülni csöndesen, szótlanul, bánatosan . . az már nincs többé itten! — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Francia szabásu egyenruhájában jár fölalá előttem a siremlék őre: erőteljes, őszbecsavarodott rendőralak.

Megszólitom. — Udvarias készséggel elbeszéli, hogyan történt tanuja; volt a szörnyüségnek; egy vitorlavászonból rögtönözött hordágyon ő is segédkezett beszállitani a haldoklót, vagy talán már a halottat.

— Jól ismertem magas, karcsu, fejedelmi alakját s a fekete legyezőt, mely mögé arcát rejté a kiváncsi tekintetek elől; meghagyták, hogy figyelemmel kisérjem, mikor a hajóval érkezik, vagy a hajóra megy . . . Gyakran jött Territetből Genfbe.

Pár nap mulva lesz tiz esztendeje . . . Olyan szép, meleg őszi kora-délután volt, amint a mai.

Két órakor indul a hajó; néhány perccel előbb láttam kijönni a hotel-ből; a fasor felé tartott, kissé hátra maradva hölgykisérőjétől. A fasorban és a quain alig nehány ember. Ott előttünk, a tizenharmadik és tizennegyedik fa között, a két villany kandelláber mellett, a vaspadon egy alakot láttam ülni, a ki a két hölgy közeledtekor felkelt és kissé jobbra térve, eléjük ment, aztán hirtelen futni kezdett a Kürsaal felé . . . Mintha most is látnám! . . . alacsony, sápadt, olajbarna arcu, villogó szemü, vézna fiatalember volt: ajkai fölött pelyhedző fekete bajusz . . . Az Ön császárnéja, uram, mintha megtántorodott volna egy pillanatra; láttam, hogy az őt kisérő hölgy visszafordul s kérdez tőle valamit; aztán tovább mennek a hajóhidig . . . Olvastam a hirlapokban, hogy a kérdésre ezt felelte:

— Semmi! az a fiatal ember meglökött . .

Láttam, amint a lehaladtak a hajóhidon s a hajóra szállnak. Tettek vagy 80 lépést odáig . . . ki gondolhatta, hogy valaki átszurt szivvel képes legyen attól a fától a hajóig menni! — Hogy a hajón mi történt, azt nem láttam; hallottam, hogy halálsápadtan egy padra roskadt s mikor ruháját felbontották, a szive táján három vércsöpp piroslott . . .

Nyugodtan folytattam sétámat az emlék körül; egyszerre látom, hogy a már a kikötő kijárata felé tartó gőzös stoppol, majd irányt változtat s a Hotel Beaurivage előtti másik hajóhidnál megáll; a fedélzeten szokatlan mozgalmat észlelve mindjárt sejtettem, hogy baj történt; lerohanok a hídra . . . már akkor egy vitorlából hevenyészett hordágyon hozták kifelé; a vászondarab egyik szegélyét én is megfogtam . . . fekete ruhájában, viaszsárga arccai mozdulatlanul feküdt; már alig pihegett . . . igy vittük nehány lépésnyire amott a hotel-kapuig, ahol a személyzet vette át tőlünk.

— Voiiá, monsieur, mon histoire léternelle honte de Genéve — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Esteledik . . . a tóra ködlepel borul; a fasor hosszu árnyát vet a quai-re; az alpesek ormán sötét fellegek tornyosulnak, eltakarva a hómezőket, a jégcsucsokat: a Mont-Blanc helyét egy óriási fekete folt marquirozza az égbolton . . . csak a Mer de Glace-ról ragyog vissza nehány pillanatra a lenyugvó nap fénysávja . . .

A Kürsaal kupoláján és a Pont du Mont-Blanc ivezetén kigyulnak a villanylámpák . . . az a két kandelláber is . . . Alattuk a vaspad! . . . megborzadva siletek el előtte.

Genf, 1908. szeptember elején.

Karácsony éj van.

Irta: Vésseg Kálmán.

Valami lágyan csendülő ének
Zendül az éjben. — Csillagok égnek.
Ezer imádság sóhaja kél;
Harang kacajjal játszik a szél
Karácsony éj van! . . .

Nyilik a templom: ajtaja pattan,
Jönnek a hivek csendben lassan;
Lobban a gyertya . . . lángja kigyúl . . .
Pap a hivőkkel földre borul.
Karácsony éj van! . . .

Mindent betölt egy nagy szeretet!
Hiszen Ő jött el, Ő született . . . .
. . . Valami lágyan csendülő ének
Zendül az éjben, — csillagok égnek, —
Karácsony éj van . . .

Halvérü társaság a békafészekben.

Irta: **Kaczvinszky Andor.**

Hogy megértessem magamat békafészeknek egy a kiöntések ellen körgáttal körülvett alföldi város neveztetik lévén az év háromnegyed részében övig érő sár, — ha felszikkadt pedig, olyan porfelhő, hogy az ujabban fellépett marokkói sáskát is elkergetné. Talán azért is immunis ilyen ázsiai veszedelmek ellen. Lakosai néhány hivatalnokot kivéve, megállapodott nyárspolgárok, kik esténként összegyülve háromdeci sáshegyi karcos mellett döntögetik a haza sorsát és képesek egy kiló sulyt lebeszélni magukról, talán innen származik, hogy mind szikár öblös torku emberek, kiálló ádámcsutkájuknak olyan játéka van fel s alá mint zivataros időben a barometrum higany oszlopának. Eme nyeldeklő trenning nem valami természetfölötti jelenség, ha figyelembe vesszük, hogy naponta hat órán át van a nemes testrész a legalaposabban igénybe véve.

Az alkony első jelei már hivogató csábbal vonzzák a nemes polgárokat a kaszinók hüvös kerthelyiségeinek kerek asztalaihoz, hol a vendéglős már midőn betette maga után a rendes tag az ajtót, páratlan figyelem és reverentiával kiáltja a fölszolgáló pincérnek:

— Három deci kitünő siller, jégbehütött szoldával!

Lassankint elfoglalják a kerek asztalt az ugynevezett dupla iparosok mint a cukrász-pék a mészáros, hentes, a cipő, kalap kereskedő, ki különösen büszke arra, hogy az *emberiség két végének* ápolója miként szellemesen megjegyezni szereti, vagyis a fejének és lábának. Igy egészedik ki a társaság még az urasági főkomornyikkal, ki szereti magát várnagynak nevezni, mert a kastély lakói fürdőn lévén, házőrzőnek maradt itthon, ugyanilyen minőségben sorakozik a társasághoz a konyhavadász, ki szinte inasból vedlett a magas állásba. A grófi udvari szabályok értelmében az előbbinek bajuszt nem szabad viselni, még ha Kunmadarason született is, pedig szigoru parancsból szakállt kell hordania. A cipő-kalapos legélénkebb szinekkel festi a mai világ viszonyokat, háborukról szól a multban kezdve a Nagy Napoleon—Garibaldi—Bismark—Moltke hirneves embereken röptében egész világokon át, legtöbb esetben a szőrme drága volta és a bőr silány minőségén végződik.

— Kérem szokta elrecitálni mi a mai marha?? — egy felfujt pampuska! amelynek a bőre nem jó, mert a ketrecbe zárják, nem a legelőn van dusfüvön, mint hajdanában, a hol a jég is megpaskolta a hátát, ma ugy takarmányozzák, hogy olyan legyen, mint a rizsfelfujt, vagyis puha, kövér is.

— De ha kövér csak hadd legyék! — szólt közbe a mészáros-hentes, ugy nyomja a kilót és ugy adják meg az árát hm!

Ez az utolsó hümmögés egy műhümmögés volt, bajuszsodorintás kiséretében s arra volt irányitva, hogy nagyobb nyomatékot adjon a biztos kijelentésnek.

— Igaza van kedves komámnak — szól a cukrász-pék kappan hangon, — mert ha a tehén kövér, a teje is az, avval lehet izletes süteményt, jó habos tortát meg vannilia fagylaltot késziteni.

Még tovább is folyna a ködös, szürke vitatkozás, ha be nem lépne az órás-ékszerész, ki finom foglalkozásköránél fogva a társaságban is a legfőbb helyet foglalja el, arany keretü cvikkerjét föltéve, felsőbb önérzettel üdvözli az asztaltársaságot, bárha ő sem ment az önérdekü világfájdalmak felemlitése által jogosnak látszó mentséget erőszakolni a társaságra, silány árui értékének hatalmas fellicitálásáért.

— Hja, barátaim nehéz az élet! Olvasták azt a sok bánya szerencsétlenséget, amely majdnem naponta előfordul, még hozzá a tömérdek bányasztrájk! . . , Ez mind oda vezet, hogy én mint nemes érzésből

dolgozó szakszerész!? ne tudjak megélni az érc drágasága miatt.

— Kérem, — szól erre a cukrász-pék, hogy tetszett mondani, miféle szerész? — hogy jobban hallja jobb füléhez illeszteti hatalmas tenyeréből hangfogót alakitva.

— Azt mondtam, hogy *szakszerész*, mert ezen szó Párizsból származik; világos megkülönböztetésül az ék-, gyógy-, lát- és kötszerészektől, mivel óragépezetekben is szakember vagyok! . . .

— Igen: — szólt a cukrász, — most már sejtem!

— Mit mondjá az órás? — kérdi a vörös fröccs mellett üldögélő svab szappanos-gyertyamártó. — Tán negi jó nozli tudjá szagolni tolán ha szagszeres jön hozzám a szapponfőzésbe, majd nem tudja szagolni.

— Ah, dehogyis e fachman! szakember!

— Ja asz más! , . .

Már-már elhallgatott volna az egész társaság az uj szó értelmezésének nyomasztó hatása alatt, ha véletlenül be nem lép Petegdi Abigál, a hős szerelmes színész-jogász, egy vörös fröccsöt kiáltva, gyermek edény alaku szalmakalapját homlokán hátraütve oda nem kiált.

— A mint látom foglalkozásunkat, illetve mindnyájan dupla emberek vagyunk, ma játszom egy szerecsenkirályt, a ki *szárazföldön* utazik nagy *vizi hajóval!!* aztán meg fehér kávét iszik! — Diadalmas tekintetét körülhordozva folytatá: — Ilyet nem látott a nemes város legszélsőbb része sem a kutyabontó! sem a szanazug! — Ezt nézzék meg!

— Ott leszünk! — zugta a bizalmas asztaltársaság és menten oszladozott a hét órai harangszóra — de meg a hentes-mészáros cselédje is megérkezett, hogy a citromos pacal leves *az asztalon van*.

Levél Józsikához.

Irta: **Mányiné Prigl Olga.**

Sokat sirtam tegnap, a kis Józsit temettük. Szép hideg téli nap volt, a hó fehéren világitott be az ablakon s a kis halottas szobában is fehér volt minden. A Józsika arca, a csipkés szemfödele, a szalagos koszorui, a melyekre szép, aranyos betükkel az ő neve volt rányomtatva. Sorra látogatták a gyerekpajtásai, olyik elfogódva állott meg mellette, kis lelküket önkénytelen megkapta a halál misztériuma, a vég: ma vagyunk és holnap egy marék por, melyből fü nő s üde, illatos mezei virág.

Elteszem sirodról Józsikám a kis virágot, imakönyvembe teszem és mindig, mindig meg fogok emlékezni rólad.

Pedig nem voltál nekem semmim se, alig ismertelek. Ha jól emlékszem, az utcán láttalak először, valamely kapusarokban gubbaszkodva, mint egy fázós kis veréb. Olyan szánalmas voltál a szegény kis görbe nyakaddal, beesett, sápadt arcocskáddal. Csak a két nagy szemed mutatott rajtad, a mely olyan komoly, okos volt, mint egy nagy emberé.

Nem játszottál a többivel és én nem biztattalak, hogy eredj velük. Pedig láttam az arcodon, hogy szeretnéd te is végigfutni az utcát és megrázni sorra a virágos akácokat. Kiáltani nagyot és legyürni amazokat. Óh, ha ugy egyszerre átváltozhatott volna nyomorúságos kis alakod, mint a hogy a mesében olvastad . . .

Beszélik, hogy álmodban mindig mesében jártál, hogy az arcod kipirult olyankor. Igen, azt álmodtad, hogy eljöttek hozzád a jóságos tündérek, végigsimogattak a bársonykacsóikkal, megigazgatták a kis görbe nyakadat, kis görbe hátadat, az egyik lábacskádat is kitoldották kissé és jó Istenem, olyan lettél, mint a többi, épen olyan. Végig futottad az utcát és ráztad a virágos akácokat . . .

Másnap megint öregedtél egy esztendőt, minden álmod után egy esztendőt.

Kis öreg, — igy neveztek később és te erre büszke voltál. Tanultál sokat és az osztályban mindig legelsőnek ültettek. A jutalomkönyveket is te kaptad meg jórészt. Szomoruan huzódnak meg azok a szekrény tetején, édesanyád sirva törülgeti, porolgatja. Elnézegeti benne a nevedet, a hogy beirtad szép gömbölyü betükkel az első tiszta lapjára és csókolgatja az ujjaid nyomát, mert ha egész életedben csak siratott volna mindig, most te voltál neki a legkedvesebb. Ha sokszor eszébe jut, hogy ugy néha, — Istenem, hisz gyarlók vagyunk és oly könnyen kiszalad szánkon a rosz, — ha ugy néha hirtelen haragjában olyat mondott, a mi neked fájt nagyon, édesanya talán maga se gondolta ugy, a szive majd megszakad szegénynek. Ugy-e hogy megbocsátottál neki és a testvérkéidnek is, a kik szintén sokszor megbántottak és most bünbánólag beletették a koporsódba mind-mind, a mit életedben ugy szerettél volna. Vidd el magaddal a gyapjas barikát, az igazi ostornyelet és játszódjál az angyalokkal, a kikkel most bizonyára versenyt tudsz futni a csillagos ég pázsitján, menyországos fák árnyékában. A mi nekünk tőled megmaradt: egy marék por, melyből fü nő s üde, illatos mezei virág.

Elteszem sirodról Józsikám a kis virágot, imakönyvembe teszem és mindig, mindig meg fogok emlékezni rólad.

A kik életedben láttak, sokszor elmondogatták: milyen jól járnál, ha meghalnád. Bár megszánna az Istenke és elvenne. Mi lesz belőled igy?

Megtetted a kivánságukat Józsikám, pedig egykor te is féltél a haláltól, a haláltól, a melyről sokat halottál beszélni, sokat és borzalmasat. És képzelődtél. Féltetted a magad kis nyomorult testét is és esténként, ha a hold feljött és hosszu sötét árnyékot vetettek a fák, elbujtál az édesanyád szoknyájába. Most egyedül vagy kint és nem félsz. Megismerted a halált. Ő jó. Elaltatott szeliden, csendesen, mint édesanyád szokta.

Meglátogattalak, mikor beteg voltál, az édesanyád akkor lábadozott. Mert ő is beteg volt szegény, hogy azt hittük, hamarább eltemetjük, mint téged, Józsikám. De ő meggyógyult és helyette elmentél te, hogy megválthassad édesanyát. Mert ha ő meghal, ugyan mi lett volna Paliból, a ki annyi nadrágot elszakit és mindig éhes, no meg a babából, a kinek a szavát még csak édesanya tudja megérteni . . .

Igen, te nagyon okos voltál Józsikám és ezt mint fel tudtad fogni a kis komoly fejeddel.

Odaszoritottad lázas kis arcod az édesanyád kezére és ugy beszéltél neki:

— Elmegyek mama, az Istenke megigérte, hogy elvisz. Oh nem a halál, az Istenke. Mama, láttad-e már az Istenkét? Láttad ugy-e, mikor te is beteg voltál? Én mindig látom mama és tudom, hogy már holnap, igen . . . Hozzátok be a kis sánta tyukomat, attól is el akarok bucsuzni . . . No szegény boglyos, hát jó legyél, sokáig nem látlak.

Előkotorásztad párnád alól a piskótát, a mit te nem tudtál megenni.

— Adjátok oda a boglyosnak . . .

A tyukodnak se volt kedve, immel-ámmal kopogtatta fel a te jó piskótádat és csak nézett rád a szomoru szemével, a mely ugy hasonlitott a tiédhez s a hogy fél lábán kucorgott, mint ha mondta volna: Isten veled jó kis komám, ki szeret már engem ugy ezentul!

Ne busulj Józsikám, nagyon jó dolga van a kis tyukodnak. Ugy szeretjük mindnyájan, — csak ne sirnánk valahányszor látjuk . . .

Hogy valami ujságot is mondjak, Pali is megkomolyodott azóta. Nem ugrál annyit és nem bánt senkit. Tán rácsókoltál valamit a te muló kis lelkedből, hogy ugy hasonlit most a szelidségével te hozzád. És aztán templomba is szeret már menni, várja hogy megmutassák neki az angyalkák a menyországot, a hogy neked egyszer megmutatták édes Józsikám, emlékszel-e? Most is fülembe csengenek a lázas szavaid:

— Mama, akkor nap, mikor beteg lettem, templomba mentünk, mind az egész osztály. A Dérczi gyerekkel voltam együtt. Én szomoru voltam nagyon és te reád gondoltam mindig, nagyon sajnáltalak. Beteg voltál mama. Oh hallottam, mit mondott a doktor bácsi édesapának odakint. Azt mondta, meghalsz. Édesapa sirt és én is sirtam. A templomban is sirtam és még a Dérczi gyerek azt beszélte a többinek, hogy kikaptam a tanitó urtól. De nem hitték mama, mert én jó vagyok mindig. És aztán, óh Istenem, a kis Jézuska szólott hozzám. Nagy világosságot láttam körülötte és mintha arányból lett volna a kis szája, a hogy beszélt:

— Szeretnél-e meghalni?

Szépen összetettem a kezem, mert tudom, hogy ez ugy illik és azt feleltem neki:

— Én meghalok, de mamát add vissza nekünk!

A Jézuska mosolygott és mintha végigsimitotta volna az arcomat, egyszerre melegem lett. Behunytam a szememet és láttam a menyországot. Óh mi szép, mi gyönyörü! Csupa angyal, csupa angyal! Engem az Istenke visz el, nem a halál! . . .

Te megtanultad Józsikám, hogy nem kell félni, oh tanits meg bennünket is! Mutasd meg a menyországot, melyet mesének hisz a rideg ember, az elmulást, mely nem a vég, hanem a kezdet.

Ma vagyunk és holnap egy marék por, melyből üde, illatos virág nő, menyország virága.

Elteszem Józsikám, sirodról a kis virágot és mindig, mindig meg fogok emlékezni rólad . . .

Vergiliusnak a Messiásra magyarázható jóslása.

(Ecl. IV.)

Pásztorsip mussái, dalunk szálljon magasabbra!
Nem mindenki talál örömet cserjébe' bozotban[1]),
S erdőt zeng ha dalunk konzulhoz légyen az illő.
Vége közelg a Sibyllák[2]) megjósolta időknek.
S századok uj boldog sora kezdődik meg elülről.

Ujra leszáll a Szüz is, közel ujra Saturnus[3]) uralma!
Immár földre bocsátja az uj embert a magas menny.
Erre a megszülető kisdedre vigyázz te, Lucina[4]),
Mert vele megszün a vaskorszak s föltámad a földön.

Népe aranykornak: te Apollód már a király itt.
És az idők eme napja alattad kezd sugarazni,
Pollio konzul s a boldog hónapok árja megindul.
Ősi bününk minden nyoma eltörlődik alattad
S megszabadul örökös félelmétől az egész föld.

Istenek éltét éli a gyermek majd s maga mellett
Istenné nemesült népet lát s látja az őt is;
S atyja hatalmával békét hoz a földre s urává
Lesz.— Te neked, kisded, noha senki sem müveli, földünk
Kedves ajándékul megtermi gyökönke virágját.

És a futó repkényt s nimfával a bájos akanthnszt,
Duzzadozó tőgyét hazahozza a kecske magától.
És a hatalmas oroszlántól nem retteg a nyáj már;
Lába nyomán gyönyörü rózsák hajtnak ki maguktól.
Nem lesz már kígyó s a csalóba, de mérgeölő fü.

Mind kivesz és bárhol balzsamfa tenyészik a földön.
S majd ha a hősök tetteiről olvassz a ten atyádnak
Müveit és mily erős a hatalma, megismeri elméd:
Lassan aranyszint ölt a mezőség zsenge arany kalásztól,
Nőnek a vadbokor ágain is borszinü gerezdek,

És a kemény tölgyből méz cseppjei törnek elő majd.
Ámde azért néhány nyoma lesz még ősi bününknek;
Ez késztet majd gyenge hajón tengerre kiszállni, a várost
Fallal övezni s ekével a földbe hasitani barázdát.
Lesz majd akkor is uj Tiphys[5]), uj Argo[5]) kel a vizre

1) A pásztordalok a mezei életet, annak egyszerü örömeit énekelték meg.
2) A Sibyllák az ókornak elismert jósnői voltak.
3) Saturnus idejében volt a költőktől annyiszor megénekelt aranykor.
4) Lucina volt az asszonyokat szüléskor segitő istennő.
5) Argo volt az argonauták hajója s Tiphüys annak kormányosa.

Büszke leventékkel s kitör ujra a harc zivatarja,
S ujra kikőt majd Trója alatt egy másik Achilles.
Majd mikor a letünő évek sora férfiuvá tesz:
Kormányos nem száll tengerre, fenyőfa hajó sem
Visz csereárukat: mindent mindenhol ad a föld.

Nem kiván ásót a talaj, sarlót sem a szellő;
Nem fárad maga sem s marhát nem jármoz a gazda;
Gyapjunak sem kell a hazug festék szine többé:
Mert ott kinn a mezőn ragyogó bibora cseréli
Gyapját vagy rezedás sárgára ereszti a juhnyáj,

S a lelegelt skárlátfütől szint is nyer a bárány.
»Jertek, boldog idők« szóltak fonaluk megeresztve
A Párkák[1]), kik a sors kiszabott törvényiben egyek.
Jöjj, az egek kedves küldötte, a nagy Jupiternek
Gyermeke, itt az idő, kezdd meg már nagy hivatásod!

Nézd, mint ing meg a mindenség nagy terhe előtted.
Mint rendül meg a föld, mélyében a tenger, az égbolt?
Nézd hogy örül minden te jövendő boldog idődnek?
Oh! bár éltem öreg kora oly hosszura kinyulna,
S volna tüz is bennem megzengeni a te uralmad!

Orpheus[1]) Trákia papja, se mulna felül e dalokban,
Sem Linus[2]), ezt bár atyja, amazt meg az anyja segitné,
Orpheust Kalliopé, Linust meg a lantos Apollo.
És maga Pán[3]) Árkádia előtt versenyre ha kelne
Lantommal maga Pán is elismerné vereségét.

Kezdd már, szép kisded mosolyán, ismerni anyádat,
Mert az a tiz hónapja anyádnak hosszu teher volt;
Kezdd, szép kisded, már: a szülők kire nem mosolyognak,
Isten vendégül, istennő nászra se hivja.

Minden megjegyzés, belemagyarázás nélkül adjuk itt ezen kis költemény fordítását, melyről a tudósok közt már nagyon sok vita folyt afölött, vajjon csakugyan a Messiásra magyarázható-e egy pogánny költő jóslása, vagy inkább arra, hogy Virgilius itt költői nagyitással és szinezéssel kora valamelyik nagy férfiunak gyermekét akarta dicsőiteni. A kérdést eldönteni ma már ugy sem lehet, de annyit mégis megjegyzek, hogy sok kijelentését kora bármelyik nagy fiára csak a legnagyobb belemagyarázással vonatkoztathatjuk.

Azért rábizom az olvasó egyéni véleményére, mint magyarázza s érti e szöveget, csak még arra figyelmeztetem, hogy akkor az idők változásának, a Messiás eljövetelének várása általános volt s igy arról a költő is tudomást szerezhetett.

Bölcskey Lajos.

1) Párkák szőtték az idők fonalát a végzet törvényei szerint.
2) Orpheus, Linus két ókori költő.
3) Pán a pásztorok s a pásztorsip istene és mestere.

Az evangéliumok kritikája.

— Székely István dr., Rector Magnificus székfoglaló beszédéből. —

A világtörténelem legfontosabb eseménye kétségkivül a kereszténység eredete. A kereszténység azonban nem puszta bölcselkedés vagy érzelem, hanem történelmi tényeken nyugvó tanok rendszere. Azok a történelmi tények pedig, melyek a kereszténységet megalapitották, valamint a kereszténység alaptanai főleg a négy evangéliumban (Máté, Márk, Lukács és János evangéliumában) vannak megörökitve.

Az irodalmi kritika az utóbbi században igen beható vizsgálat alá vette az evangéliumok hitelességét (authentiáját). A thübingai iskola azt igyekezett bebizonyitani, hogy az evangéliumok nem Krisztus tanitványainak korában, hanem a II. század folyamán keletkeztek. Miként a geológia a földnek mélyebb és mélyebb rétegeibe ereszkedik, ugy hatolt be a bibliakritika az őskereszténység régibb és régibb évtizedeibe, keresve az evangéliumok irodalmi nyomait. S egy félszázadnak tudományos munkája a tübingai iskolát évtizedről-évtizedre hátrálni kényszeritette, ugy, hogy a XIX. század végén a bibliakritika csaknem általánosan elismerte, hogy az első három (ugynevezett synoptikus) evangélium az I. század 60—80-as éveiben. tehát az apostoli kor végén, a szem- és fültanuk életében eredt. Sőt bizonyosnak látszik, hogy az 50—60-as évekig kell visszamenni.

De ekközben felmerült a kérdés, hogy a mai evangéliumok az eredeti változatlan müvek-e, vagy pedig I. századbeli ősevangéliumokból szövegváltozások, átdolgozások és kibővitések utján származtak-e. Ma bizonyosnak látszik, hogy a miénknél régibb (praecanonikus) evangéliumok vagy feljegyzések léteztek; de ezek a mi evangéliumainknak csak forrásai voltak, nem pedig kezdetleges alakjai. Hogy az evangéliumok szövege, mint minden régi könyvé, másolás közbeu némi változásokat szenvedett, azt a régi kéziratok, forditások és idézetek nagyszámu eltérései (variánsok) bizonyitják. Mindamellett a szövegkritikának sikerült az Ujszövetség II. századvégi szövegét helyreállitani. S ezen munkálatok minden kétségen felül helyezték, hogy a váriánsok lényegtelenek, s a szöveg hit- és erkölcstani részében romlatlan. A mi az állitólagos toldalékokat illeti, elvileg ugyan nem lehetetlen, hogy az evangeliumokat az apostoli korban illetékes férfiak hiteles adatokkal gazdagitották. Eddig azonban az aprólékos szövegváltozásoktól eltekintve, egyetlen nagyobb toldás sincs minden kétségen felül bebizonyitva.

Heves viták tárgya a János-evangelium eredete. A görög filozófiai fogalmak (pl. a λόγος), a fejlett christologia, zsidóellenes hangulat, feltünők a zsidó halászból lett evangelista szájában. A mellett az evangelium eszmeköre és nyelve is elüt a szintén Jánosnak tulajdonitott Jelenések könyvétől. De ezek a nehézségek a II. századba visszanyuló történeti bizonyságokkal, egy Papias, Muratori-töredék, Irenaeus, Alex. Kelemen, Tertullian és mások határozott tanuságával szemben keveset nyomnak. Hogy a görög egyházak a kereszténység tanait már az I. század végén filozófiai müszakba kezdték foglalni, az természetes. A λόγος-fogalom megvan már Philonál, sőt Platónál, habár az evangeliumtól eltérő értelemben. A christologia lényege pedig szent Pál, Római Kelemen és mások bizonysága szerint már az I. században megvolt. Különben az evangelium görögös észjárásának és nyelvének magyarázata az lehet, hogy Szent János apostol Efezusban, hol évtizedekig élt, elgörögösödött; másrészt miként Pálról tudjuk, ugy János is könyveinek fogalazásánál tanitványai közremüködését vehette igénybe. A zsidóellenes hangulat pedig tulajdonképen nem az egész zsidóság, hanem a Jézust megfeszitő jeruzsálemi hatóságok ellen irányul.

Annyi bizonyos, hogy az utóbbi évtizedek módszeres és beható kritikai munkája az ujszövetségi irodalom hitelességét általában igazolta, vagy legalább a tudományt erősen a hagyományos álláspont felé terelte, miként ezt a szabadelvü kritika nagymestere, a berlini egyetem hires tanára, Harnack is határozottan elismeri.

Annál hevesebb viták folynak az evangeliumi tények és tanok hitelességéről. Az evangelium tartalma Krisztus élete és tanitása. Ezek történelmi valóságát egyszerüen eltagadni a tanubizonyságok roppant tömegével és az evangeliumokon felépült kereszténység létével szemben józan észszel nem lehet. Nem is próbálta meg azt komoly és tanult ember soha. Azonban korunk a fejlődés elvét a biologiából bevitte az eszmék világába és kiterjesztette a kereszténység eredetére is. Az evangeliumi történetet sokan nem egy valóságos élet rajzának, hanem lassan alakult mesének tartják, az evangeliumi tanokat pedig a megelőző tényezők természetes eredményének, a vallástörténeti fejlődés müvének. A vita központja Jézus élete, mely korunk vallási közömbössége dacára a mult század legizgatóbb kérdése volt.

Strauss D. Fr. az evangeliumi történetet hitregének, mythosnak nyilvánitotta. Szerinte Jézus egyszerü tanitó volt, kit hivei a várt messiásnak tartottak. Holta után pedig, mikor életének körülményei már feledésbe mentek, mindegyre jobban megdicsőitették, ráalkalmazván a messiási jóslatokat és reményeket. Igy lassu, öntudatlan költés utján alkották Jézus élete körül a Krisztus-mythost. Részben hasonló eszméket hirdetett, de persze a német tudós alaposság és komolysága nélkül, a franciák felületes Renanja; csakhogy mythos helyett legendákról beszélt. Ma is sokan hasonlóképen magyarázzák az evangelium egyes elbeszéléseit.

Strauss feltételezi, hogy a Krisztus-mythos a zsidó messiási eszme mintájára van költve. Azonban a prófétáknál az evangeliumi történet legnagyobb részéről szó sincsen. A zsidók pedig Krisztus korában politikai messiást vártak, harcias királyt, ki őket a római igától megszabaditja s nekik világuralmat szerez; a szelid, tanitó, gyógyitó, szenvedő Jézus, a kinek országa nem e világból való, nem volt az ő várakozásuknak megfelelő messiás. Különben ezt a kérdést eldöntötte maga a zsidóság, mikor Krisztust keresztre feszitette.

Másrészről a Strauss-féle mythos lényegéhez tartozik a lassu, öntudatlan költés. Mert ha a mythos gyorsan készült volna, szerzői tudatára ébredtek volna valótlanságának. Mindenesetre szükséges a mythos kifejlődésére legalább egy pár nemzedék, hogy a valóság feledésbe menjen. Erre azonban a kereszténység eredeténél nincs idő. Már szent Pál leveleiben (Kr. u. 53—63. évben) megtaláljuk a Krisztustan egész lényegét. Az evangeliumokban pedig Jézus élete már a szemtanuk életében irásba volt foglalva; tehát készen volt, mielőtt ideje lett volna a mythosnak kifejlődni. Különben is az irott történelem csirájában megöli a mythost, mert lehetővé teszi a hagyomány ellenőrzését. Ezért igyekezett Strauss iskolája az evangeliumok eredetét a II. század második felére, a kész mythos idejére tenni; de ezt a föltevést az irodalomtörténeti kutatás teljesen megcáfolta. Az őskereszténység pedig lelke mélyéből meg volt győződve az evangeliumi történet igazságáról. A keresztény irókon kivül Tacitus meg Plinius tanuskodnak, hogy már az apostolok és tanitványaik korában ezer meg ezer hivő ontotta vérét, bizonyára nem egy megfeszitett szerény zsidó tanitóért, vagy a még csak fejlődésben lévő mythosért, hanem azért a Krisztusért, a kit az evangeliumok leirnak.

Ujabb időben számos kisérlet történt arra, hogy az evangelium s általában a kereszténység tanait különféle vallási eszmék összetételéből (synkretismusból) magyarázzák meg.

Már Baur F. Chr. a kereszténységet a zsidó és görög eszmék összeolvadásából, a görög szellemtől megtermékenyitett zsidóságból, majd ismét a zsidó és pogány kereszténység (petrinus és paulinus szekta) harcából és kiegyezéséből származtatta. Ujabb időben hivatkoznak arra, hogy a zsidó és görög eszmék keveredése (Kr. e. a III. század óta) a hellenismusban valósággal megtörtént; a zsidóságban pedig keleti, kivált perzsa befolyás alatt (a Krisztus előtti két században) kifejlődött az apokalyptika, mely főleg a messiási ország fogalmát fejlesztette ki. A Krisztus-tant a zsidó messiási eszme és a görög λόγος-fogalom keverékének mondják, A keresztény morálban stoikus tanokat látnak; a keresztségben és eucharistiában a görög mysteriumok utánzatait. Némelyek ezenkivül buddhista, perzsa és más elemeket is felfedezhetni véltek az evangéliumokban. Buddhista eszméknek mondják pl. a megtestesülést, Jézus születése és gyermeksége történetét; perzsa tanoknak a megváltását, az angyal- és ördögtant, a feltámadást és itéletet.

Annyi igaz, hogy az evangéliumi tanok alapjai a zsidó vallásban megvannak. Hiszen Krisztus nem jött a mózesi törvényt és prófétákat megszüntetni, hanem beteljesiteni. Azonban az evangélium az ószövetségi vallást lényegesen bővitette és átalakitotta; az egykori zsidóság eszméivel pedig sok pontban erős ellentétben áll. A zsidóság természetes fejleményei voltak a hellenismus, apokalyptika és talmudismus, de nem az evangélium. Az előbbiek ugyan utját egyengették az evangéliumnak, de maguk ettől lényegesen különböző zsidó irányok maradtak. Görög bölcseletet sem Krisztus, sem Pál nem tanult és nem tanitott. Csak az evangéliumokra következő nemzedékek vitték be a filozófiát nem a kereszt-

tyén hitbe, hanem a hittudományba; de azok is csak az alakot és érveket vették belőle, nem a vallási tanokat. A természetes erkölcstan elveit pedig nem tagadhatta meg a keresztény vallás azért, mert azokat a stoicismus is elfogadta. A görög mysteriumoknak jó és szép szertartásait is felhasználhatta a kereszténység, de annyi bizonyos, hogy azoknak egészen uj tartalmal és jelentést adott. A zsidó- és pogány keresztények surlódásai nem a tanok, hanem bizonyos szertartások körül forogtak s a zsidó és görög eszmék keveredését inkább akadályozták, mint előmozditották. Különben elég Philot, Josephust, a talmudot, Cicerót, Senecát az evangéliummal összehasonlitani, hogy a nagy ellentét zsidó-görög és evangéliumi világnézet közt kitünjék. S miért inditott a zsidóság és pogányság irtó háborut a kereszténység ellen, ha a saját összetételük és fejleményük volt? Hogy nem ismerte meg egyik sem benne saját vérét, gyermekét?

A buddhista, perzsa és más hasonlatosságok részben félreértések és nagyitások, részben lényegtelen külsőségek, részben általános vallási eszmék, melyek az emberi természetből különböző helyeken önállóan fakadtak, részben pedig éppen zsidó vagy keresztyén forrásból eredhettek. Maguk a vallásrendszerek, a buddhistapantheismus és a perzsa dualismus az evangéliumi vallással teljesen ellenkeznek.

Utóbbi években a *babylonismust* kezdik kiterjeszteni az ujszövetségi bibliára is, mely állitólag tele van elmagyarázott és zsidó észen átszürt babyloni gondolatokkal. Különösen a babyloni kalendárium-mythos nyomait akarják az evangéliumokban és máshol fölfedezni. Krisztus életét hasonlóuak találják a babyloni megváltó évisten életéhez, mintha annak mintájára volna költve. A jövendőlésszerü (apokalyptikus) részek pedig állitólag mythologiai eszmékkel és regékkel vannak átszőve, melyek a messiás vagy az egyház életére vannak alkalmazva.

Természetesen közvetlenül Babylontól való kölcsönzésről itt nem lehet szó, minthogy a babyloni vallás a kereszténység föllépése idején már rég megszünt vagy legalább is teljesen átalakult. Az evangélium s általában az ujszövetségi biblia tehát a babylonismusokat csak másodkézkől, az ószövetségi könyvekből, a zsidó theológiából, költészetből és apokalyptikából vehette, melyek csakugyan a régi keleti vallásos és költői nyelvnek Babylontól függő szótárából „a keleti tarka és gazdag képeskönyvből“ sok fogalmat, képet, symbolumot és kifejezést szedtek össze. Az ujszövetségi könyvek egészen az ószövetségi biblia és az egykori zsidóság nyelvén beszélnek, ezeknek részben babyloni eredetü képes beszédét alkalmazzák, változtatják, csoportositják, fejlesztik. De miként az ószövetségi, ugy az ujszövetségi biblia sem kölcsönzött Babylonból vallási tanokat; hanem a babyloni formákkal saját eszméit és tanait fejezi ki költői módon. Ezeket a szép és néha mélyértelmü jeleket az ujszövetségi biblia dogmatikai eredetiségének sérelme nélkül éppugy fölhasználhatta, mint a hogy később átvette a theológia a görög filozófia müszavait, vagy az egyházi müvészet a klasszikus formákat. Az ujszövetsegben tehát babyloni tanokról beszélni annyi, mint a ruhát vagy ékszert az embernek összezavarni. Azonkivül sok állitólagos babylonismus egyszerüen az emberi természetből eredő közös vallási eszme.

A mi különösen a kalendáriom-mythost illeti, annak értelme eddig meglehetős bizonytalan és zavaros, amellett pedig csak szétszórt vonásai találhatók az egyes regékben. Ezeket az egymáshoz nem tartozó vonásokat szokták összegyüjteni nem minden célzatosság nélkül, hogy az igy mesterségesen szerkesztett mythost Krisztus életével párhuzamba állithassák. Ezzel a módszerrel azonban akármelyikünkből babyloni istent lehetne csinálni. A minthogy Müller Miksáról a dublini diákok be is bizonyitották, hogy ő tulajdonkép nem oxfordi tanár, hanem napisten a saját theoriája szerint.

Néhány év előtt a berlini egyetemen nagy feltünést keltő előadásokat tartott Harnack a kereszténység lényegéről. Szerinte a kereszténység Jézus evangéliumából sok tényező közreműködésével fokozatos fejlódés utján jött létre. Jézus evangéliuma következő tanokból állott: Isten gondviselő atya, Jézus messiás, elérkezett Isten lelki országa, a lélek értéke végtelen; ezekhez járult a szeretet, alázatosság (szegénység) és belső erény parancsa; mindez dogma, törvény és kultusz nélkül. Jézus életét a hivek rajongása lassankint eszményitette, uj meg uj adalékokkal, mondákkal és csodás történetekkel bővitette. A tanitványok korában keletkezett a megváltásnak, Krisztus feltámadásának és visszatérésének (parusia) hite; majd Szent Pál a kereszténységet egyetemessé tette s megalapitotta a christologiát és a kegyelem (gratia) tanát, miközben kifejlődött a kezdetleges szervezet és isteni tisztelet. A II. század elején lépett föl a λόγος-tan, továbbfejlődött a dogma, jog és kultusz, megalakult a papság; mig végre 130. év után a gnosissal való küzdelemben létrejött az egyház a maga intézményeivel.

Azonban az evangélium és kereszténység megkülönböztetése alaptalan. Az irott evangéliumokban benne van a kereszténység egész lényege, a dogma, egyházszervezet és kultusz csirájában. Harnack ezen ugy segit, hogy az evangéliumokból mindazt mint utólagos toldalékot kiküszöböli, a mi az ő föltevése szerint későbbi fejlemény. Ezen irányzatos evangéliumcsonkitásnak azonban ellenmondanak a szövegemlékek, melyekben az állitólagos adalékok kezdet óta megvannak. Sőt a dogma, szervezet és kultusz lényege már a szóbeli ősevangéliumban, az apostoli prédikációban benne volt. Döntő tanu e mellett Szent Pál, kinek leveleiben már ott találjuk a Krisztus-tan, megváltás, kegyelem, egyházi szervezet, eucharistia stb., szóval az egész kereszténység lényegét.

Annyi igaz, hogy az őskereszténységben bizonyos fejlődés volt. Hiszen Krisztus müvét csak megalapitolta, de kiépitését tanitványaira bizta. Azonban ez a fejlődés az apostolok kora után már csak a meglevő lényeg kibontakozása és lényegtelen járulékokkal való bővitése volt, de nem a Jézus-féle evangelium átalakulása és uj vallásnak keletkezése. Az, hogy az evangeliumi tanokat bölcseleti müszókba foglalták, hogy a megszaporodott hivek társaságának jogi szervezetet adtak, hogy az istentiszteletet ünnepies szertartásokba öltöztették, csak konkrét alakot adott az evangeliumnak, de nem változtatta meg lényegét.

Miként a természet, ugy a történelem tényei is elegendő okot követelnek. A kereszténység pedig oly nagy és csodálatos történelmi tény, melyet meg nem magyarázhat más, mint az evangeliumi történet valósága, olyan Krisztus, a milyet az evangeliumok leirnak. Az a páratlan átalakulás pedig, melyet az evangelium a lelkekben és a társadalomban végbevitt, világosan bizonyitja, hogy itt gondviselésszerü uj tényező, egy világot mozgató természetfölötti erkölcsi erő lépett föl az emberiség történetében.

Ha leszáll az éjjel . . .

Ha leszáll az éjjel,
Hát leszáll,
Ha jön, hát csak jöjjön
A halál.

Nyugton nézem árnyát,
Rémit:
Tied volt az éltem
Fénye mind!

Két sziv között.

Ha valaki két sziv közé áll, hogy
Elválassza azt a két szivet:
Eszeveszett harcba kezdett, melyben
A vesztes más nem, csak ő lehet.

Az a két sziv hirtelen megérti
Mindazt, ami gát vagy akadály,
S ölelésük szilaj gyönyörében
Összezuzzák aki köztük áll . . .

Endrődi Sándor.

Harcászati feladat hajdanában.

Megjött a dróton, száguldó értesités, hogy jön a kegyelmes Ur szemlét tartani.

A ki a császárkabátját viselte, tudja, hogy mily izgalmas napok keletkeznek ennek nyomában katonáéknál.

A kaszárnya minden zege-zugába bele kell bujni, megkezdődik a surolás, meszelés és általános takaritás. Különös gond fordittatik az illemhelyekre, melyek ilyenkor a közhasználat alól elvonatnak, nehogy valami váratlan meglepetés történjék.

Különös bogarai voltak azonban a mi kegyelmesünknek, mert mig mások minden szabályellenes égért akasztással fenyegetődztek, ő megkivánta, hogy a frajternek a csillagja is extra legyen, káplártól felfelé, az óra fityegője mindenkinek lógjon ki, mert harcászati szempontból szükséges, hogy a káplár is tudatában legyen uri mivoltának.

Igen kellemesen érintette, ha a tiszt urak lakkcipőben rukkoltak ki és ha selyem zsebkendőjük csücske kilátszott. Különös rokonszenvvel viseltetett azon urak iránt, akiknek mennél több, de nobilis adósságuk volt, bizonyára azért, mert neki is volt ebből a fajtából szép gyüjteménye.

A vasparipa harmad napra be is lenditette a Excellenciás urat az állomásra, este tiszteletére a legeslegelső rangu vendéglőben vacsora volt, mely alkalommal fácán, fogoly és fogason alul való ételt nem fogyasztottunk, pezsgőn kivül mást nem ittunk és mágnás módra racsliztunk.

Csak egyik kapitányunk, a ki „von der picke auf“ mivoltát nem tudta megtagadni, követte el azon meggondolatlanságot, hogy disznó karéjt evett, vinkót ivott és ropogtatta az „r“ betüt; mely sérelemért, mellyel előkelőségünkön rést ütött, a megérdemelt megrovásban részesült.

Másnap a legmagasabb feszültségü druckok közt szivdobogva vártuk a van-vant a gyakorlótéren és találgattuk, ki lesz ma az áldozat.

A végzet — vagyis a kegyelmes éles tekintete — Berényi hadnagy személyében szemelte ki ezt.

Midőn Berényi holtra vált ábrázattal elővezette szakaszát az Excellenciás Ur azon kérdést intézte hozzá, hogy mikép hitták azelőtt, mely kérdés a hadnagy külső jellegzetes megjelenésében lelte meg indokait és ki is derült, hogy mikor még nemdezetlen állapu hitén imádta Jehovát, a Berger névre hallgatott.

Erre a Generális, Berényi minden daliasságot nélkülöző alakját végig mustrálva, azt ajánlotta neki, hogy rendeljen Reithoffernél egy pár térdfeszitő szallagot, mellyel lőcs lábait nobilitásabb állapotba kényszerithetné, mellesleg azon inpertinens megjegyzést tette, hogy a kozmetika mai előhaladott stádiumában nem csak lábszárak egyenetlenségeit, de még a legkeletiesebb szabásu orrokat is meglehet adjusztálni. Lévén Berényinek orra szintén ilyen diszpéldány.

Ezen kedélyes bevezetés után Berényit a legképtelenebb feladatok megoldásával nyaggatta, s bizonyos, hogy a mióta ősei hitét elhagyta, egyszuszra ennyit nem izzadott.

De Berényi ugylátszik burokban született, mert a kegyelmes figyelme egyszerre más irányba terelődött . . .

A gyakorlótér közelében ugyanis egy tehéncsorda legelészett s ezek társaságában egy hatalmas termetü szimentháli bika nagy figyelemmel kisérte Berényi kinszenvedését.

Ezt az érdeklődést az Excellenciás ur is észrevette és következő szavakkal fordult hozzánk:

„Uhaim! Most egy phaktikus hahcászati kéhdést fogunk megbeszélni."

Látják azt a bikát ott? Feltesszük, hogy az a bika most megbomlik és nekünk ront: mit fognak az uhak ezen válságos helyzetben cselekedni? és sorban számonkérte véleményünket.

Az egyik azt mondotta, hogy a hid alá bujik, a másik fára akart mászni, a harmadik, egy atléta termetü kapitány, kijelentetta, hogy megragadja a bika szarvát és kitekeri a nyakát és igy tovább. Végül az én véleményemre is kiváncsi volt, mire azt válaszoltam, hogy a bika nem lévén lovagias ellenfél, én sem fogok nemes fegyverekkel küzdeni, hanem a kegyelmes ur mögé bujok s igy a bika őt fogja felöklelni, mert a nadrágján diszlő piros sávokat fogja betörési pontul kiszemelni. Én az alatt ellisztelek.

Erre azon lesujtó kijelentést tette, hogy hiányzik belőlünk minden harcászati érzék és tehetség a válságos helyzetek megitélésére.

Azután előadta, hogy mit kell ilyenkor tenni mint következik:

„A bika támad! — bevárom, — azután a szeme közé vágom a sapkámat. Az által meghököl, elkezdi a sapkát öklelni, addig én menekülök. A bika észre veszi, hogy a sapkában nincs ember, ujólag rám rohan, akkor szeme közé vágom a zsebkendőmet, a bika azt is agyonökleli, ismét utánam rohan, de közben lekanyaritom a zubbonyomat, az is hozzáteremtem. Ezzel oda fordult Berényihez, hogy most már ő folytassa. Berényi leveti az ingét, hozzávágja, utána a cipőjét s igy már ruhatárának nélkülözhető cikkei áldozatul estek s most következne a nadrág. Berényi azonban tétovázik és révetegen tekint körül, mire a kegyelmes biztatja, hogy csak folytassa.

Berényi azonban kijelenti, hogy a tovi vetkőzést szemérem érzete tiltja, mert nyáron nadrágja alatt csak uszónadrágot visel s az is s karlát piros, ettől a bika még jobban megvadulna, a sorsa tehát megvan pecsételve. Erre a kegyelmes bátoritotta a küzdelemre azzal, hogy ne genirozza magát, mert hölgyek nincsenek jelen.

Berényi azonban nem ért rá utolsó lepleitől megválni, mert ebben a pillanatban egy iszonyatos bődülés reszkettette meg a levegőt. Arra felé pillantva, meggyőződtünk, hogy a harcászati feladat most már nem „Feltevés" alapján, hanem valósággal fog lejátszódni, mert a bika a földet turva, határozott irányban felénk tartott.

Valamennyien legmegfelelőbbnek tartottuk tehát az atléta kapitány harcmódját és mögéje menekültünk a Generális váltig biztatta, hogy most már tekerje ki a bestia nyakcsigolyáját.

A legválságosabb pillanatban egy marcona hadfi bontakozott ki Berényi szakaszából, brodszakjából előkotorázta civil pályafutásának jelvényét — egy hatalmas karikást s azzal, oda cserditctt a bika füle tövire, mire a bősz állat szégyenkezve ütötte le fejét és végrehajtotta a legideálisabb rukkvertz koncentrirungot. A mi vitézségünk pedig megkönnyebbülve lélegzett fel, én pedig meg nem állottam kinyilványitani, hogy hadi felszerelésünk tökéletlen és elodázhatlanul szükséges, hogy azon bizonyos Marsallbot mellé — melyet minden káplárnak a bornyujában kell hordani — még egy gulyabeli karikás is rendszeresitessék, ily előre nem látott hadi esetekre.

Hála legyen a bikának, a szemlének most már vége lett és este szerencsés megmenekülésünk tiszteletére, még a „pikkauf" kapitány pisztrángot vacsorált és ezt pezsgőben usztatta meg.

Lukách Géza.

Oh, azok a gyerekek!

Irta: **Molnár Károly**.

Gyomla község emberemlékezet óta arról volt hires, hogy a Kenyeres meg a Berkes familia esküdt ellenségek voltak.

Szállt ez a harag apáról fiura, amint a két család portája az apa után a fiué lett.

Szomszédok voltak s talán éppen az volt a dolog bibéje, mert ha például a Kenyeres gazda tyúkja átrepül Berkesékhez, kerekedik ebből olyan „ereszd el a hajam", hogy száz tyuk sem ér annyit, semhogy a Kenyeresék kendermagos tojója.

Vagy, ha Berkes lovait éjszakára kicsapja a legelőre, állithat mellé őrt is, reggelre ocsmányul lenyirbálják lova sörényét a Kenyeres emberei.

Az ivóban pedig nem is jó őket együtt tudni, mert már az első fertályórában nagyvásárba illő csete-patét rögtönöznek.

Egyben mégis megegyeznek.

Abban tudnillik, hogy sem Berkes Mihály, sem Kenyeres Józsi nem viszi ügyét törvény elé; elvégzik ők ketten egymással, ha bajuk van.

Csak a mult napokban is mi történt.

Kenyeres gazda megtudta, hogy Berkes szomszédja jókor reggel a városba megy szekérrel. Ő se rest: hajnalban átsuhant a szomszédba s ott a szekér egyik tengelyvégszege helyett egy darab fát tett a kerék mellé. A vége persze az lett, hogy mikor Berkes jó messze járt a falutól akkor, ütött bele a szekérbe a hétfejü sárkány átka, mert egyszer csak hopp! Kiesett a hátulsó kerék.

A nekidühödt Berkes mindjárt Kerekesre gondolt, mikor látta a bajt.

— No megállj szomszéd, ezt megbánod! Ugyahogy rendbeszedte szekerét, aztán dolgát végezve estére hazakerült.

Kibandukolt az istállóba.

— Jancsi te!

— Tessék, gazd'uram.

— Mondanék valamit.

— Ki volt, gazduram!

— Megteszed?

— Mit la?

— Kenyeresről van szó.

— Meg.

— Szedd szét kertjében a vermét, amelyikben a répát rakta el.

— Hogy megfaggyon?

— Nem is hogy megsüljön.

— Meglesz.

— Tudod még mit?

— Mit.

— Karácsony éjszaka csináld, holnapután, hogy annál nagyobb legyen a csufság.

— Ugy lesz, gazd'uram.

— Oszt' nem marad el az áldomás.

Ezzel befordult.

Kenyeres szomszéd tudta hogy Berkes nem hagyja annyiban a szekérhistóriát, hanem valami erősebb tromffal fog válaszolni.

El volt készülve.

Még csak a feleletre is.

Ugyanis kifőzie, hogy ellopatja a Berkesék kéményében füstre akasztott disznóságokat, kolbászt, sódart stb. és hogy annál bosszantóbb legyen Berkesre nézve, a dolgot karácsony éjszakáján fogja a Miska cseléddel végrehajtatni, amig a falu zöme éjféli misén lesz.

* * *

Elérkezett szent karácsony estéje. A módosabb házaknál gazdagon megrakott karácsonyfa érkezik a nagy szoba főhelyén s a vidám gyermeksereg ujjongva állja körül a kis Jézus ajándékát.

A Berkesék kis Juliskája is örömmel rakosgatja a játékszereket, meg az apró edényeket, mig az öregek, meg a család többi tagjai asztalhoz ülve a szent este komolyságához méltó dolgokról beszélgetnek.

Egyszer csak kántáló fiú hangja csendü meg az ablak alatt:

— Menyből az angyal, lejött hozzátok . .

— Hallod, anyjuk?

— Hallom.

— Nem ismered?

— Tán csak nem Kenyeresnek a Pista fia?

— Már pedig az?

— Miért jön az ide? eredj verd meg neki az ablakot, hogy menjen tovább!

Berkes felált, hogy az ablakhoz menjen.

— Anyjuk, megvárom, mig bevégzi, akkor majd üresen elkergetem.

— No már mégsem kell a szent dologból csufságot csinálni; hallod, éppen bevégezte a kántálást, adj neki egy marék aranyos diót a Juliskáéból, aztán menjen dolgára.

Berkes ugy tett.

— Anyjuk, hallod, hogy örül neki?

— Gyermek még.

— De ha felnő, olyan lesz mint az apja.

— Az apja sem a legrossza bb ember!

— Azért fojtana meg egy kanál viz ben, ha lehetne.

— Tán te különb vagy?

— Ő kezdi mindig.

— Te meg folytatod.

— Ha ő nem marna, én se marnám.

— Te azért még se mard.

— Hagyjam magam?

— Békülj ki vele szent karácsony van.

— Én kérjem meg?

— Te is éppen ugy bántottad őt, mint ő téged.

— Akkor kérjen meg ő.

— De ha te kéred meg, tied lesz a dicsőség.

— No majd meglátom.

Azzal kifordult s felkereste Jancsi cselédet s odaszólt neki.

— Itthon vagy még?

— Amint látja gazd'uram.

— Azt akarom mondani, hogy aztán az éjszaka egy tapodtat se a templomon kivül! Érted?

* * *

— Mi van neked, kis szentem? — kérdé Kenyeres gazda ujjongva berohanó Pista fiát!

— Nézze csak édes apám, mennyi aranyos diót kaptam Berkes bácsitól.

— Berkes bácsitól — kérdé Kerekes szemöldökét összehuzva.

— Igen, igen, Berkes bácsitól, mert kántáltam az ablaka alatt.

— Oszt' hogy mertél te oda elmenni?

— Hát hiszen karácsony van ma, — mondja együgyü kis fiu.

— Hadd el apjuk — szólt az asszony — hisz a gyerek mit tudja a ti dolgotokat.

— Akarom, hogy tudja, ne keveredjék abba a népbe.

— Ugyan mi bajod van megint avval a Berkessel?

— Ne lenne mindig az utamban.

— S te jobb vagy nála?

— Én csak azt csinálom, amit ő csinál!

— Még azt se csináld.

— Akkéne csak!

— Békülj ki vele, karácsony van; ládd, a fiadnak is mit adott.

— Hogy én kezdjem?

— Megteheted.

— Majd megmondom reggel. Ezzel kiment Miska szolgához és azt mondá neki:

— Templomba kell ám menni éjféli misére. Aztán nem kell elkószálni, vagy éppen valami csufságot csinálni. Értettük?

— Ugy lesz, kérem gazduram! és eldünnyögte magát a cseléd — hogy hát mi ütött a gazdához.

* * *

Másnap öregmiséről kijövet egymás mellé került a két torzsalkodó szomszéd. Mindegyik akart mondani valamit a másiknak, de nem merte kezdeni.

Végre Berkes szólalt meg legelőször:

— Adjon az Isten boldog karácsonyi ünnepeket, Kenyeres szomszéd!

— Hasonlóképen kivánom tiszta szivemből, édes Berkes gazduram.

— Mondanék valamit, ha zokon nem venné.

— Halljuk.

— Kár nekünk annyira incselkedni egymással.

— Én is amondó vagyok; minek eméssze az ember magát bolondjába.

— Hát aztán hogy van a szomszéd asszony?

— Egéséges, köszönöm, hát a kend anyjuka?

— Ő is megvan, megkövetem szépen.

És átcsaptak a beszéddel a hétköznapi dolgokra s ugy értek haza.

A temlomi nép meg alig hitt szemének, amikor a két embert egymással beszélgetni látta . . .

— De hát hogy is merte kend megszólitani azt a gőgös Kenyerest annyi nép előtt? — kérdé Berkesné ebéd alatt férjét.

— Nem a gőgös Kenyerest szólitottam én meg, hanem a Kenyeres kis Pista fiának az apját.

Tulterhelés.

Tulterhelni tudománynyal
Magyar embert hasztalan.
Tulságig csak az lakik jól,
Akinek étvágya van.

Nem kap csömört, hideglelést,
Aki sokat nem evett,
Az a méreg nem halálos.
Mit az ember be se vett.

Zempléni Árpád.

Józika.

Az ősz minden melancholiája uralta az egész érmelléket. Lassan pergő sárga falevelek sürü, szürke, átláthatatlan köd feküdt meg mindent. Az elmulás, az enyészet nézet mindenünnen felénk. Kora reggel volt, a nap, mint egy óriási tüzlabda látszott az ég alján. Piros sugarait nem engedte át a köd, mely lilás fényt kölcsönzött a legnagyobb égitestnek. Csupa locs-pocs volt minden. Az utak mellett lévő mezőkön az elmaradt gyep busan integetett felénk, mintha mondta volna: valamikor nem kerültetek el engem. Többen mentünk azaz, vagy inkább vánszorogtunk a nagy ködben.

Józsika mellettem haladt, az arca olyan volt, mint egy hamvas, piros rózsa. Melege volt, az ut fárasztotta el. Olyan volt ez a kis leány, mint egy vadrózsa, mely késő ősszel elkésve nyitja ki szirmait, hogy annál szebbnek tünjék fel az enyészet keretében. Körültem minden csupa haldoklás és mellettem maga a viruló élet. Mosolyog, kacag, cseveg és mit törődik ő azzal, hogy mellettünk minden mulik, a virulás aggonizál. Ej, félre ti komor képek. Kél a nap. Oszlik a köd s előttünk mintha most termett volna oda, megjelenik a hegy.

Pici, apró házak. Csak félig látszanak ki, másik felük bent van a földben. Világos van szerteszét. A nap megelégedve néz le s az uton sok-sok legény ballag, mellettük cifra, viganós leányok. Szüretelni mennek. Megyünk mi is. Üdvözöl a hegy. Két hatalmas jegenye hárs integet felénk s e közben hull róla a levél. A pihenő hegy egyszerre megelevenedik, csupa élet ébred mindenütt. Szedik a szőlőt. Fent a hegyen hüvös őszi szél süvit s lent a tövében kellemesen mosolyog le a nap. Józika ott van. Nagy szőlőfürtöt tart a kezében.

— Egyék! Ez muskutály!

Kedvesen mondja és tudom, hogy becsap, de elveszem tőle, hiszen ez tetszik neki. A szőlő savanyu, az természetes és ő kacag ezen. Fiatal gyermek még, aztán mért ne csaphatna be? Hiszen most látom először.

Magasan jár a nap. Valahol messze vidám dal csendül s folyik a munka, mellettem van, mint egy kis gyermek, aki a nagyobb védelmére van utalva, aki lesi amannak minden cselekedetét, mert ez neki talán még uj és érdekeli is. Aztán ha komoly hangokat hall, akkor meg kacag, hogy pótol minden elszállott madarat vele.

— Józika! Maga még fiatal gyerek . . .

— Én nem vagyok gyerek, èn már a negyedik polgárit végzem, én nagy leány vagyok.

— Igen Józika, maga már nagy leány. Olyan leány, aki még sohasem ismerte azt, hogy milyen az élet, aki még sohsem szeretett.

— Dehogyis nem. A nagymamát szeretem.

— Igaza van. De maga nem ért engem. Szerelemből, vonzalomból egy másik, egy idegen sziv tüzéből, ugy ahogy azt egy valami megmagyarázhatatlan sugja. Ugy hogy abban találja meg az élet menyországát, hogy ugy érezze, hogy nincs most magánál boldogabb, hogy van valakije, aki magát csodálja, aki magáért talán életét is képes feláldozni.

És a leány csak nézett nagy kék szemeivel ugy, mintha szeretné megérteni, amit mondottam. Én elhallgattam s a közeli szüretelőktől odahallott a cigányzene hangja.

— „Zölderes a szőllő levele".

— Én ugy szeretem a cigányt hallgatni. Amikor játszik érzem, hogy a dalé vagyok. Nagyon szeretem a zenét.

A cigány elhallgatott. Csend lett egyszerre. Csak néhány pillanatig volt ez igy, aztán megjelent a borház ajtajában a jó Koss néni — ő volt a szüret matrónája.

— Ej ej, nem szeretem a dolgot gyerekek. Itt ma még lólopás lesz!

Megkezdődik az ebéd. Vidám midenki, pedig nem olyan könnyü ám a szőllőszedés. Az asztalon minden van, csak szőllő nincs.

Az ajtóban, mint a tolvajok huzzák meg magukat a cigányok s aztán megrezdül még a a vén hegy is.

„Vékony deszka kerités".

Tombol a jó kedv, az a sok szelid ember, akik talán fáradtak is, most egyszerre talpra állanak s ropják a csárdást. A szedőké a világ.

— Ez tetszik magának Józika:

— Adjon egy fekete szőllőt. Jó kedve van. A fekete szőllő mindenütt meglátszik a száján, de azért csókolni való kis száj az igy is.

— Maga nem eszik?

— Huzzad cigány, de ugy ahogy én

Valamikor réges-régen
Nekem is volt reménységem.

A tánc abba marad, a cigány nagyon szivhez szólóan huzza.

— Eredj a . . . ne rontsd el a kedveket, vagy pedig olyat huzzál, amilyenen az angyalok szoktak táncolni.

Aztán mit tudom én mit huzott, táncoltam rá és Józika nem hallgatta. Ott kergetett egy szegény elkésett lepkét a leveletlen vadrózsaindák közt.

— Ej, msga Józika gyermek, nagy gyermek.

— Óh, mert jó kedvem van. Inkább szabaditson ki innen az indák közül, aztán haragszom magára.

Kiszabaditottam. Aztán elfutott. Pedig olyan sokat szerettem volna mondani neki. Nem találkoztam vele csak akkor, mikor elváltunk.

Zug a hegy, jó kedv, kacaj van mindenütt. Mulatnak s jön az este. Ez való nekem, komor, fekete hálóval beszőtt haldoklás.

Valahol messze a cigány huzza. csak ugy mintha egy álom volna.

Csak egy kis lány van a világon.

Ezután meg azt, hogy:

Jaj de bajos a szerelmet titkolni.

Jól huzza a cigány, szinte érzi a szivem és én megyek.

— Józika haragszik?

Plutó.

Máskor . . .

Máskor hogy örültem,
Ha utra kelhettem,
Amikor még otthon
Senkit se szerettem.

Mint a kalitkából
Madár, ha kiröppen,
Ugy éreztem magam
Azelőtt, ha jöttem.

Mikor még idegen
Volt nekem a város,
Nem ismerve téged,
Te édes te bájos!

Most meg, hogy eljöttem,
Gyászt hozok magammal,
Szemem tele könnyel,
Szivem bus dalokkal . . .

Vértesy Gyula.

